

شورا

عدد ۲۲

نویابر ۱۵ = سنہ ۱۹۱۴

محرری: رضاء الدین بن فخر الدین

ناشری: «م. شاکر وم. زاکر رامیفلر»

اسماعیل بك غصپرینسکی
مسلمانلرنك ملی استاذوخاندملرنندن.

اسلام دنیا سنده خاتون
(اجتماعی).

دینی واجتماعی مسئلہ لر.
موسی جارالله.

آول مسلمانلرنك چیت
یرلرگه طارالورلی.

محمد ذبویف.

شرع نظرندہ دنیا، فقر،

غنا، توکل ہم کسب

امام محمد صلاح اژدانوف.

عصبیلر ایچون حفظ صحت

ع.

عبادت نهدن عبارت

شاه کمال صالیف.

آثار قدیمه

ر. ف.

دفع توهم

«گلستان» نئی ترجمه قیلورغه تله وحی.

تاریخی نوسهلرنك ضایع

بولووی

امام احمد علی حلیمی.

تربیه وتعلیم:

«تل وادیات اوقتو اصوللری»

معلم عبدالرحمن سعدی. «بالا

تربیه سنده عائله» - عبد الحمید

المسلمی. «روح تربیه سی» -

مرد عالم محمدوف. «والپاره زور

اونیورسیتی تی» - فؤاد انور.

مراسله و مخابره:

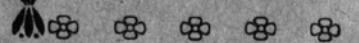
غالجات، اورنیورغ، نامعلوم،

قازان دن.

مسامره. ر. ف.

اسماعیل بك غصپرینسکی

نك رسمی.

ياگا باصلوب چيقدى :

حقى ۱ صوم . پوچتەسى برلە ۱ صوم
۱۵ تىن .

باش اسكلادى « اورنبورغ » دە
« وقت » ادارەسندە .

شعبەلىرى : قازاندە « معارف » ، اوفادە
« جوليپان » كىتبخانەلىرى .

دىنى واجتماعى مسۇلەر

محررى : رضاءالدين بن فخرالدين .
ناشرى : « وقت » ادارەسى .

كوندەلك ووقت ، غزتەسىنە

۱۹۱۵ نچى يل ايچون ابونە دفترى آچلدى .

« وقت » ، غزتەسى اوزينىڭ حر ، معتدل و ترقيپرور مسلگى بو يونچە دوام ايتوب سياسى ، اجتماعى ، اقتصادى و مىلى مسئلەلەرگە كوب اورن بيرەچك . كيچىرمكده بولديغىز مهم واقەلەرگە دائر بولغان خبرلرنىڭ ايكى درستلرن وقتندە بلدروب طوراچق ، ممكن بولنو بران رسملردە درج ايتلەچك .
بىللىق حقى ۵ صوم . آلنى آيلىق ۲ صوم ۶۰ تىن . اوچ آيلىق ۱ صوم ۳۵ تىن . بر آيلىق ۴۵ تىن .

۱۵ كوندە بر چغا طورغان « شورا » ژورنالينە ۱۹۱۵ نچى يل ايچون ابونە دفترى آچقدر .

« شورا » مچەوعەسى اوزينىڭ كىنگايتىلگان ياكى پروگراممى بويونچە علمى ، فىنى ، ادبى ، تارىخى ، دىنى واجتماعى مسئلەلر ابلە طولو بولاچق . تعليم و تربيه مسئلەسىنە آبروچە دفت ايتلوب كېڭ اورن بىرلەچك . « شورا » نىڭ يىللىق حقى ۵ صوم . آلنى آيلىق ۲ صوم ۶۰ تىن . اوچ آيلىق ۱ صوم ۳۵ تىن . « وقت » ابلە برگە آلوچىلرغە ۴ صوم . آلنى آيلىق ۲ صوم .

« حكايلەر توركومى »

[شريف كمال اثرى]

ش . ك . افندى نىڭ ۳۰ دن آرتق واق حكايلەرى برگە جيبلوب « وقت » ادارەسى طرفندن ياگا باصلوب چقدى . اوقورغە يىكل بولوب روقة لذت بيرە . اج پوشقانى اونوتدرا تورغان يالغز ادبى روشدە يازلغان و ياخشى كانغدە داستانول حرفى بلەن نقيس كورنشدە اشلەنوب محرنىڭ بر قطمە رسى ابلە زىنلەنگان بو اثر اورتا قولدە ۲۰۰ صحيفەدن عبارت بولوب حقى ۷۰ تىن . پوچتە ابلە ۸۰ تىن در . باش اسكلادى اورنبورغدە « وقت » ادارەسى . شعبەلىرى قزانده « معارف » . اوفادە « جوليپان » كىتبخانەلىرى در .

آيلىق رسىلى « روسيە سوداسى » ژورنالينىڭ

۱ نچى نومبىرى
باصلوب چقدى .

مىندىر جەسسى : اشلىكلى باوروبا ابلە اميرىكە (چاغشەرو) سودا گرم آلوجى . ص نورف . تاموژنا ادارەلىرى . طاوارنى ازناكلر ، كلەبەلر ، پىچانلر ، اتيكىتلر ، بارلىكلر وغىريلر . اول طورەشىنە دائر . كاتوپىراتسىە حقندە سوز باشى . ساباخ باصورون نچك ياگارطورغە كىرەك . روسيە م زاگرانىسەدە آطلر . رسىلر . اورنەك بولورلىق برملا . اوزمخبرمزدن احمد طوقطابايف . عمومى استە نىستىكە . (ايگىن سودا و صناعت بابىندىن) . تاتار غزتەلرندىن : اشلىكلى مسلمان خايطونى . ھزىلى تاتار خايطونى . اوبار سودا گىرلر . مسلمان قولندە كانقىت فابرىگى . روس غزتەلرندىن : ماغولبەدە . روس سوكناسى ، اوغوستسكى تيرەلرندە آلتون . سىرەدە . وشردە آلتون معدنلىرى . ھازىرگى زمان سودا گىرلىرى . ياگا زا كوتلر . بو بىلغى ايگىن ھامىلاتىنىڭ حسابى . روسيەنىڭ چىت مەلىكتلر ابلە تىجارىتى . اسمايىل بك غىصپرىنسكى . لطيفە آتا ابلە اوغلا آراسندە . طابشماقلى كارىنىكە واوزگە زور م گوزەل رسملر . اعلانلر . وباشقىلر .

« روسيە سوداسىنىڭ » شىترى قبول ايتلە . ھەسسى پوچتە خوجى ابلە :

۱ بىلغە ۲ صوم ۵۰ تىن * ۶ آيغە ۱ صوم ۲۵ تىن * ۳ آيغە ۶۵ تىن * ۱ آيغە ۲۵ تىن . پروبىنى نومبىرى ۱۲ دانە ۲ تىنلەك ماركە برابىرىنە كوندرلەدر .

آخرىس : « روسيا-ساوداسى » ، редакц. № 4, Казань.

اسماعیل بك غصیرینسکی مضرناری .
(اوشبو یل سنتابرناك ۱۱ نچی کوننده وفات بولوب ۱۲ نچی کوننده دفن قیلندی) .

شورا

۱۵ نوایر - ۱۹۱۴ سنه

۱۰ محرم - ۱۳۳۳ سنه

شورا دیر والوغ حادیر

اسماعیل بك غصپرینسکی

(باشی ۲۱ نچی عددده)

عمللری و امللری . اسماعیل بك حضرتلری روسیه گه قایتوی برله « روسیه مسلمانلری » اسمنده ۴۰ صحیفه لك روسجه بر کتاب یازوب نشر قیلدی . مشارالیه حضرتلرنك محیرالگی اوشبو رساله برله باشلاغشدر . مذکور اثرده : « بزتك آرتده قلوومز نك باش سببی نادانلغمز ، آوروپا بلگیلر نندن خبرسزلكمزدرد . منقرض بولمازسزلغمز ایچون اوقوومز و آوروپا بلگیلرینی ، آوروپا فکرتلرینی اوگره نوومز لازم . مونلرنی اوز تلمزگه کوچررگه ، مکتب و مدرسه لرمزگه کرتورگه تیوشلیمز » دیب بر قانون اساسی توزومش ایدی . اوشبو فکرتینی تورک - قاتار ملتی آراسینه تاراتور ایچون بر واسطه ایزله دی و بو واسطه نك مطبوعانندن باشقه نرسه اولمازسزلغینی آکلادی . اوشبو سبیدن ۱۸۸۱ نچی یل ۸ نچی مایدن اعتبارا وقتلی بر مجموعه نشر قیلورغه باشلادی . بو مجموعه نك اولگی نسیخه سی « طونخوج » و ایکننچیسید ده « شفق » ، آندن سوکغیلری « نشریات اسماعیلیه » اسملری برله چیقدیلر . اسماعیل بك ، وقتلری معین بولماغان اوشبو مجموعه لرگه قناعت ایتمی منتظم چیقا طورغان بر غزته نشر ایتمك فکرتینه کردی و هیچ بر طرفدن یاردم بولماغان حالده ، زمان واحوالنك کوچلگینه رغما ، جسارت مدنیه سی و اشامکلیگی سایه سنده ، تورکجه و روسجه اوله رقی « ترجمان » غزته سیننی چبقاردرغه موفق بولدی . اوشبو غزته گه رخصت آور ایچون « پیتربورغ » شهرینه قدر باررغه

و کوب مشقتلر بوکله رگه مجبور بولدی ، « ترجمان » نك برنجی نسیخه سی ۱۳۰۰ - ۱۸۸۳ نچی یل آپریلنك ۱۰ نچی کونتهه چیقدی و هر تورلی مادی و معنوی مانعلرگه قارشو طوروب اوشبو کون گه قدر دوام ایتدی . ۱۸۸۲ نچی یلده « سالنامه تورکی » اسمی برله ۸۱ بیتده گوزل بر کالیندار نشر قیلدی . موننگ دیباچه سنده اوشبو مضمونده بر جمله بار :

اوشبو یلفه مخصوص برنجی مرتبه اوله رق وطنمزدده غی مسلمانلرنك استفاده قیلوری ایچون مندن خلفلرنك « کالیندار و آماناق » لری شکنده « سال نامه تورکی » کتابی ترتیب ایتدک و روس ، فرانسز هم عثمانلی نشریاتلرینه بیگزه تمک ایچون سال نامه منك مندرجه سیننی روس ، عثمانلی و فرانسزجه آماناق و کالیندارلردن هم جغرافیا و فن اسناتستیق کتابلردن اخراج ایتدک . روسیه مسلمانلری حقتده غی ماده لر ، خبرل اوز قلممز و تجربه مزدر

اسماعیل بك نك كچوك لیکن معلوماتلری کیك و فائده لزی زور بولغان رساله لری یك کوب . مونلر مختلف وقتلرده نشر ایتولگانلردر . لیکن اك گوزل اثری « ترجمان » در . موننگ بتون موضوعی روسیه مسلمانلرینك خولت و عزلت دنیا سندن چیقوبده عام و مدنیت دنیاسینه کرولرینه ، اعتبار و شرف کسب ایتولرینه چاره لر کورساتودن عبارت بولمشدر .

اسماعیل بك اوزی « ترجمان » حقتده اوشبو روشده حصابلر یازمش ایدی :

(۱) بو کون « ترجمان » اوچونچی یاشینه کردی . « ترجمان » مفقت و غرض شخصی ایچون دنیاغه کیلمی بلکه روسیه ده گی مسلمانلرنك معارف و ترقیلرینه ، وطنمزم هم دولتمزك خوشلفی و سلامتلیگی ایچون خده نچی بولغانلندن جمله اوقوچیلر مزغه موننگ حقتده معلومات

بیرگه مجبورمز. ایکی یل بورن «ترجمان» نك برنجی نومیری چیقانده ۳۲۰ آلوچیسى بار ایدی. غزته مصرفینی فی سبیل الله اوزمزدن قوشوب یل آخیرینه یتشدردك. ۱۸۸۳ نچی یل دیکابر نده آلوچیلرمن ۴۰۶ گه یتدی. ۱۸۸۴ نچی یل بونچه آرتا باروب اوشبو اوتکان دیکابرده آلوچیلرمن ۱۰۰۰ کشى بولدی. اوشبو مک کشیدن ۵۰۰ ی عالمیر، ۳۰۰ سوداگرلر، ۱۵۰ سی توره و میرزالر قالدانلری باشقه خلقلردر بو ۱۰۰ کشینك ۳۰۰ قریملی، ۳۰۰ سی استرخان وسامار، ساراتوف و اورنبورغ، اوا و قازان، یرم مسلمانلری، ۱۵۰ سی داغستانلیر، ۵۰ سی سیبیریا مسلمانلری ۲۰۰ سی اورتا آریا وتورکستان اسلاملیردر. هر جنس آدملرقاشنده وهر ولایتده «ترجمان» رغبت کسب ایتوب آرتا بارغانلغی آکلاشیلدر. (۱۸۸۵ نچی یل ۱ نچی نومیر)

۲) بو نسخه نك یراق یرلرگه باروب یتولرینه قدر «ترجمان» نك یکریمی باشی طولاققدر. ۱۳۰۰ - ۱۸۸۳ نچی یل ۱۰ نچی آپریل و ۱۵ نچی جمادی الاخراده برنجی نسخه سی دنیاغه چیقان ایدی. منکور نسخه نك باشنده: «معیشت مدنیهدن قائده لی خبرلر و فکترلرنی بیان، لوازمات ملیهدن روس جماعتینی خبردار ایتمك «ترجمان» نك باشلیجه خدمتی بولاچقدر. مسلمانلر زور و کوچدر. بو حالده «بسم الله» ایله اشگه طوتونوب حقیقت و معرفت ایچون قلمگه یاشدق. «ترجمان» قائده سینك درجه سی واوزینك مطالبته ووافق خدمت ایته آوب آلاوینك محاکمه سی کیه چك زمان وظیفه سیدر. اوشبو ساده، لکن تیران معنالی بولغان. مسلكگه خدمت ایته آدقمی عجب! مونی انصاف اهللری محاکمه قیلورلر. بز عاجزلری حال قدرنجه یازدق و ۲۰ سنه ده ۹۶۵ نومیر چیقاردق. مونلر عموماً بر میلیون بیسیوز نسخه بولوب روسیه اسلاملری ایله تورکیا حکومتیته تابع مسلمانلر آراسینه تارالدیلر. غزته نی هان یالکمز یازدق. یازغان نرسه لرمن بر اوزنغه جیولسه لر ۱۰ ویرشوك قالدولغنده بولغان کغدلر نك بولری ۵۰۰ آرشین اوزولغنده صوزولاققدر. شول قدر کاغد طولدروب یازغان یازولرمنك قائده سی بولدیمی؟ بو، بزگه معلوم توگل مونی انصاف اهللری تیکشرسونلرده حکم ایتسونلر لکن ۵۰۰ آرشین اوزولغنده بولغان شول کاغدلر نك چیتلری بز نك ایچون بیک کوللی. بو کونگه قدر روسیه مسلمانلری معارف هم خیر اشلرگه اوچ میلیون قدر اغانت ایتدیلر و ۱۰۰۰ قدر نظاملی مکتبلر تأسیس قیلوب اصول صوتیه نی عملگه قویدلر. یاش محرر و مترجملر ۳۰۰ قدر فنی و ادبی رساله لر نشر ایتدیلر. سیکز شهرده نظامغه موافق جمعیت خیره لر آچلدی. اهل اسلام نك فکری، فہمی اوبانوی هر بر شادلقدن ده آرتق شادلقدن. اگرده الله تعالی یاردم بیرسه اوشبو عصرگه موافق عالمیر یتشدرر ایچون عمومی بر «دارالعلوم» و بر قاج یوز «تعاون» جمعیتلری آچق و مونلرنی «ترجمان» غه قید ایتمك بیوک املمرزدندر. انشا الله مونلرنی کوررمز.

اسماعیل بك اوزننگ «ترجمان» ده بحث ایتکان موضوعلری

حقننده اوشبو روشده ایضاح قیله در:

اون اوچ سنه دن بیرلی فرق تورلی روشگه چویروب یازغان فکرلرمن اوشبو بیس آلنی ماده دن عبارت ایدی: ۱) روسیه تبعه سی بولغان مسلمانلر حکومتگه صداقت و وطنغه محبت ایتمك برله بورچلوردر. ۲) هر بر مسلمان ایچون دین عنمی تحصیل ایتو فرض بولوب مونك

اوستینه دنیاوی اشلر ورزق کسب قیلورغه سبب بولغان فنلرنی و بور- تمز نك رسمی تلی بولغان روسچہ نی ده تحصیل ایتولا زمدر ۳) دنیا ده یاشامك ایچون اشلمك و اشلردن قائده کورمك ایچون بللمك ضروردر شوگا کوره هنر و صنعت هم ده بو زمانده غی سودا اصوللرینی بلدك کیره کلیدر. هر حالده کورشیلردن کیم درجه ده قالدو ضرر لیدر. ۴) دنیا ده طورو ایچون توپراق و زراعت عملرینی بلو ده لازمدر. توپراق، توکه نمی طورغان خزینہ بولوب بلوب اشله نگانده قائده سی بیک کوبدر. توپراق علمسز و بلمسز کشیلر قولنده طوراقچ مال توگلر توپراق قولدن بیک بیکلر کیتسه ده آنی قولنه کر تو بیک آوردر. ۵) هر تورلی علم و کمالات نك سببی او قودر شونك ایچون وقت ضایع ایتماز روشده اوقورغه. مونك ایچون ده ملی مکتبلرمنك اوزلرینی و درس پروگراملرینی اصلاح قیلورغه تیوشلی. ۶) علم و هنر باشقه لرغه نسبت برله آچیق آکلاشلغانه کوره باشقه ملتلر حاللردن ده بحث ایتو. چونکه اوزندن و اوز محله سندن باشقه نی کورمگانلر نك کوزلری یاخشی کوره آلاماز، فہمی ده یتماز. ۷) مسلمانلر نك گوزل حاللرینی افتخار ایله یازو. اسناد و افترا قیلوچی غزته لرگه جوابلر بیرو، اصلاحغه محتاج بولغان حاللرمنی یاشر میمز. موگا وجدانز راضی توگلدن. «فلان حاللرمنی اصلاح، فلان اشلرمنی مکمل قیلووس و فلان علملرنی یاخشیراق اوقووس لازم» یا که «بیک عالم توگلن، معرفتمز آزارق، بایلقیمز کیره ک، کبک سوزلر عیب سوزلر توگل. بلنکه مونلر تأثیرلی خیرخواهملردر. بدوی بولوب یاشاگان قارت بابالرمز «یوقاغینی تانویچی بارقلی بولماز، چیرینی سوبله مگان درمان تابماز» دیمشله. مدنی زمانده باشاوی بز نك ایچون شول قدرگنه حقیقتنی سوبله و یاراسه کیره ک. غزته و ژورناللر نك بحثلری: افاده، مدح و تنقید اسمنده اوچ تورلی بولورغه ممکن. اورنی برله بو اوچ نرسه نك هر بری کیره کلی و قائده لیدر. مونلر اوچیسى برلکده و بر تیگز اشله رگه تیوشلی. تنقید، اک درست بر میزان و دوا در. موگا قدر یازغان نرسه لرمن اوشبو ماده لر دن عبارت بولغانلغینی اوقوچیلرمنك آکلاولارنده شبهه منز یوق. اگرده آکلاولارغه تله مه وچیلر بولسه مونك ایچون تأسف ایتمکده منز. (۱۸۹۵-۲۱).

••

روسیه مسلمانلری حقننده ۱۸۹۶ نچی یل باشینه فارشو اوشبو روشده بر حساب نشر قیلدی.

۱۸۹۶ نچی یل باشنده ۱۸۸۰ نچی یل غه کوره مسلمانلر یاخشی غنه آله کورلرلر. اهالیده اوقو و بلو هوسی ترقی ایتکانلگی «ترجمان» نك انتشارندن آکلاشلور. موندن اونیش یل مقدم روسیه ایچنده وقازان شهرنده دینی کتابلر طبع و نشر ایتلوب طورر ایدی ایسه ده مونلر عرب لساننده درس کتابلری بولوب «ادیاتمنز» دیورنك درجه ده توگل ایدی. عبدالقیدوم الناصری افندینك کالیندارلری برله مستشرق رادلوفنك «یلوک» رساله سندن باشقه، اهالی آکلاولر آنا تانده باصلغان اثرلر یوق حکمنده ایدی. بو کون آنا تلمزده کالیندارلر، جغرافیا و تاریخ، شعر و لغت، قواعد تورکیه و حکایتلر، فنی و روس تلی تحصیلنه مخصوص اثرلر بار. مونلرنی «ادیات جدیده» نك باشلا- نغچلری صانارغه لایقدر موندن اونیش یلر مقدم دسرلرنی اصلاح فکری یوق ایدی. «مکتب باری؟» - «بار»، اما بو مکتب نیندی روشده ایکانلگینی صور اوچی یوق ایدی. حاضرنده اصول جدیده و دسرلرنی اصلاح قیلودن بحث ایتمگان غوپیرنا و شهر یوقدر. غیمغازه

حقنده محاکمه قیلوب قارامقلق . شول غیرتلرندن استقبالده بر قائده بولوب بولماز سوتاقی حقنده ذهن یورتتمکک بولماز ایدی . اسلام عالمینک توبان کیتوی اوشبو محاکمه سزک ، خیالغه بیرلمکک ، حقیقتی فرضلردن آیرا آماغانلق بولمشدر . میلادی برله اون توقزنجی عصرده «یاکشی مدنیت» حکم سوررگه باشلادی ، مغرب خلقلری اوستلرینه عام قویاشی طوغدی . اوشبو سبیدن مونلر طبیعت سرلرینی کشف ایتوب ، حیات و معیشت یوللری ایچون یک فائده لی بولغان یاگا نرسه لر تابوب طور دیلر . اوز اطرافارنده غنی علمی حرکتارگه گنه قناعت ایتمی بلکه باشقه مملکتارگه ده فاتح و تاجرلر ، هنرمند و صانعلر ، بشر و میسیونرلر صفتلری برله تازالدیلر و یک الوغ اشلر کوردیلر . مونلرنک عکسنجه اوله رق روسیه مسلمانلرینک هنلری ، علم و معارفلری ، فضل و کمالاتلری شرح و حاشیه لر اوقودن ، لفظی مناقشه لر یادلاودن عبارت بولور ایدی . مونلر دنیا و آخرت ایچون فائده لری یوقلغی معلوم بولغان بحثلر برله مغرور بولدیلر ، علم بازارنده مفلسکاری اعلان ایتولگان آدملرنی اوزلرینه «امام» اعتقاد قیلدیلر ، یوز سوزلرینک توقسان توقزی یا ککش و اساسسز بولغان مؤاظر برله فتنه لندیلر ، بو طوغورده تنبیه ایتوجیلرینی تحقیر اینار بولدیلر و اسلام ملتینک استقبالی حقنده تمام غنلت اوزرنده طور دیلر . آنا تللری بولغان تورکیجه حقنده «اقبح الالسنه» دیب تعبیر قیلورلر ، شونک ایچون ده منصورلرینی عربلر آ کللامازلق و فارسیلر توشنمازلک بولسه ده عربجه و فارسجه یازوب شغللورلر ایدی .

عموما مسلمانلر و تورکی قوملر آراسنده الله تعالی طرفندن استعداد و قابلیت هبه ایتولگان بنده لر ظاهر بولوب طورالر لکن بای بالالری اوز آتارلردن میراث قالغان بایلقلرینی تلف ایتولری قیلندن مونلرده شول دادحق بولغان قابلیت و استعدادلرینی اورنسز یرلرگه صرف ایتو برله مبتلا لدر .

حریری ، مشهور «مقامات» نئی ترتیب قیلوب عرب تلیمنی تصرف قیلو طوغور و سنده نظیرسز بر آدم ایکانلگینی دنیاغه اثبات ایتدی . لکن او کغای غه ده ، کیری گه ده درست اوقولا طورغان ، حرفلرینک بری نقطه لی و ایکنجیسی نقطه سز بولغان ، باشندن اوقولسه بر تورلی و آخردن اوقولسه ایکنجی تورلی معنار چیقان «مقامه» لردن اسلام دنیاسی یا که عرب خلقلری ایچون نیندی فائده کیلدی ، مونک برله مسلمانلرنک قایسی خسته لکلرینه شفا حاصل بولدی ؟ . . .

(آخری بار)

ر . ف .

و دارالفنونلرده اوقوجی مسلمانلرنک آرتقالتغی ده رسمی حسابلردن معلوم . مسلمانلرنک زاوود و قاریقه لری ، سرمایه لی سوداگرلری کیمومادی بلکه آرتدی . مونلرنک جمله سندن بیگره ک افکار و فهم عمومینک آرتوی و کوتارلوی اعتبارغه آتیه حق ماده لردن . ملتنک استقبالی و ترقیسی چریک تلر برله تأمین ایتولماز . مونک ایچون آنچه و ماده لردن بیگره ک «فکر» لازمدر . فکر اویانمی طوروب ترقی ایتک ممکن بولماز . اونیش یل مقدم . اوز اویندن طشفه جیقمی طورغان فکرلر بو کونده عموم حالینی و عمومی اشلرنی تیکشره ک برله مشغولدر . آک الوغ ترقیز اوشبو بولسه کیره ک . (۱۸۹۵-۵۰) .

«ترجمان» چیقارغه باشلادیغندن صوگ اسماعیل بک ووانا (ایدل) بویله نده سیاحت ایتدی . «اوغا» شهرنده سلیم گری میرزا مفتی گه یولقدی . صوگره قافقازده و آک صوگره بخارا و تورکستان طرفلرنده یوروب تورک و تاتارلر ، عموما مسلمانلرنک حاللری ، حیات و معیشتلری برله آشانلق پیدا ایتدی .

مسلمانلرنک توبان و آرتده قالولرینک سبیلرینی تیکشرر و بو خسته لکلرگه بر چاره ایزلهر ، عموما اهل اسلامنی انقراض فلاکتندن قورتولدر و حقنده تدبیرلر قیلور ایچون «مصر» ده عمومی اسلام ندوه سی تشکیل قیلو فکرینه کردی و بو مقصدی ایله ۱۹۰۷-۱۹۰۸ تاریخلرنده «مصر» غه یازوب «النهضة» اسمنده عربجه بر جریده نشر ایتدی . اسلاملر آراسنده اصول صوتیه شایع قیلیمق قصدی برله تورکبه گه ، مصر ، حتی هندستان غه قدر باردی .

خلقلر ، شرح و حاشیه لر ، کتاب دیباچه لری و مقدمه لر ، لفظی بحثلر ، اعتراض و جوابلر ، دینی مناقشه و مذهب نزاعلری الحاصل اصل اسلام دینی ایچون کیره ک توگل بولغان نرسه لرنی تحصیل قیلور ایچون بخاراغه سفر ایتوب طورغانلری بر زمانده اسماعیل بک پریشان و تاراو بولغان خلقلرنک بر فکرگه جیلوبده «ملت» بولولری و باشقه لر قیلندن «امت» بولوب یاشاولری ، دنیاده اعتبار و شرف کسب ایتولری ایچون بخارا مدرسه لرنده اوقولا طورغان نرسه لر توگل بلکه بئونه ی باشقه نرسه لرگه لزوم بارلغینی آ کلغان ایدی .

اسماعیل بک نک مسلکینی و عموم ایچون قیلوب کیلگان عمللرینی اوشبو ماده لرگه جیارغه ممکن :

۱) جدیدک و حقیقت پرستک . اسماعیل میرزا هر اشده حتی لطیفه و مزاحلرنده ده جدی بر آدم بولوب معنار و فائده سز خیاللردن ، فرضلردن یک یراق ایدی . مسلمانلر آراسنده طرشوچیلر خصوصاً مدرسه شاگردلرینک تحصیل یولنده ذهن صرف ایتولری افراط درجه ده بولسه ده جدیدک ، اوز عمللری

مقاله:

اسلام دنیاسنده خاتون

(اجتماعی)

هندستان امیرلرندن سیدعلی مقاله سندن منتیس .

ایسکی زمانده قبیله لر آراسنده هر وقت صوغشیلر بولوب طوروسببندن ایرلر کیمیلر، خاتونلر ویتیملر کوبایوب قاللار ایدی. اوشبو اجتماعی حال، خاتونلر نی کوب خاتون نکاح قیلورغه مجبور ایتهدر ایدی. موننگ اوستینه، قبیله باشلقلرینک مستبد بولورلی وتلهسلر نی اشتهب طورولری ده تعدد زوجات غه بیک مساعده لی بولدی .

کوب خاتون آلو عادتلی شرق خلقنده بیک ایسکیدن بار ایدی. حتی مونلرنگ پادشاهلری وامیرلری کوب خاتون آلدقلرندن وپادشاهلرنگ عادتلیزینی مقدس اشلردن سانادقلرندن مشرق خلقلرینک بیک کوبلرنده کوب خاتون نکاحلانو مقدس وفضیلتلی بر اش سانالادر ایدی. هندولرده کوب خاتون آلو یارغان شیکلی کوب ایرگه نکاحلانو باریده یاریدر ایدی .

میدیه لولر، بابلیلر، آشوری و فارس لر قاشنده تلهسه نی قدر خاتون آلسه ده یاریدر وهر بری مشروع خاتون سانالادر ایدی. اخلاقنک آلو یوقارولری برله ممتاز بولغان برهمنلر تلهسه لر نی قدر خاتون آلار ایدی. اسرائیل بالاری شریعتنده کوب خاتون آلو طوغر و سنده، عین بر سان یوق ایدی. موسی پیغمبر کیلوندن صوگده بو حکم شول حالده قرارلاندی، اوزگرمادی. «بیت المقدس» ده بولغان تالمود فرقهسی کوب خاتون آلو حقنده «نققلرینه کوچی یتار قدر آورغه ممکن» دیب بر قرار چیقارغه موفق بولدی . بابلیلر بر وقتده دورتدن آرتق آلونی منع ایتدیلر. شولای بولسه ده بیک کوبلر مونلرنگ اوشبو قرارلرینه رضا بولمادیلر.

ایرانلورنگ ایسکی دینلرینه کوره نققلرینه کوچی یتارک درجه ده خاتون آلو درست ایدی .

فنیقه لولر استنا قیلنسه آسیانک کون بابوش حتی آوروپانک اوزنده ده تعدد زوجات عادتلی شایع ایدی .

اوز وقتلرنده علملی، مدنیلی سانالا طورغان «آته» لولر

قاشنده خاتونلر شول قدر حرمتسز ایدی که حیوانلر برله برلکده بازارلرده ساتلوب یوریلر ایدی . بر «آته» لو اوزی تله گان قدر خاتون آلوده اختیاری بولوب، خاتونلر «شرعی» و «شرعی توگل» اسمنده ایکی قسم گه آیرلوب یورتوله لر ایدی .

اسپارتالولرده کوب خاتون آلو عادتلی اورتده بر خاتونلی کوب ایر آلو عادتلی شایع ایدی . رومانلرنگ کورشیلرنده کوب خاتون نکاحلانو عادتلی بولغانلیغی معلوم . رومانلرنگ اوزلرنده کوب خاتون آلو مشروع سانالماسه ده. بابلر یوقاری صغفلر کوب خاتون آلار ایدی . صوگره قانون مساعده ایتاوینه قارامی مونلر آراسنده ده کوب خاتون آلو عادتلی تارالدی .

قیصر یوستینیان زماننده تعدد زوجاتدن منع ایتوب بر قانون اعلان قیلندی ایسه ده خلقلر قاشنده موننگ اثری کورلمادی . فقط صوگره اولگی خاتوندن باشقه لری حقوقسز ایتلورگه باشلادی. مونلر اوزلری و بالاری میراث آلو حقندن محروم قیلندیلر . تاریخ شهادتینه کوره تعدد زوجات اولگی زمان خلقلری قاشنده بو کونگی درجه ده مکروه کورلمیدر ایدی . حتی قاتولقلرنگ عزیزلرندن بولغان اوغوستین تعدد زوجاتلی ادب گه خلاف سانامادی و: «اگرده مملکت قانونلری مساعده قیاسه بو اش عیب بولماز» دیب تصریح قیلدی . نمسه عالماری ده «ضرورت کورلسه ایکنسچی و اوچونچی خاتون آلوده ضرر بولماز» دیشلر و بو فکر حتی اون آلتینچی عصرلرگه قدر دوام ایتمشدر. حضرت عیسانک تعدد زوجات ایله نهی ده امرده ایتمکانلگی معلومدر. اگرده خریستیان روحانیلری تعدد زوجاتدن منع ایتکان بولسلر بو حال دینی دلیل گه مبنی بولودن بیگرددک باشقه نرسه لرگه مبنیدر .

اوشبو سوزلرگه کوره: «محمد (علیه السلام) تعدد زوجات بدعتینی باشلاب شایع قیلدی» دیبوچیلرنگ سوزلرنده آزغنه ده درستلک یوقدر. مونلر صریح صورتده افترا و بهتان ایتلر ورجما بالغیب سوز سوبیللر .

رسول الله کیلگان وقتده، تعدد زوجات عرب قبیله لری آراسنده غنه توگل بلکه عربلرگه کورشلی بولغان باشقه قوملرنگ ده هر برنده شایع ایدی . خریستیان دینیغه تابع دولتلر مونلی نظاملر

مؤلف افندیله مخالف نظرلری اهامال ایتمه مک البته لازم بولسه کرک.

مؤلف افندی کتابک متعدد صحیفه لر نده «تکافل عمومی» وظیفه سندن بحث ایتمش. درست، تکافل غایت مهم اساسدر؛ لکن ادب بازارنده، عام مجلسلر نده تکافلک اهمیتیه دها زیاده دگمی؟

«اوزون کونلرده روزه» ده (۱۷۰-۱۷۷) صحیفه لرده نصوص شرعیه، ادله شرعیه حقنده بنم بیانده هم غایت بویوک اعتراضده وار ایدی. سندن اجماعدن تفصیلاتیه بحث ایتمش مؤلف حضرتلرینه بنم او بیانلر می و اعتراضیه اهامال ایتمک لازم می ایدی؟

نظرم باطل ایسه، جرح ایدر لر ایدی؛ بنده استفاده ایدر ایدم؛ بنم کتابلر می مطالعه قیلوب، ضرر لانتش طلبه لرده فائده لانور لر ایدی. فرض ایده بک، نظرم طوغری اولوب، فیکر لرم درست ایسه، مؤلف «تکافل عمومی» وظیفه لرینی ایفا ایتمش اولور ایدی؛ طلبه لر، معلم افندیلر نده احترامیه مطالعه قیانور اوفاق بویوک کتابلری اهامال ایتمک کبی مساهله شایه لرندن مؤلفک قلمی ده پاک قاور ایدی.

«دینی و اجتماعی مسئله لر» ه اوزون انتقاد یازدم؛ انتقادمک ائک جدی ائک صمیمی نقطه سی ده شودر.

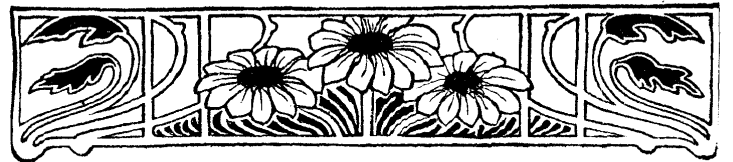
مساعده قیلگزر، بر آرز ریاسز یازایم. ملت شرفیه قسم ایدرم، سوزمده اوزم یوقدر.

بزده، شبهه یوق، حرکت باشلاندى. شو عمومی اجتماعی حرکتده باتاق آدم لرك قوتلری اشتراك ایتمش ایسه ده، آرا ده بش اون آدمک قوتلری زیاده ایدی، خدمت لری ده بویوک ایدی، برکتلی اولدی. ملت، شبهه یوق، استفاده ایتمش، لکن بز او خدمت لری اهامال ایتمک، انکار ایتمک. خدمت لری تقدیر قیانمادی، میدان بوش قالدی. عمومی حرکتلر مزه استیلا ایتمش سکتیه هم عطالت سبیلرینک بری البته شودر.

عمومی حرکتلر مزک تاریخی بگا معلومدر؛ مطبوعات می ده ییلورم؛ بویوک اجتماعلر مزک هر برنده حاضر ایدم، رهبر لرمزک خادملر مزک هر برینی ده ییلورم. بزه لازم شیلرک هر بری، دیلم، بزده واردر، لکن انسانی احترام ایتمک، خدمت لری تقدیر ایتمک، اوزی دشمن آرقاداشک حق فیکر لری گوزله سوزینی قبول ایتمک کبی ائک لازم صفتلر، عفو قیلگزر، بزده غایت آزدر. رشید افندینی آرادن فاجردق؛ علی مردان بک قدرینه خدمت لریه مناسب اعتبار قازانالمادی؛ محمد آغا شاه تختینسکی شو کون پیتروغراد اوراملرنده بالان آباق قالدی؛ احمد بک

برله منع قیلورغه طرشدیلر ایسه ده موکام موفق بولا آلمادیلر. تعدد زوجات برله همیشه عمل قیلنوب طورلدی. بعثت وقتنده بو حال بیگره کده شایع ایدی. رسول الله کیلگان وقتده عربلر آراسنده غی تعدد زوجات اوستینه دخی «نکاح موقت» ائتمنده بر نرسه بار ایدی. رسول الله ایسه اوشبو صوگفی نکاحنی بتونه ای ابطال قیلدی و تعدد زوجاتی احوال و زمان مساعده ایتمک مقدارده اصلاح ایتمی.

محمد (علیه السلام) حسابسز و چیکسز کوب خاتون آلو اصولینی لغو قیلوب دورت که قدر توشردی. مونی ده جزا فافا توگل بلکه بیک آور شرطلر برله باغلادی. شونک ایچون محمد (علیه السلام) عائله احوالینی اصلاح ایچولر و تعدد زوجاتی بترر که طر شو چیلردن صانالورغه تیوشلی بر ذاتدر.

دینی و اجتماعی مسئله لر

(«دینی و اجتماعی مسئله لر» اصلی اثرنی انتقاد)

III

۱۸) کتابنک (۶۳-۸۸) صحیفه لری اجماع هم قیاس مسئله لرینه وقف قیلنوب، خلاصه سی: «اجماع دلیلدر، قیاس دلیل دگلدر» سوزندن عبارتدر.

بنده شو ایکی مسئله یی، یعنی اجماع مسئله سیله قیاسی بر نیچه دفعه بیان ایتمش ایدم. «اوزون کونلرده روزه» ده ایلی صحیفه (۱۳۵-۱۸۵) قیاس مسئله لرینه وقف قیانمش ایدی. «اوفاق فیکر لر» ده (۱۰۰-۱۰۱) صحیفه ده. ۱۸ سطرده اجماعنک حقیقی ده اهمیتیه ده کوسترلمش ایدی.

اوزون بیانلرنک خلاصه سی: «قیاس حجتدر. لکن اجماع حجت دگل، بلکه قوتدر.» قرارندن عبارت ایدی.

مؤلف نظرینه بنم نظرمی بویوک بر دائره قطری وصل ایدر. متناقض شو ایکی نظرک برینی اتمان ایتمک شو ساعتک وظیفه سی دگلدر. آلا ده، مؤلف حضرتلرینه مخصوص بر سوزم واردر.

بنم نظرم مطبوعات میدانه بر قاجسنه مقدم چیتمش ایدی. اوزینه کوره، اهمیتیه ایسه ده، ییلورم، علی العاده اهامال قیلندی. لکن بر مسئله یی تحقیق یولنده اون بش یکر می صحیفه یازاجق

شو کون قیلور ایسهك، اسلامیت دنیاسنه نسبتله آسان اشلرک یاقین زمانده وجود بولایله جك اڭ گوزهل نتیجه لرینه ایمان بزده بولنماز، یاخود قالماز. اوتوز قرق سنه لك استقبال پرده لر ی آرقاسنده مستور املارمزك جمانله انتظار صبری ده بزده یوقدر؛ ملی جمالک عشقنه قیمتی مهرلری بذل قیلور قدر غیرت ده حیثت ده بزده یوقدر.

یوقسه، اسلامیت دنیاسنه غایت لازم دینی علمی بر «قوه اجماعیه» البته تشکیل ایده ییلور ایديك. او «قوه اجماعیه» ده حزبلر فلانلر بولنماز ایدي، مجتهدك شرفی ده مهندسك لقبه مقابل قیلنماز ایدي.

اجماع حقنده مؤلفك فکرنی البته احترام ایدرم. «اوافق فکرنلر» ك (۱۰۱) نجی صحیفه سنده بنم نظرمه ده مؤلف التفات ایته ایدي، بر آز ایسه ده، بلکه تعدیل حاصل اولور ایدي. کتابنگ (۶۸-۷۴) صحیفه لرنده مؤلفك بزم اولگی فکرنلر مزه موافقتی بگا البته ممنونیت ویردی.

کتابك ۷۵ صحیفه سنده بیان قیلنمش «اجماع ده عصمت» مسئله سی لازم اولماسه کرک. درست، اجماع حکمک حقلغه برهان اولسه ایدي، عصمت البته لازم اولور ایدي. لکن اجماع حججت دگل، بلکه قوتدر، حکمک حقلغه برهان اولماز، بلکه بالکتر نفوذینی ییجاب ایدر.

مؤلف افندی ۷۵ نجی صحیفه ده «اجماع اهل - اهل حل و عقددر» دیش ایسه ده، «حل» ك «عقد» ك معنایینی اهل لرینی تعیین ایتمه مش.

شو ایکی سوزك معنای معلوم اولور ایسه، البته اهل لری ده معلوم اولور؛ اجماع ده اهمیت جهتی ده ظاهر اولور.

«اهل حل و عقد» سوزنده «حل» سوزی همه مزه معلوم مشهور معناسیله در. یعنی: نزاعی فصل ایتمک، مبهمی ایضاح ایتمک، شبهه یی دفع ایتمک، اشکالی ازاله ایتمک، مجهوللری استخراج ایتمک، مسئله لر ی بوتون جهتیله همه فروعاتیله محاکمه ایتمک. هر حال ده «حل» علوم نوریه معارف اعانه سیله اولور. «عقد» بوتون فروعاتیله محاکمه قیلنمش مسئله لرك حکم لرك یاقبولنه یاردینه قرار و یروب، قرارلری تنفیذ ایتمک. یعنی عقد هر حال ده قوت، شوکت برکسیله اولور.

بوگا کوره، اجماع حججت، برهان اولماز، بلکه بر قوت اولور. بوگا کوره، بش اون فردك یاخود اقلیتك مخالفتی اجماعك اهمیتته نفوذینه خلل ویره مز؛ بوگا کوره، اجماع ده عصمتی شرط ایتمک حاجت اولماز، بوگا کوره، اجماعك قرارنده ابدیت عمومیت لازم اولماز.

آغایف جناب لری ده قاچدی. شو کون خدمت میدانلر نده اسملری وار آدم لرك برینك دیگرینه احترامی قالمادی، یاخود یوق ایدي، یوقدر. محل مساعده ایته ایدي، بوراده بن صدری افندی کبی آدم لرك ناملرینی خدمت لرینی مثال اولق اوزره ذکر ایدر ایدم. نشرینه موفق اولور ایسه م. «اصلاحات اساسلری» اسمی اثرم ده سوک اون سنه اچنده خدمت ایتمش آدم لرك خدمت لرینی تقدیر یولنده انشاء الله حقانیت امانت قلمیله حقیقتی بازارم. لکن شوساعت «اجتماعی مسئله لر» ی انتقاد مناسبتیله، شو کونگی اجتماعی حاللر مزك ك مهنارینه اشاره مناسب اولسه کرک.

شو کون آزاده احترام بتدی؛ برمزك دیگر مزه اعتمادی امنیتی قالمادی؛ توافر عمومیشلیدی؛ تهمت کوزیله باقشمق، برمز دیگر مزدن قورقق عمومی بر بلیه اولدی.

هر شیدن بحث ایدرز، شو منفور حاللر ك چاره لر نندن ده بحث ایتمک لازم اولسه کرک؛ هر آدم ملتن شکایت ایدر؛ لکن بن هر حال ده اوز شخصیت مزدن شکایت ایدر ایسه م. ایدرم. مؤلف حضرت لرینه هم حریتله هم احترامله شو خالص انتقاد می یازدم: دورت بش سنه مقدم سویلنمش بزم فکرنلر می مؤلف نیچون اهل ایتمش؟

(۱۹) اجماع اعضا لرینی ۶۳ صحیفه ده بیان ایدر ایکن، مؤلف افندی رسمی سوزلره بر آز تبعیت ایتمش بولسه کرک. یوقسه. مجتهدلری دنیاوی عالمره مقابل ایتمک، مشروع حزبلر فلانلر دیمک نهدن ایدي؟

هر مسئله ده ایکی جهتی، دینی جهتی، برده دنیاوی جهتی اعتبار ایتمک - ایسکی بر حالدر، خطا بر خیالدر، دینی حیانتدن، شریعتی اشدن چیقارمش غایت شوم بر عقیده در.

شو کونگی درجه علمیه مزه، درجه دینی مزه نسبتله، مؤلفك سوزلری بلکه درست اولور. اگر ده بزم مجتهدلر مز تورکلر ك خواجه لر نندن، ایراندیلر ك آخوند آغالر نندن، اوزبکلر ك دامالار نندن، هندستانك مولوی صاحب لر نندن، تاتارلر ك حضرت لر نندن عبارت ایسه. درست، مؤلفك سوزی درست اولور. او وقت، مجتهدلر مزك بوتون وظیفه سی، مؤلفك تعبیری کبی، «فلان اش شریعت ده یارامای، اما فلان اش درست دیب طور مق» دن عبارت قالور.

اجماع کبی بویوک مسئله لر ی ملاحظه ایدر ایکن، فکرمی بر آز یوقاری چیقارمق، نظر مزك دائره لرینی بر آز دهاواسع ایتمک. مقدس املر ك خطوط لرینی قطر لرینی ده ازیاده اوزون ایتمک مناسب اولسه کرک.

اسلامیت دنیاسنك شو کونگی منظره سنه نظر ایدرز.....

کتابک (۷۶-۸۶) صحيفه‌لرینه بنده امضا ایدرم.

قیاس مسئله لرنده مولفک نظریله اهل عامک قراری آراسنده تفاوت غایت بویوکدر. «اوزون کونلرده روزه» ده اهل علمک بیانی بوتون تفصیلاتیله ایلی صحیفه‌ده (۱۳۵-۱۷۹) خلاصه قیلمشدر. مؤلفک نظری هر حالده غریبدر. درست، اصولیونک قیاسی یالکز آنالوگی‌دن، (تمثیل منطقی) دن عبارت اولسه ایدی، مولفک فیکرلری، ۸۸ نچی صحیفه‌ده‌گی سوزلری بلکه درست اولا بیلور ایدی.

۳۰) اجتهادک مؤبد بقاسی حقه‌ده مؤلفک فیکرینه بیانه‌الته اشتراک ایدر ایسه‌ده، اجتهادک حقیقتی، درجه‌سی، شروطلری حقه‌ده مؤلفک قناعتلرینه موافقم یوقدر. «الموافقات» صاحبنه تقلید قیلوب «علوم عربیه‌ده خلیل کبی سیویه کبی اولمق شرطدر» سوزی بر آز مبالغه کبی ایسه‌ده، بن شو گوزله شرطی ممنونیتله قبول ایدر ایدم؛ اجتهادک یوللرینی باغلامق ایچون دگل، بلکه رانبلرک امللرینه گوزله بر سائقه، قوتلی بر داعیه وضع ایتمک ایچون. خلیلک، سیویه‌لک بویوک درجه‌در؛ لیکن مجتهدلک ده اوفاق درجه دگلدر. «آدواتلق ایچون لازم معلومات مجتهدلک ایچون شرط توگل، بلکه آرزاق بولسه‌ده کافیدر.» سوزی امامت اوقازی حقه‌ده بلکه درست اولور. فقط بویله خصوصلر ده روحانی اداره لردن اورنه‌ک آلمق معقول دگلدر.

اجتهاد غایت نافذ بر ملکه نورانیه‌در. علوم عربیه‌ده خلیل کبی اولمق لازمدر؛ قران کریمی حفظ ایتمک، بوتون مدون سنترلی مستحضر اولمق؛ فقه، اصول کبی علوم اسلامییه یلمک؛ تاریخدن علوم اجتماعیه‌دن، معارف عمومیه‌دن گوزله خبردار اولمق لازمدر.

اجتهاد شرعاً تاقیامت البته باقیدر، لیکن مجبوریتله اعتراف ایدرز، فعلا اجتهادی البته منقرض ایتدک، اجتهاد فعلا منقرض اولدی. صوگ عصر فقیه‌لرینک بوتون همتلری متون شرح ایتمکدن، فتاوی مطالعه ایتمکدن عبارت اولدی‌ده قالدی. فقط اجتهادک انقراضی شرطلرینک آغرلغی جهتیله دگل بلکه املک یوقلغی، امیدسزلگک غلبه‌سی شوملغیله ایدی. شرطارده هیچ بر آغرلق یوق، بلکه امل، همت غایت ضعیف ایدی. بزم شو کونگی حالمزه نسبتله مؤلفک مساحه‌سی مساهله‌سی بلکه موافقدر؛ لیکن شریعتک شرفه، ماتک استقبالنه نسبتله اجتهاد شرطلری حقه‌ده او قدر مساحه لازم اولماسه کرک.

شو سنه ایون ۱۵ - ۲۵ ده پیتروغرادده اجتماع ایتمش سپه‌زده مفتیک شرطلری مذاکره قیلوب، «روسجه ابتدائی

مکتب، مسلمانچه مدرساک شهادتی» قبول قیلندی. مؤلف حضرتلری سکوت ایتدی؛ بنده اوتانوب سکوت ایتدم. قازاق وکیلی علی خان افندی بوکای خان جنابلری «روسجه اونیه‌رسیتیت آبرازوانیه‌سی، مسلمانچه دینی علمی دیسه‌رناتسیه» دیدی. بن او دقیقه‌ده شادلاندم، جانلاندم؛ بوکای خان جنابلرینه رحمت او قودم، تحسین ایتدم.

۲۱) کتابک ۹۶ نچی صحیفه‌سینده، ۳۰ نچی قاعده‌ده «رعایت مصلحت» تعریفی درست ایسه‌ده، غایت جزئیدره اصول فقه بیانه کوره، رعایت مصلحت دائره‌سی غایت کیسکدر. مصالح مرسله بابلری، استحسان بابلری، رعایت مصلحت دائره‌سینک احاطه‌سنه داخل اولسه کیره‌ک. رعایت مصلحت قاعده‌سی فقهک اکثر بابلرینی شاملدر. بوکا کوره، امام مالک «استحسان فقهک طوغز عشریدر» دیش.

۲۲) رعایت مصلحت قاعده‌سنه مثاللر بیان ایدر ایکن. ۱۰۰ نچی صحیفه‌ده ۹ نچی مثال اولمق اوزره «جمع ثلاث» مسئله‌سی ذکر قیلنمشدر. بزم عائله فاجعه لرنده عادت اولمش غایت منفور بر مسئله‌سی «قبول ایتدک» صفتیله مثال ایتمک مؤلف ایچون موافق دگل ایدی.

شو غایت مهم مسئله‌سی اولگی حالنه اعاده ایتسه‌ک ایدی. یاخود طلاق‌ده رسمیتی شرط قیلوب، محکمه یا بر جمعیت حضورنده اولمق شرط اولسه ایدی!

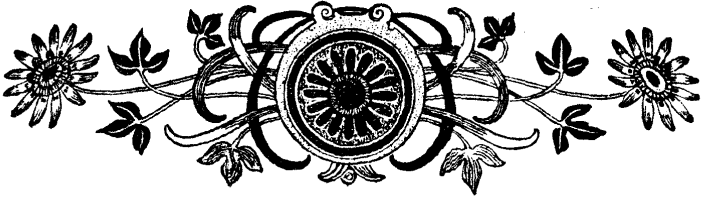
۲۳) مؤلفک ۱۱ نچی مثالی‌ده حلققندن اوزاق بر مثالدر. امام علی کبی حقایقلی دینلی شجاعلی بر اهل بیت روضه سعادت حضورنده «قصاص!» دیسه ایدی، خلیفه عثمانی قتل ایتمش حریفارک کوللری کوکاره اوچار ایدی. او وقت قصاصک خلافتیه بر سوز سویله‌مک پارتیه‌لرک دگل، بر فردک‌ده خیالنه کلمز ایدی. ۲۴) اون بر مثال نه‌ایه‌سینده، (۱۰۱) صحیفه‌ده‌گی (۱۰) - (۱۲) سطرلرده تعییرلرینک ظاهرلرنده بر آز آغرلق وارددر. «شارعک مرادی عمومی مصلحتلره مخالف ایدی‌ده ترک قیلندی.» دیمک تعییرک قصوریدر.

۲۵) ۱۰۱ صحیفه‌ده‌گی (۲۰-۲۴) سطرلر یازلاماش اولسه ایدی، ده‌ا گوزله اولور ایدی.

عجب، او قدر تذللک‌ده مجبوریتی وارمی؟

۲۶) درست، رعایت مصلحت قاعده‌سی معتبردر. لیکن «شریعت حکملری مصلحتیه مخالفت ایتدی‌ده، ترک قیلندی.» دعواسیله دگل. بوکا کوره، (۱۰۲) صحیفه‌ده‌گی سوزلرک بعضیلرینه بنم موافقم یوقدر.

۲۷) کتابک ۱۰۳ - ۱۰۴ صحیفه‌لرنده شریعتمه نسبتمز

اول مسلمانلارنىڭ چىت يىرلەرگە تارالولىرى

حاضر قاي اولغە بارما، كوررسىڭكە مسلمانلارنىڭ ايرلىرى هر قايسى چىت گە مال طابارغە كىتكانلار. اولدە ايسە قازتلرغە قالغانلار. صوكى يىلردە روسلار آراسىندە چىت يىرلەرگە كىتوجىلر كۆبەيە باشلادى. لىكن روس اولارندن چىت گە كىتوجىلر، مسلمانلارنى قىزىك كۆب توگل. چونكە روس اولارندە خلقنىڭ بر اولونى نىگرمەنجىلىك، تىمرچىلىك، استالەرك، تىگوجىلىك، ساعت توزەتو، آربا، طرائقاز، اوستەل، آشكاف، دىواز، ياصو كىك كىبىلەرگە كىشەلر. اما مسلمانلار شول كىبىلەرگە كىشەك عادىتى يوق. اىگن اىگوب صوقا صوقالارنى مسلمانلار قاراروسلر ائى دىب بىلۇب بو اشكە كىشەلر. اوستەوينە يىرلىرى دە آز. شولنىڭدىن مسلمانلار آراسىندە، مال طابارغە دىب چىت گە كىتوجىلر، يادن يىل كۆبەيمەكەدە.

بر كىشىنىڭ بر نىچە اير بالاسى بار اىكان اول بالالارن اوقۇطورغە اوبلامى، بىلكە تىزىردەك چىت گە، مال تابارغە يىبارگە قارى. بالاسى چىتكە كىتوب دە آقچەنى آز يىبارسە، آناسى «نىك آز آقچە يىباردە؟» دىب بالاسىنا آچىغلانا باشلى. اول بالاسىنىڭ چىتدە شول آز آقچەنى دە بىك چىتىلىك بلەن تابووين، و آقچەنى كۆبردەك تابار اىچون عام و هنرنىڭ كىرە كىگن بامىدەر. توغرىسى آچق آ كىتوجى و بىلدروچى يوق.

دىن باشقلىرى بولغان اماملر، مسجد منبرلرندە، زمانە و احوالگە موافق وعظ سويلەمىلر. آنلارنىڭ سويلى طورغان وعظلىرى ايسە خىلقدە اخلاقنىڭ بوزلۇوونە خىدمت ايتە طورغان بر طاقم اوھام و خرافاتدن عبارتدر، دىنى و مىلى تىرىيەدىن محروم بولغان، چىت گە كىتوجى مسلمان ياشلارنىڭ كۆزى، روسلار آراسىندە طوراً طوراً روسلارنى باشلىلر، روس قىزلىرىنە نكاحلانلر. روس قىزلىرىنە نكاحلانوجىلر آراسىندە شاقىطى باي بولغان مسلمانلار دە بار. بونلارنىڭ بالالىرى روس قولندە تىرىيە قىلونغاچ طىبعى اسلام دىنندن محروم بولالار. و شولاي ايتوب مسلمان دولتلىرى چىتلىر قوللىنىپ كىتە و مسلمان خلقى انقراضقە يول طوتا بارادر.

چىت گە كىتوجىلارنىڭ بعضىلىرى ايسە اولدەغى خاتونلىرى اوستىنە روس قىزلىرىنە نكاحلانلار، اولدە خاتونلارنى توگل نىققەلك آقچە، خىسپدە يىبارمىلر، حتى اوزلارنىڭ قايدە بولولرىنى دە

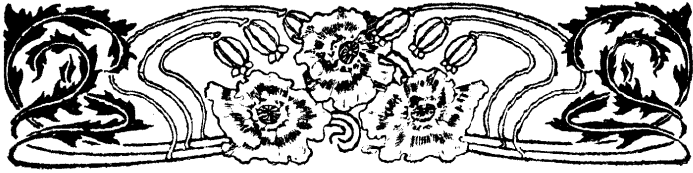
حقندە مؤلفنىڭ سوزلىرى اعترافلىرى غايت درىستدر. لىكن ربا حقندە، خصوصاً ۱۰۵ صحىفە اخىرنەدە كى قرارىنە موافقەم يوقىدەر. بانق مسئلهلرى مدنيت دنياىندە، تجارت بىرئاسىندە، سياست قاينەلرندە غايت بويوك اهميت كىب ايتدى. اسلاميت دنياىنىڭ مدنيت دنياىسە اسىرلىكى دە، دىلم، بانقلىق قوتلىرى شوماقايە اولدى. ربا مسئلهلرندە بوتون مجتهدلرنىڭ بوتون فقېھلرنىڭ نظرلىرى دە غايت قاصر ايتدى، قرارلىرى دە غايت طار اولدى. درىست، شويلىدەر؛ لىكن شو كۆنگى كىك معلومات اغانە سىلە ربا مسئلهلرنىڭ گوزل صورت دە حل ايتىك مەكسەدەر، البته لازىمدر. شو دىققە دە بىاندىن عاجز ايسەم دە، ربا مسئلهلرنى شىرىعتنىڭ نظرىنى، نەندەر، تصويب ايدىم، تقدىس ايدىم.

۱۰۳-۱۰۴ صحىفەلردە كى «بانق مەاملەلرندە ربادن سلامتلك احتماللارنى دعوى ايتىك باتوب دە قورىلغى دعوى ايتىكە بر درجە دەدر» كىي مبالغەلر مؤلفنىڭ شائە مناسب اولماسە كرك. شو كۆن اويىلە سوزلر يالگىز بر امىدسىزلىكدر.

درىست بزم دورت بش هيت علمىە مز، ربا هم بانق مسئلهلرنىڭ حايلە دورت بش سە اوغراشوب، عاجز قالمش اولسە ايتدى؛ ياخود اسلاميت تەلىمەنە مناسب بر «مدنيت مىنىاتورى» نى اوزاقدىن لاقىل دورت بش كۆن تماشاش ايتىك بزمە نصيب اولسە ايتدى درىست او وقت بزم مبالغەلر مە بلكە درىست اولور ايتدى.

لىكى هم شو كۆنگى فقېھلرنىڭ نظرلىرىنە بن تعجب ايدىم. اهل اسلامى ضرورە سوق ايتىك، ايكى شىرك آسانىلە عمل جىسارەلرئىنە اهل اسلامك وجدانلرئىنە عادتاندەرمك نىچون؛ انساننىڭ وجدانى عمللرئىنە مخالفت ايتىك كىي بويوك حرج دنيا دە بولنورمى؟ «ايكى شىرك آسانە مجبوريت» قاعدەسى اوزىنى اوزى ابطال ايدىر؛ شىرىقى دە ھدم ايدىر؛ انساننىڭ اختيارى دە فاسد اولور؛ كۆگل راحتى دە زائل اولور. شىرىعتك دە حرمتى قالماز، عصيان عادت اولور. (۲۸) «سفر دە دورت ركەت نمازى دورت اوقومق» كىي امتىك بويوك بر قىسمى طرفىدن قبول قىلنەش عبادت مسئلهلرى «اوزى بولماسە كرك» كىي تەبىرلى قوللانغابوب؛ بلكە اويىلە شىلەر دەا زىادە مساعده كوزىلە نظر ايتىك مناسب، اولسە كرك.

(۲۹) اوزون يانگ تىجىسى اولمق اوزرە، (۱۰۶-۱۰۷) صحىفەلردە يازلمش سوزلر، بنم نظرم دە، غايت مەھمدر. غايت درىستەر. البته زمانىڭ مەكانىڭ احوالىڭ ايجابنە مصلحتنە مناسب قانونلىرى تىرىب ايتىك امتىك دەمەسەندە بورچدر، فرضدر. لىكن قانون منبەلرئىنە مجتهدلرنىڭ يالگىز قىلارئىنە اجاعلرئىنە حصر ايتىك لازم اولماسە كرك. موسى جرائلە.

شرح نظرنده دنیا، فقر، غنا، توکل هم کسب

(باشی ۲۱ نچی عددده)

شمدی شرح نظرینی آچق تعین ایتمک اوچون سوزمیزی
دخی بر قدر اوزایتالم:

فقر ایله غنا اضافی نرسه لردن بولوب، هر حالت اوزندن
اوستونگه قاراغانده فقر و اوزندن توبانگه قاراغانده غنا آنالور
غه ممکن بولدیغندن مسئلهنی حل قیلماق اوچون بونلرغه برر
چیک بیلگیله و تیوش بولادر. بو اورنده اول خصوصده غنی
فقها اختلافینی کوجرمک سوزنیگنه اوزایتاچقندن بز ایندی بر
قدر بایلرینه ده یارلی یاقغه قالدروب: واردات اسرافسز معیشت
حاجتلرینه یتیمکنی - غنا؛ یتیمه مکنی - فقر دیه چکمز.

استاتستیکه خبرینه کوره بوتون بیر یوزنده بولغان انسانلرنگ
یشدن بر الوشی اهل اسلامدر.

هر تورلی یوللر، تبلیغرام، و تیلیفونلر بوتون بیر یوزینی
بر یورت؛ سکنه سنی - شول یورتنگ اهلی مشابه سنده قالدردقلرندن،
بزلر، بوتون بیر یوزینی بیش فقر کیمه سی بولغان بر یورت
فرض ایته یک. اول بیش فقرنگ، مثلا: اوچاوسی - پای، ایکاوسی
فقر فرض ایته یک. بری مسلمان بولغان شول ایکی فقرنگ
وارداتلری مصارف لرینه یتیمه دی.

بنا علیه مذکور بایلردن (مثلا باوروپادند) بر یلده: یوزه ر
صوم قرضغه آدیله ر. اون یلده مک صوم، یوز یلده اون مک صوم...
فقر، افضل بولوب هر مسلمان افضلنی قویماونی فرض

ایتسه مک مسلمان بو بورچدن قای وقت فور تو لاجق؛ یوقسه بیغمبرمز
نگ: «الدین رایة الله فی الارض؛ اذ اراد الله ان یدل عبدا وضعه
فی عنقه» دیدیکی بورچنی مومینه یوکله ب قیامتک قدر کیته چکمی؟..

بایلر توله ر دیورگه مجال یوق. چونکه شرح حکمی هر
مسلمانغه عام بولوب بر گنه یاکه بر قدر گنه کیمسه گه خاص
توگسدر. (همده بزلر هیچ بر مسلمان افضلنی قویماونی
فرض ایتمک ایدک).

بونگ اوستینه مذکور بورچ عادی مصارفلر ایله حاصل
عادی بورچلردر. مونگ اوسته صوغش کبی فوق العاده بورچلر
بولورغده ممکن (۱).

(۱) بو یرده اون یول قدر نرسه نی درج قیلومکن بولادی: اداره.

بلدرمیلر. شولای ایتوب آلا رنگ تولده غنی عائله لری آچ ویلانچاق
حاله یاشیلر.

صوکنی یلدرده بزنگ اطراف مسلمانلری آراسنده تورکستان
یاقلرینه کیتوچیلرده کره به به باشلادی. آنده کیتوچی مسلمانلردن
زاولد، تیگرمن آچوب طورمشلری یاخشوق. تأمین ایتوچیلری
بولغان کبک ۵-۱۰ کشی بر گله ب کیت آچوب، یک شهب
سودا ایتوچیلری ده بار. تیک شونسی تاسفک: اوشبونگ کبک
فانده لی کسبلرگه کرشوچی مسلمانلر، ملی غزته لر اوقوب فکرلری
آچولغانلرغنه بولوب مونلرنگ صانلری بارماق برله صانارلق
درجده آز.

تورکستانده گی تانارلرنگ کوبسی روس و بهودی بایلرینه
آور و قارا خدمتلرگه کرشوب کوچکه تاماقلرینی طوبیدروب
طورالر. تامبوف گوبرناسی «بوتاق» اولی مسلمانلرنگ
یارومی، بتون عائله لری بله ن آلونیسکی گوبرناسنده غنی روس
آوللرنده کیت آچوب قزل مال و باشقه واق تویه ک نرسه لر بله ن
صانو ایتلر. آنلر نرسه نی پیتروغراد شهرندن آللر. مونلر
آراسنده کاسیم شهرنده کاستروفلر مدرسه سنده تحصیل قیلغان
آچق فکرلی بر آدم بار. بو آدم دائمی، اولکلرنی کومه،
طوغان بالالرغه اسم بیره، طوی بولسه نکاح اوقی. هم اوزی ده
سودا ایته. مذکور مسلمانلرنی علم و هنرگه تشویق قیلا. مونگ
دلالتی برله بولسه کیره ک، ته لیگی مسلمانلر ایر بالالرن گیمنازیه و
ریالی مکتبلرنده اوقوتا باشلادیلر. حتی قزلرن آکوشیرکله ککگه
اوقوتوچیلری ده بار. ملی غزته لرنی اوقیلر. استانبول و روس
غزته لرن آلوب تعقیب ایتوچیلری ده بار. بالالرن دینی و ملی روحده
تربیه ایتلر ایچون اصول تعلیم و تربیه دن خبردار بولغان معلم آللر.
اگرده مذکور مسلمانلر همیشه اوشبویوللرنده دوام ایتسه لر شهبه سز
دین و ملتارن صاقلی آچقلردر.

محمد دیویف. تامبوف گوبرناسی.

عبرتی سوزلر.

اولنک اڭ اولگی خبرجیسی دنیاغه کیلودر.

حقال ایچون طرشوچیلرنگ ما کلائی تیرلری بوش برگه
آقماز.

اوزی طوغری آدم، باشقه لرنگ افترا و بهتان قیلولرینه
التفات ایتماز.

اگر مملکتتک ایک مہم وارداترینی ذہنگہ صالئسہ، تیمور یولار صاورغہ، الطونلر قازطورغہ امتیازلر بیرلسہ، بیک آغری ربا بیررگہ رضا بولئسہ بای مملکتلرنک بری البتہ کیرک قدر قورالده، قرضغہ آچغہده بیروب طورر. وشویله ایتوب اولگی میلیون بورچ اوستتہ دخی بر نیچہ میلیون بورچلر آرتدررغہ ده بولور.

لیکن اول آلتغان قورال ایله فائده لانورغہ اویره نگان عسکر و آچغہنی تیوشلی اورنلرغہ صرف ایتہرگہ منتظم اداره لر قایدا؛ بونلردندہ بیگرک بویله: رهنلر صالو، امتیازلر بیرو، ربا ایله قرض آلو، اسارتلرنک ایک قورقنچی بولغان-اقتصادی اسارت، ہیج قوتولمق ممکن بولماغان-ابدی اسارتدر. یوقاروده ہم دیدکمزچہ قلیچ ایله قزلودندہ یامانراق حالتدر.

بزم آج اوزہ کلرمز اوزلوب، شرع نظرندہ مذموم، هر مسلمانغہ آندن قاجارغہ تیوشلی دیه سویله دیکمز فقیرلک ایشته بو فقیرلکدر. علمانک: فقر مدقع فقر اضطرار دیه آتادینی، پیغمبرمنک الله غہ صغندیغی فقیرلک ده - اوشبو فقیرلکدر. اسارتلرنک ایک قورقنچی، ییکونک ایک ضررلیسی، فقیرلککنک ایک یامانی-ایشته بو فقیرلک، بو ییکلو، بو اسارتدر.

ایمدی بو فقیرلک اوزینک مقابلی بابلقدن، ییکلو ییکودن، اسیرلک حرلکدن نیچوک آرتق بولسون؟ «ضرب الله مثلا عبدا مملوکا لایقدر علی شی، و من رزقناه منا رزقا حسنا فهو ینفق منه سرا و جهرا؛ هل یستون» (النحل).

الله تعالی قرآندہ «النحل» سورہ سندہ دیور: «و ضرب الله مثلا قریة کانت آمنة مطمئنة یا تبها رزقها رغدا من کل مکان فکفرت بانعم الله فاذاقها الله لباس الجوع والخوف بما كانوا یصنعون». ایشته بو آیتدن آکلاندیغینه کوره قریه اهلی الک: طنچ، راحت بای بولغانلر. سوگره کفران نعمت قیلغانلر. شول سببلی الله تعالی آنارغہ آچلق هم قورقو عذابی یبارگان.

امتدرنک تاریخلرینه، الله تعالی نک آنلرغہ یبارگان عذابلرینه دقت ایتہر ایسه کوررمز: جزالر کوبسنچہ - عمل جنسندن (یعنی گناہسینه کوره جزاسی) در. مثلا: بالقالوق جزاسی-حرمان؛ انسانلرغہ ظلم هم اورنسز قاطیلوق جزاسی - انسانلرنک بیزووی؛ افتراق جزاسی - انقراض؛ کفران جزاسی - نعمتک کیتووی (فقیرلک) در.

الله تعالی مذکور قریه نی ده کفرانلری سببلی آچلق و قورقو ایله جزا ایتکان. دیمک: قورقو ایله آچلق (فقر) الله تعالی نک امتلرگہ کفران نعمت ایتکانلری اوچون یبارہ تورغان عذابی-جزاسیدر.

اوتکازده پیغمبرمز حضرتینک: «کادانقر ان یكون کفرا» هم «اللهم انی اعوذ بک من الکفر» دیگان سوزلرینی کورگان ایدک. ایمدی بندہ لرگہ نجات یوللرینی کورسہ تو اوچون مبعوث، کذب و مذاهنه دن مصون بولغان بر پیغمبر، اوشبو روشچہ، کفرلک گہ یاقن دیه حکم ایتوب، هم کفر ایله ن یان یانه قویارق آندن الله غہ صغوب طورغان بر نرسہ نی - فقرنی، افضل دیه حکم ایتمک نیچوک ممکن بولور؟! .

خلاصہ: انسانتک وارداتی، اسرافسز مصارفه یتیمک-غنا، یتیمه مک ایسه-فقردر. اوشبو معنی ایله بولغان فقر ایله غنانک بری ده لذاته افضل ده مذموم ده بولمی بلکه افضل یا کہ مذموم بولولری ضررلری اعتباریله در. خصوصی زید یا کہ بکر منفعتی نقطه نظرندن قاراغانده بونلرنک هر ایکوسی ده فائده لی ده ضررلی ده بولورغہ ممکن ایسه لرده، عموم اهل اسلامنک دنیوی هم اخروی منفعتی نقطه نظرندن-یعنی اجتماعی هم عمرانی، حیاتی جهتلردن قاراغانده فقر قطعا-بلا شبهه ضررلی هم باشقہ بویوک ضرلرنک آناسیدر.

علما آنی - فقر اضطرار، فقر مدقع دیه آتاغانلر، پیغمبرمز حضرتی ده آندن، آنی کفر ایله یه نه شه قویوب، صغغان؛ اوشانداق قرآن کریمدهده بو فقرنسک امتلرگہ کفران جزاسی بولارقی یبارله طورغان بر جزا ایکانی بیان ایتلگان. فقرنی مدح ایتکان بعض حدیث شریفلر بولسدهده آنلر مال یوقلق معناسی ایله بولغان فقرنی توگل بلسکه مال بولسدهده بولماسدهده الله حضورنده عجز و افتقارینی، مال بولغان تقدیرده اول مالغہ خواجه الله تعالی ایکانتی اعتراف ایله عرض عبودیت اظهار ذلت ومسکنت نی مدح ایتکانلر.

«اللهم اغننی بالافتقار الیک، ولا تفقرنی بالاستغناء عنک» حدیث شریف.

خلاصه الخلاصة:

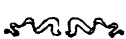
مایحتاج الیه یوقلق معناسی ایله بولغان فقر - شرع نظرندہ مذموم، قبیح هم کفرگہ یاقن بر نرسہ در.

امام محمد صلاح ازدانوف. (جهتهی).

شعر:

توشونچہ

اشانوب اشلہ مہم موندن توبہ ن ہیج کنگہ بر اشنی،
اشانمیم ایندی ہیج بر کنگہ هر کم اوز ایچون اشلی...
احسن قورماشف.

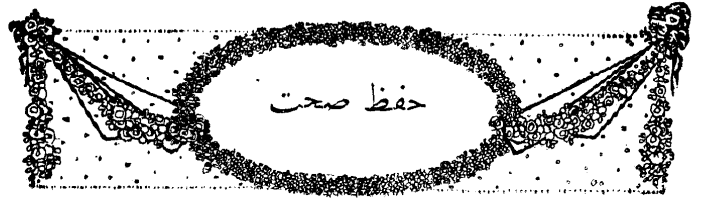
کوب؛ جمله دن برسی: عصبی خاتون یوکلې وقتنده بیگردک قزو بولوب، قولبته نی طوغری کیلسه شونی، آطوب بهروجهن بولا. دنیاغه کیلگان بالا، بیشکده چاغندوق آناسینه تقلید قیله باشلی - آچوری چقغان چاقده تاقیه (توبه تهی) سینی باشندن آلوب بیرگه ارغتا باشلی.

طیبیلر: هر آنا اوز بالاسن اوزی ایجزرگه تیوش دیسه لرده، عصبیلقلری بر آورو درجه سینه ایرشکان آنار بو قاعده دن استثنا ایدلورگه تیوشیلیر. یوکلې چاقده هم یوگن قویغان وقتده عصبیلانغان (нервнычатъ) ایتمکان) هم عصبی اعضالری یک ضعیف، آز فانلیقلدن یوزلری توسسز، اشتعالری ترتیبسز، یوردکری فاغوجان (сердцебеніة) آرسوتلی آنالرنک بالالرن اوزلری ایجزرلری هیچ درست توگلدیر. بو تقدیرده بالانی ایجزر ایچون موافق بر سوت آناسی طابو لازمدر.

هر توری معنوی تاثیرلرنک، عصبی راحتسزلیکلرنک آنا سوتینه تأثیری ایندی بیک بیلگولی نرسه؛ آچولی یا که کوکلې بورچولی چاقده بالا ایزلسه، شول وقتدوق بالانک معدده سی بوزلوی ده معلومدر. شونک ایچون ده بالانی ایجزر چک خاتوننگ عصبی بولماوینه، عصبی بولسه، قزغان - آچولاغان و پوشونغان زماننده بالانی ایجزمه وینه دقت ایتو ایگ تیوشلی بولغان اشلدندیر. مونده بالا باغو حقدده سوز اوزایتونک اورنی بولماغانه، حفظ صحت أعصاب یاغندن قاراغانده مهم بولغان بعض نرسه لر حقدده غنه سویله ب کیتمه کچی بولامز:

بالانی حبش یووندرو آنک ته نینگ طازا آرو طورووی ایچون کیره کلی بولغان شیکلی، عصبلیتنگ طنچ طورووی ایچونده فایده سی کوبدر. حتی بر یه ش طولغاچ جلمصا صو بله ن بانو یاصی باشلارغه کیردک بولا. هر کوتتی باچده یا که قرده یوروده عصب (нервь) لر ایچون فایده لیدر. بالانی بیشکده تیره توب آگغرایتو، باشینه نه لله نرسه لر کیرتوب طغزلاروده عصبلرغه ناچار تأثیر ایته. ایجزو ایچون بالانی تونله اویغاتوده مصلحت توگل. بالاغه لامپا، شهم کبی نرسه لر کورسه تو یا که تهرده زه یانینه کیتروب، آنی جوواتر ایچون پییالا شاقلداتو کبی اشلرده عصبلرنی بوزالر. بالا سوتدن طوققالغان زمانده هم تش چغارغان چاقلرده ده حفظ صحت أعصابنگ اهمیتی زوردر. بو وقتده بالانک معدده سی بوزولماوینه یاخشی دقت ایتهرگه، آزغنه راحتسزلیک سیزلو بله ن دوالارغه آشغورغه تیوشلیدر. بو وقتده بالارغه مخصوص بر آوروده بولغالی.

بعض کشیلر بالا ته بی یوری باشلاغاچ آنی آرتق قارارغه کیره کده توگل دیب اوییلیر. لکن اول وقتده ده بالانک آش

عصبیلر ایچون حفظ صحت

VII

عصبی بالالر.

عصبیلق سبیلرن سویله گانده، بعض بالالرنک یاراطلمشده شوکار استعدادلی بولوب طوولرینی، حفظ صحت قاعده سینه موافق یاخشی بر تریه بله ن تریه قیغانده بالاده غی بو استعدادنی بتررگه ممکن ایدکنی سویله گان ایدک. ایندی معتبر طیبیلرنک بو حقدده غی کیگه شلرن یازاچقمز.

عصبی - دیب نیندی بالارغه نه یته لر؟

- مونک حقدده سوز اوزایتاسی ده یوق، بر بالانک عصبی بولاجغن طوغان وقتدوق تعیین ایتهرگه ممکن. چونکه عصبی آنا یا که عصبی آنادن طوغان بالا هر وقت عصبی بولادر.

«آغاچنی یه ش چاغنده بوگو آناسات» دیگان مقال حفظ صحت أعصابده ده جاریدر. عصبی آنانک بالاسنده عصبیلق غه بر قابلیت بولا، دیگان ایدک؛ مونه تریه بله ن شول قابلیتنی بتررگه ممکندر. لکن بو تریه، درستهرگی شول قوتکه قارشى صوغش، بالا بیک کچکنه چاقده، حتی طوماسدن نلک - حملده چاقدوق باشلانورغه کیره کدر. لکن تیز قییلانغانده غنه موفقیت ممکندر.

آنا قارنده غی بالا، آناسینگ حس ایتدکی مادی ومعنوی همه تأثیرگه، آنانک شولارغه قارشى بولغان بتون حرکت و طارتشولرینه، الحاصل بتون عصبی ترکلگینه اشتراک ایته در. بو حقدده طب کتابلرنده بیک مشهور بر واقعه (فاکت) بار: - اویینگ ایشگی آچلوون نلک ایشتمی طورغان بر چوقراق خاتون، یوکلې بولغاچ ایشه باشلاغان. مونی تیکشروب قاراغانلر و صوگندن معلوم بولغان که ایشک طاوشی چقغان صایون یوکده گی بالا ایشتوب اوزینگ مخصوص حرکتلری بله ن آناسینه خبر بیروب طوراً ایکان.

اوزلری عصبی بولغانغه، عصبی بالا دنیاغه کیتورلری بیک یاقن احتمال بولغان آنار، یوکلې وقتده مادی و معنوی تأثراتدن، طالجقدرلرلر اشلدن، باشقه وقتده غیدن تغراق صاقلانورغه طرشسونلر. بیگردکده یوکلې خاتوننگ قزوب آچولانووی بالانی عمری بویچه عصبی بولورغه حکم ایتو بله ن بردر. مونک مثاللری

بر نرسه که دقت ایتمی. شولای ده اچکی طویغولری و حافظه سی صاو بولا، ایک چیتن حساب مسئله لرن یک آصاتلق بلهن حل ایته. حتی باشقه وقتده چغارا آماغان مسئله لرنی ده اول وقتده چغارو آگار ییکل بولادر.

علوم ریاضیه بالانگ ذهن آرتقانه (طالچقدرغانه) کوره، عصبی بالالرنی بیگره ک علوم طبیعیه بلهن شغلله ندررگه کیره کدر. چونکه علوم طبیعیه اطرافنی تیکشررگه، کوررگه عادتله ندره. اچکی سیزنو و اویلانودن بیگره ک، کورگان و ایشکان نرسه لری طوغوروسنده فکر یورتورگه بالانی سوق ایتهدر. لکن بولای دیگاچده بالانی علوم ریاضیه دن بتونله ییزدررگه کیره ک، اعمال اربعه (четыре дѣйствія) نی ده اویره تورگه یارامی دیگان سوز آکلاشلماسون؛ بو فقط علوم طبیعیه که علوم ریاضیه دن آرتغراق اهمیت بیرو لازم دیب نه یکان سوزدر.

علوم طبیعیه کتاب وقارا طاقتا اوستلرنده گنه توگل، باخچه لرده، قرلرده یعنی آچق هوالی ییرلرده اویره ناسه بالانگ نیروالرینک طازاروی ایچون کوب فایده سی تیهه. طار بر مکتب اچنده، قارا طاقتا یانده حساب عملی چغاروب اوطوروغه قاراغانده، یه شللی باخچه ده بر چه چه کنی تیکشرو بالا ایچون هر جهتدن فایده لیرا قدر.

عصبی بالالرنی تربیه ایتکانده آچق هواده یورتو وغیمناسیتیکه یاصاونی اونوتورغه یارامی. لکن بو غیمناسیتیکه بالانی آرددرلق بولسه، فایده اورینه ضررغنه کیره چکدر. نه لله نیندی تیمرلر، قورالر بلهن یاصالا طورغان غیمناسیتیکه ذهنی ده. اعصاب لرنی ده یالقدرادر. (سوز بالالر حفته ده.)

ذهن طالچنغاج - مثلا: درسدن صوگ - غیمناسیتیکه یاصاوده یاخشی اش توگل؛ چونکه بو، ایکی توری طالچغو (آرونی) برکه قوشو بولادر.

غیمناسیتیکه دن مقصود نه لله نیندی هنرلر اویره نو، باطرلقلر کورسه تو توگل. شوگار کوره بو ممارسه بدینه لر اوزاق اویره نولر صوگنده غنه اشله رگه ممکن بولا طورغان ره وشده بولماسقه تیوشلی. عموما غیمناسیتیکه نیک ایک برنجی شرطی آنک آچق هواده یاصالویدر. عصبی بالالرنک اعضالرن قوتله ندرر ایچون یاصالا طورغان غیمناسیتیکه لرنک ایک یاخشیسی یورودر. چونکه یورو یک طبیعی اش، اویره نه سی ده یوق، مقدارنده بالانگ طبیعینه قاراب آز یاکه کوب ایتهرگه ممکن.

ممارسه بدینه دن باشقه جهی وقش کونلرنده صالقون یاکه جلمصا صو بلهن بانو یاکه دوش یاصارغه، بانودن صوگ ته ننگ قایسی بر ییرلرن نغوب اووارغه کیره ک بولا. بو، اعضانی

صوینه، چیستالغینه، یوقلاوینه، یورو و اویناونه دقت ایتدرگه و آنی بر ترتیب اوزره به شه تو ایچون طرشورغه کیره ک.

اوج یه شدن جیدیکه قدر بولغان وقت عصبی اعضالرنک اوسو و ارتو نقطه سندن یک مهم وقتلردر. بالانک ذهنی و طویغولری شول وقتده آچلا، اول شول چاقده سویله شه نه باشلی، هر نرسه نی کوررگه تلی و کورگانن آکلارغه طرشا - توری سؤالر بره در. بو وقتده بیگره ک دقتلی بولورغه کیره ک.

بالا اوزی یقدر بلورگه تله سه، شول چاقلیغنه بلدررگه تیوش. آنک ذهن طالدرلق نرسه لر بلهن شغلله نورگه یارامی. بو چاقلرده بالانک بتون اش: یورو، اویناو، اوزی کی اییده شلری بلهن جووانودنغنه عبارت بولورغه تیوشدر. قسقه سی: جیدی به شکه چیکلی یالغز تربیه بدینه که گنه اهمیت بیلور.

جیدی یه شدن صوگ بالانک عقلن (تعبیر درست بولسه، مین) تربیه لی باشلارغه وقت. مونده ایک مهم نقطه بالانی قایسی یه شدن باشلاب اوقوتا باشلاو مسئله سیدر. تشری چقماغان بر بالاغه ایت و ایکنه ک کی قاطی آشاملقلر بیرسه، آنک آش قازانی بوزولغان شیکلی، وقتندن نلک اوقوتا باشلاوده بالانک دماغسی (مبی) ضعیفله نوگه سبب بولادر. بالانی مکتب که ییبه رو وقتی آنک طازالغینه قاراب تعیین ایدیه، لکن هر حالده جیدی یه شدنده ایرته بولماسقه تیوشلی.

عصبی بالالرنک درس لرنده آیروچه دقت ایتهرگه کیره کدر. آنک ذهن آرتورغه یارامی، لکن آلا تیز طالچغوچان بولالر. ناچار، دقتسز بیرلگان درس لرنک عصبی بالالرغه یک ناچار تأثیر ایتون ایسه طوتوب، یاوروپاده غی بعض مملکتلرده، صوگغی یلارده، عصبی بالالر ایچون مخصوص مکتبلر طورغزا باشلاغانلر.

ذهنی آچا، تمیز قوه سن قوتله ندره دیب قایسی کشیر علوم ریاضیه (математика) نی بالالرغه کچکنه ده نوک اویره ته باشیلر. رشدی ضفلرده غی ۱۲ - ۱۳ یه شلی بالالرغه جبر، هندسه عمللرن طوقیلر.

واقعا علوم ریاضیه ذهنی آچا. لکن هر وقت نظریات (теорія) دنیاسنده یورته. اوزی طورا تورغان محیطدن آیروب، اوز اوزندن اوویلانورغه، یالغز اوز می، اوز اوی بلهنگنه یه شه رگه عادتله ندره. عصیلر اوز آدلرنده اوویلانوب اوطورونی سویه لر، اوز طویغو و اوویلانولرندن باشقه نی سوییلر. مثلا: شوندی بر عصبی آورو بار: آوروچینگ باشی بوش کی بولا، اچه گیلری اویوشقاندای بولا، قاراغان نرسه سن کورمی. ایشکانن آکلومی،

قوتانہ ندرہ، قاننی آر تدرہ، عصبلرنی نغتا ہم طنجلاندرادر۔
 بو کتابدہ بالارنگ اخلاقلرن تریہ قیابو حقندہدہ برہر
 سوز یازو اورنسز بولماہہ کیردک۔ چونکہ عصیلق یالغز باش
 آورووی، معدہنگ راحتسزلگی، آس باطماو، یوقیسزاق...
 کبی مادی بورچلوردنغہ عبارت بولمیچہ، بلکہ یالقاولق، قوہ
 اختیاریہنگ ضعیفلگی، قزولق، یالغانچیق، قیدوسزلق... کبی
 اخلاقی آورلورده کوبردک چاقده عصیلقدن بولغانغہ، حفظ صحت
 أعصاب بولار حقندہدہ بر نیقدر سوز سویلبہ کیتہرگہ بورچلیدر۔
 آدملر یوز و قیاقلری بلہن برسی ایکنجیسینہ اوخشاماغان
 شیکلی اخلاقلری بلہدہ بر برسندن آیرمالی بولالر۔ بناء علیہ
 بر بالانی تیوشنچہ تریہ ایتو ایچون اول بالانگ اخلاقی جنبکہرگہ
 کیردک، آنک یاراقلی و یاراقسز اشلرن یاخشی بلوب، یاراقلی
 صفتلرن قوتلہ ندررگہ، یاراقسز صفتلرندن آنی قوتقاررغہ
 طرشورغہ کیردک۔

عصبی بالارنگ کوبسندہ قوہ اختیاریہ (۵) ضعیف بولا۔
 مونہ بو، بالانگ بتون کیہہ چکن آغولای احتمال بولغان بر
 حال بولغانغہ، بالا کچکنہ چاقدوق آنی بتررگہ یا کہ توزہ تورگہ
 تیوشلیدر۔ مونگ ایچون، بالا نیندیگنہ اش اشلہسہدہ باشدہ
 آنی التشلارغہ... ماقنارغہ، کوکلن کو تہررگہ کیردک۔ حیثشمہ گان
 ییرلرنی سوکندن آقرناق بلہنگنہ توزہ تورگہ - « مونہ بولای
 ایتوب اشلہسہک تاغندہ یاخشیراق بولور » طرزندہ تہیتوب
 کیمچیلگن اصلاح ایتہرگہ کیردک۔

بالاغہ فلان اشنی اشلی آمازسک کبی سوزلر سویلبہ و ہم
 آنک بلہمون و کیمچیلکلرن مصقل ایتوقدر ناچار اش البتہ بولورغہ
 ممکن توگل۔ بلکہ مونگ کیریسنچہ نرسہ توغروسندہغہ بولسہدہ،
 آکلارسک، بولدررسک - دیب طوررغہ، آنک کچکنہ گنہ
 اشلری ایچون دہ شادلق کورسہ تورگہ تیوشلیدر۔

یات کشیلر یانندہ بالانی التفاتسز (یعنی آگراہمیت برمیچہ)
 طورمیچہ، بلکہ آگرا احترام کورسہ تودہ تریہ اخلاقیہنگ مہم
 شرطلرننددر۔ بالاغہ اوزندہ یاخشی و ماقناولی خاصیتلر بارلغن
 سویلبہو، آنک شول خاصیتلرنی بولدررغہ طرشوونہدہ سبب
 بولادر۔ بالان یالقاولق و ناچار یاقلرنغہ سویلبہو، آنک اوزینہ
 بولغان ہم بولورغہ تیوشلی بولغان اشانچی کیموگہ سبب بولادر۔
 حتی بالا ناچار اش اشلہسہدہ آنک اول اشینی یاخشی کورسہ تورگہ
 طرشورغہ کیردک۔ چونکہ بالا اختیاری بلہن ناچار اش اشلہمی؛
 بر بوزوقلتنی شوننگ بوزوقانی ایچون قیلغان دیب اویلاو زور

حقسزلق در۔ بیگرہکدہ مونہی اوزینہ سویلبہرگہ یارامیدر۔ اول
 بر ناچار اش اشلہسہ، آنک آدانغانلغن سویلبہرگہ، شول ناچار
 اشنگ ناچار تیجہلرن آکللا تورغہغہ کیردک۔
 قوہ اختیاریہنی تریہ قیلغان وقندہ، بالادہ اشلہو، طرشو
 قوملری اویغانوغہ، شول قوہلرنی کیگہ تیورگہ اجتہاد ایتو تیوشدر۔
 مونگ ایچوندہ بالاغہ کچکنہ چاغنداقوق بر خدمت، بر اش
 تعیین ایتہرگہ کیردک بولا۔ لکن بو اش بالانگ تحملندن توبہن
 بولوب۔ بالانگ قوہسی آرتقان صایون آرتدرلا بارلورغہ تیوشدر۔
 یوقسہ، بالا اوزینہ بیرلگان اشنی اشلی آماون سیزہ باشلاسہ،
 اول اوزینہ اشانچن یوغالتا باشلی۔ اشندہ تردد ایتہرگہ طوتنا؛
 أعصاب ضعیفلگینگ ایک بورچولی یاغیدہ مونہ شولدر۔

کچکنہ گنہ بر نرسہ سبیلی بویوغو - محزونلکدہ عصیلردہ
 کوب کورلمکدہدر۔ بو، عصبی بالالردہ اورلق حائدہ گنہ بولا
 ئی۔ مونہ شول اورلقنگ تیشلوب اوسمہونہ دقت ایتہرگہ کیردک۔
 ہر نرسہدن تیز اثرلہنونی عصیلقنگ علامتلرنندن دیگان
 ایدک۔ آنا آنلری عصبی بولغان بالارردہ بولای؛ لکن حفظ صحت
 واسطہسی بلہن مونگ چاردسن طابارغہ، موندن قوطلورغہ
 ممکن۔ فقط ییک دقتلی قیلانورغہ تیوشلیدر۔

قوہ اختیاریہ تریہ ایدلہسہ، بولاردن قوطلونگ چاردلری
 بر درجہ کورلگان دیورگہ ممکن بولور۔ بر طرفندہ تریہ بدنیہ،
 یعنی قوت کورتورک آس، ہمارہ بدنیہ، دوش، بانو... کییلر
 عصبی أعضالرنی قوتلہ ندروب۔ آنک طنجانغن تأمین ایتہلر۔

۰۴

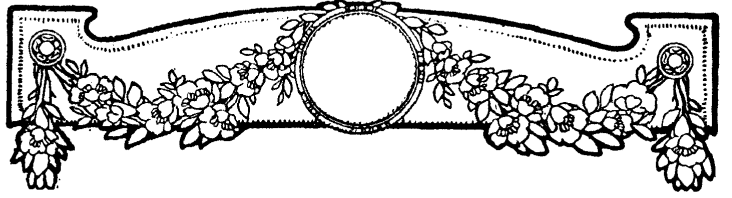
سُعر:

عمر مینوتلری

ای مینم عمرم مینوتی	مک سومکدن اعلی در،
شونسی طرنی اچلرمنی	اول مینوتلر آغلادر،
ہر مینوت صاین ایک اش	اشلہکچی مین ایدم،
بر مینونمدہ بیہودہ	کیتسمہیدی دی ایدم،
قایقانم یوق اول فیکردن	مین سوزمدن طانمادم،
آہ مینوتلر کیتدیگر، مین	اش بلہن بولغانمادم،
ای مینم قالغان مینوتلر:	سزدہ اشیم اشلرم،
تس و ترناق برلہ یابشام	گل قویلسون تشرلم!
	احس قورماشف۔

(*) بو اورندہ قوہ اختیاریہنی اوزینہ اشانو (самоуверенность) دیب آکلارغہ کیردک۔

عبادت نه دن عبارت

مقدس قرآنک شهادتته کوره الله رب العالمین حضرتلری یر یوزنده وار همه کائناتی مصلحتی منفعیتی چون یاراتوب انسانک اوزینده یالکز ذات مقدسه عبادت ایتدرمک ایچون خلق ایتمشدر. «خلق لکم ما فی الارض جمیعاً» «وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون». بوکا نظراً عبادت انسانلرک غایت بیوک و مهم وظیفه شرعیسی اولمق لازم کلور. بیک خوش بیک معقول. ترقیات انسانیه اکی مناسب صورته اوقدر عجیب غریب بر نظام اوزره نهاییه سز واسع عالم کونی یارادمش خالقته، اکی شریف بر عقل اکی گوزل بر جسد هبه ایتمش واهنه، واک کامل بر تربیه ایده چک حقیقی مر بیسنه عبادت اطاعت ایتمک البته هر بشرک، عافلک اکی مهم وظیفه سی واک شدید فریضه سی اولابلور شو لزوم طبیعتک حکمنده مناسبدر. زیرا عالم طبیعتده هر بر ضعیفک قوی که اطاعتی، هر بر اثرک مسیبک، مؤثر نه سینه انقادی ثابت و معلوم بر حقیقتدر. وجودنده هم حیاتنده حتی کوز آچوب کوز یومق کبی غایت اوفاق فعللرک هر برنده هر وقت محتاج اولور خداسنه عبادت ایتمه مک هم شریعت هم عقل حکملرینه مخالف اولووی ایله برابر فی الحقیقت خدایی تحقیر اولدیغیچون انسانک اکی آشاغی سفاقتی و حماقتیدر. هر وقت کوزینه تورتلور افتقار و ضعیفلیگینی کورمادیگی حالده هیج بر وجودی و رائجه سی یوق استغنا و قوتی کنیدیسنده وار کورمک کبی جهالتی و مجنونلگیدر. «ان الانسان لربه لکنود». بو بر حقیقت و اضحه درکه آرتق تفصیله حاجت یوق. «وانه علی ذلك لشهید». فقط عبادت نه، نه ایله عبد خداسنه تقرب ایدر، خدا سنی راضی ایدر؟ بو مقامده بر قدر تفصیله محتاج بر شی وار ایسه اوده یالکز شودر.

عجبا عبادت بزم بر طائفه نک آکلادیغی کبی صلات، زکات، عشر، فطر، صوم، حج عمللر نه مقصودر میدریا خودهیج آکلمازدن بوش بوغاز ایله قرآن اوقومق، تسبیح تنزیه گمانیله طاش، تسبیح شلترائق، مجرد گاوده ایله ذکر سز فکرسز غارتور غزmq، روزه خیالیله فقط مفطرات نائه دن طیلومق، تکالیف خدا زیاده سیله کفایه ایکن شونی تجاوزا نوافله تعمق ایتمک کبی شیلر میدر؟ یاخود وعظ، اصلاح، کسب، انفاق کبی آغر و مشقتلی فریضلردن عطالت، تبتل آولاغنه قاچوب جهله بی آولاوچیلرک آوینه اله کمش

بر اسیر میدر؟ نعوذ بالله هیج هیج... زیرا قرآن مجیدک «وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون» جمله سنده انسانلرک عبادتلی حکمت خلق اوله رده ق بیان ایدلمشدر.

حکیم مطلق خدا لسانیله جنلرک هم انسانلرک خلقنده حکمت الهیه اولمق صفتیله بیان ایدلمش عبادت هیج بر وقت ۳-۴ عملگه مقصور اولور قدر طار اولماز و هیج بر وقت آندی لهویاتدن، بیهوده عمللردن عبارت اولماز. اویله عبادت غایت یوقاری اولدیغیچون هیج بر وقت اوقدر توبان آوچیلره اسارتتی قابل اولماز.

قرآن کریم «وما امروا الا ليعبدوا الله مخلصین» (۱) آیت کریمه سنده اللهک امرلرینی اخلاص، خشیت ایله مشروط عبادته حصر ایدوب انسانلره عرض ایدلمش هر بر تکلیفده هر بر امرده عبادت وار لغنی کوسترمش، زیرا عبادتدن خالی اولور برگنه امر اولسه ایدی شو آیتده کی حصر الهینک بطلانی لازم کلور ایدی. ینه «اغایحشی الله من عباده العلماء» جمله ئی شریفه سنده اخلاص و خشیتتی علمایه حصر ایدوب عندالله معتبر عبادتلرک نادانلردن یر اقلغنی غایت واضح صورته بلدرمش. زیرا عبادتده بالانفاق خشیت شرط. شرطک بر انحصارینی افاده ایدر عبارده مشروطک هم اوشیگه انحصارینی بالالتزام البته افاده ایدر. شو مبارک آیتلرک غایت قطعی هدایتلرینه اقتدا ایدوب دیورمکه عبادت یالکز نور علم برکه سنده خدایی و خدایک قانونلرینی طانوب شو قانونلره احترام و اطاعت ایتمکدر؛ دفتر عالمده یازلمش عظمت الله نی مشاهده ایدوب شو عظمتدن خشیت داعیه سیله تکالیف خدایی بلا قصور ادا ایتمکدر. قوت ایمان، قوت صبر سایه سنده جمعیت بشریه اچینه کروب روحانی و جسمانی مرضلره، وبالره مدافعه و محاربه ایتمک منه شولای همه مرضلرینی دفع یارفع ایدوب سلامت قالو ایچون قدرت قاهره که تضرعدر، الحاصل «عبادت» دیک قرآن نظرنده همه خیرات و حسناتتی عبادت فقهیه و معاملاتتی تعمیم ایدر غایت واسع بر اطلاقدر؛ تمام معناسیله اعتبار ایدلور ایسه انسانیتک اکی بویوک اکی فائق درجه سیدر. فقط اویله عبادتک افراد و امتلرده وجودیچون علوم معارف اخلاق هم دیانت جهتلرنجه ترقی ایتمک معناسیله مدنیت لازم اولور. علومسز هیج بر انسان، مدنیتسز هیج بر قوم اویله عبادتک یاقینیه ده کله مز قورقار. اتیانی دگل حتی امکاتدن یأس ایدر. چونکه افاده کثرت قصیدله تعبیر ایتسه ک بو عبادتک مک رکنی وار. نرسه لر ایدیکی تعریفلردن ولو بالاجمال آکلشلمه کیره ک. منه عبادت شودر. فراقیله بزنی اهلاک و تبکیت ایتمش

(۱) ضمیرلر هر قابوسی بالذات کفار اهل کتابغه راجع اولدغندن استدلال او قدر ظاهر دگل ایسه ده بالفرض عامه که رجوعیچون استدلال تامدر

«عبادت» دیمک معبودک عظمتته، امرینه انقیاد دیمک دگلمی صوگ؟ تعلیمات سماویهدن همده روایات صحیحهدن اخذ ایدلمش نقلیه بی هم عقل بشر طرفدن منالزلیت شو کونه قدر اکتشاف ایدلمش و بوندن صوگ الی الابدیت اکتشاف ایدله چک علوم عقلیه بی تحصیل ایتمک، اسلاملره (آکلار ایسهک) الکی بیوک الکی شدید فریضه در. حضرت قرآن، علوم عالیه وعصریه دن اعراض ایدن ملترینی غایت شدید بر عذاب ایله تعذیب، نهایت فجیع صورته اهلک ایدلمکه تخویف ایدوب علوم کونیه بی ملترینک (حیات و ممات) مسئله سی عد ایتمش.

دیمک علوم عصریه تحصیلی، صلوات صوم فریضه لرینه نسبتاً یوز دفعه شدید مک دفعه مهم بر فریضه قطعیه در. زیرا ترک صلوات ترک صوم حقنده غی تهدیدلر، علوم کونیه بی ترک حقنده وارد تهدیدلره قیاساً غایت جزئی، غایت خفیف. تهدید لرک نه قدر شدت یا خود خفقی فریضه لرک او قدر شدت و اهمیتنه یا خود خفیفلکنه بلا شبهه دلالت ایدر حجه قاطعه دیمکدر.

صحیح حدیثلرک افاده سنه هم بزم حضرتلرک تصریحنه کوره صلوات یولنده قبل الصلوات صدور ایدر همه حرکات انسانیه عبادتدر. بیک گوزل. او یله ایسه صلواته نسبتاً مک دفعه مهم فریضه بی یعنی علوم کونیه بی تحصیل یولنده وجوده کلور عمللر، بالاولویت عبادت اولمق لازم. زیرا هیچ بر مشقتسز، همتسز حاصل اولور خفیف عمللره «عبادت» نامی و یروب ده قوت صبر، علوهمت برکه سنده گنه حاصل اولور قیمتی عمللره «عبادت دگل» دیمک، حکیم مطلق نامنه هم عقل سلیم شأته هیچ وقت هیچ بر صورته باقشماز.

شو بیانلر مک اقتضاسیله - بزم ظلممزدن قاجوب سمایه ظیران ایتمش مدنیت، مرضات خدایی ابتعا اساسنه ایتنا ایدر ایسه شبهه یوق غایت بیوک بر عبادت اولور. چن کوککنگله دینک ملتک ایچون قایغر، ملتگه فایده ویرر کتابلر رسالهلر تألیف ایت، غزته و ژورناللره مهم مقاله لر یاز، قرآنک بویروغینی ایسهک آلوب هر جمعه ده اوزک ده قومک ده آکلارلق خطبه او قو، آروب طالب کسب ایت، بایوب فضله بی اتفاق ایت، مکتب مدرسه لرک اصلاحیچون بوگر، تیرله، ملتگ وجودنه استلا ایتمش مرضلره دوا ازله - هر بری عبادتدر. فقط صلوات فطرده عمللری کبی آسان دگل، آغرلر بونلری ادا ایدله بلمک ایانگ صبرک زیاده قوتنه توقف ایدر.

خلاصه قصد و نیتی تصحیح شرطیله خالص یا راجیح مصلحتی مشتمل هر بز عمل عبادت لکن هر برنده عام شرط. بناء علیه جاهلگ عبادت دعواسی، لغو و غلو. غایت شدتله تعلیم عمومی فرض ایتمش شریعت اسلامی، جاهلگ تاله تعبد دعواسنی دائماً تکذیب ایدر. فقهای کرام انسانگ عملینی عبادات معاملات

اسلامیت ده شول. اسلامیت برکه سنده اسلاملر قولنه قونوبده هجر اسلامیت شوملغنده آنلردن انحلاع و سمایه ارتفاع ایتمش مدنیت اسلامییه هم شول. قرآن مبارک جمیع عالمگه رحمت اولاجق ایسه میقر ویلی قافرق ایله بو طاب استرقا ایتمکه دگل یالکز شویله بر عالی عبادتنی تعلیمیه اولور «ان هو الا ذکر للعالمین». وما خلقت صوگنده غی الا لیعبدون دن یالکز شویله عبادت اراده ایدله بلور. شو واسع عبادتنی الله بولندر مش هر بر انسان بنمچه اول حقیقی ایشان. لکن بزم ایشانلر کبی فرائضی هجر ایدوب یهوده نوافل تعلیم ایتماز. کوزینی، قلیسینی سوزینی و بتون همتینی ملتک احتیاجاته اصلاحاته عطف ایدوب حیات مدنییه طریقیه ملتینی، مریدلرینی حیات ابدیه گه سوق ایدر. بوندی ایشانک مریدلر ندهده ایشانلق اولو بلور. فقط بزم مریدلرک ایشانلغی کبی اعطایه ده بدل معطایه ده یعنی اجازته توقف ایتماز بلکه عدالت و حقایقی ترویج یولنده صرف ایدلور بیوک بر مجاهده گه مکافات الهیه اوله رق بلا اجازت حاصل اولور.

شو عالی عبادتنی ایتان ایدر هر بر ملت، اولیا ملتردرکه دیانت هم مدنیت اسملی غایت بیوک ایکی کرامتی، دها طوغریسی ایکی قانالی عبادتنی برکه سنده ارض خدایه وارث و شونده خلیفه اولور «ولقد کتبنا من بعد الذکر ان الارض یرثها عبادی الصالحون ان فی هذا لبلغا لقوم عابدين».

شو عبادتک شو کونده یاور و پالیرله نسبتی یوز چاقروم ایسه بزه نسبتی شبهه یوق بلا مبالغه مک چاقرمدر. قرآن کریم، نیت حسنییه ایتنا ایدوبده فایده ترتب ایدر هر بر عماتی «خیرات صالحات حسنات» تسمیه ایتمش «وما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون» آیت جامعه محکمه سی، عبادتنی انسانلرک هم جنلرک خلقتنده علی الاستقلال حکمت الهیه اعتبار ایتمش.

بزه حکمت الهیه بی نقصانندن تقدیس، تریه ایتمک فرض ایسه عبادتنی جمیع حسناتدن تعمیم ایتمک البته لازم و الا عبادت یالکز بعض بر حسناتدن عبارت قالب بعض حسنات جمیع حسناته نسبتله فایده ثمره اعتباریه ناقص اولدیغندن عبادتده حکمت الهیه ده نقصان اولمق لازم کلور. اگر بز، «عبادت بعض حسناتدن عبارت اولور لکن حکمت الهیه ده نقصان لازم دگل چونکه حکمت خلقت فقط عبادت دگل بلکه عبادت و همه حسنات» دیه بو. رغالی باشلاساق او تقدیرده «الا لیعبدون» ده گی حصر الهینک کذبی لازم اولور.

کمالات و فضائل بشریه ده فایده سی، اهمیتی وار عمللرک هر بر یله خدا، بزنی امر ایتمش. شویله عمللر خدای عظیمک امرینه انقیاد قصدیله ادا ایدلور ایسه عبادت دگل ده نه اولور؟

بطلانک برندن نجات اولاماش ایکی طائفه‌ده‌در: بز بر طائفه مدنیته مانعدر خیالیله مذکور عقیده اسلامیته نی انکار ایتدک. بز دیگر طائفه عقیده مذکوره‌گه مخالفدر خولیا سیله مدنیته انکار ایتدک‌دها طوغروسی حضرت قرآن تعلیم ایتمش عبادت حقیقیه‌یی ترک ایدوب یالکر عبادت مصنوعه‌یی تقدیس ایتدک. ایشانیزم خیالیزم پارتیه‌سی صوکتی طائفه‌نگ‌ک عالی‌ریدر.

حالبوکه شو عقیده قطعیه‌ایله مدنیته بیننده حبه قدر مخالفت و مانعیت یوق. زیرا تدقیق کوزیله نظر ایدر ایسه‌ک عبادت و حقیقی مدنیته بیننده عینیت، اتحاد ظهور ایدر. ده‌ا گوزل بر افاده ایله تعیین ایده‌یم: مذکور خصوصاً‌ده همه گناه، عبادتی تعمیم ایده بلمه‌مک‌ده‌در، عبادتی دیانت هم مدنیته‌دن تعمیم ایدوچی حضرت قرآنه اقتدا ایده بلمه‌مک‌ده‌در.

جهله طرفندن ولیمک شفیع‌لک برله طانولمش، غایت نفوذلی دورب حضرتتک بریسنندن بالذات باشق‌دنندن بالواسطه هر وقت ایشتدیکم شیلرنی خاطرلک کیتسه‌م ظنمه کوره ضرری اولماز. بونلرک زعمینه کوره طلبه‌دن حاضر معتزله‌رگنه چغا. اوقوغان یگتله اوتسکونلک سبیلی دینسزلنه‌لر. نادانلق سبیلی عوام خلقغه خدان قورقا، شوکا کوره حاضر یاشلرنی اوقماو آرتق ایش. نفلرینی قالدیرماق شرطیه روزه، نمازکنی، حج هم زکاتکنی ادا ایت، یاشه‌گان دارمز هم زمانمز دار فتنه، زمان فتنه اولدیغندن شو کفایه. شو عمللر ایله عابد و مهتدی اولورسک. اهتدا و عبادتک وار ایکن ملت قایغوسی و فلانلر نگ لزومی یوق. چونکه قرآنده «لا یضرمکن من ضل اذا اهتدیتم» «وما امروا الا لیعبدوا الله محاصین» دیگن ایش.

بن شواندی حیله مکر بله مبتلا ذالترنی ولو وعظ نصیحت توأسی بالحق توأسی بالصبر کبی نصوص قرآنیه قطعیه‌یی و غایت شدتلی صورتده ثابت فریضه‌لری انکار ایتسه‌لرده هم «انما یخشى الله من عباده الجهلا» دیه حضرت قرآنه علنی صورتده محاربه ایتسه‌لرده تکفیر ایده آلمیم. فقط بن بونلرنی «اذا اهتدیتم» بله «لیعبدوا» دن مرادک هم هر وقت ادعا ایتدکلری اهتدا و عبادتک نه ایدیکنی آ کلام‌قله تکلیف ایدم. زیرا شو ایکنی بلمامش ایکن «انا عابدون نحن مهتدون» دیمک دائما کذب و غرور اولور. من غیر علم حکم اولمق جهتیه قرآن نظرنده زور گناه اولور.

عجبا اهتدا، عبادت دیمک، ۵ فرضنی و ۲۰۰ نفلنی التزام صوگنده اون فرضنی ایکارمیدر؟ بونلرنگ زعمنه کوره «اذا اهتدیتم» جمله جامعه‌سی، نه دندر وعظ اصلاح. تعاون تناصر، تعام تفکر. شفقت هم مرحمت فریضه‌لرینی شامل اولامامش!

قسملرینه تقسیم ایده‌رک لفظ عبادتی خاص راق معناده استعمال ایتمشلر ایسه‌ده لکن مونک بزگه اصلا منافاتی یوق. زیرا فهانک شو استعمالی اوزلرینه مخصوص، لمصاحفه موضوع بر اصطلاح‌در. معلومه‌درکه اصطلاحی شیلرده طاراق جائز اولماز. اصطلاح‌ده حریت، علما طرفندن هر کمه‌گه مجاناً ویرلمش بر عطادر. «ایکل احد ان یصطلح ما یشاء»: عالمنی عابدگه، تمکرنی عبادتگه تفضیل حدیشلری، بزگه سکوت ویره‌مز.

آیت قرآنیه‌یی کذب‌دن، حکمت مطالقه و شریعت عالی‌ه‌یی نقصدن تنزیه ایتمک ضروریتنه - عبادتی ترقیات انسانیه‌ده اهمیتی وار هر بر عملدن تعمیم ایتمک، بزگه فرض ایدی. فائده‌سی عاملک شخصنه مقصور، غایت دون و آسان عمللره عبادت‌در دیمش ایسه‌ک بیوک زحمتلره مشقتلره صبر برله گنه انا ایدلور، هم فایده‌سی واسع. اک خبرلی عمللره عبادت دیمک، عقلا‌ده لازم ایدی. حاصل عبادتک شرعا اک درست، عقلا اک تیوش وضعی، عموم ایدی. لکن بز آنی وضع اصلیسندن دوندردک. حیات انسانیه‌ده اهمیتی ناقص. (جزئیگنه استثنا وار) غایت محدود شیلره حصر ایتدک. فضائل انسانیه و اخلاق اسلامیته‌یی ترویج‌ده اک فید اک مهم عمللرنی بر اقدق‌ده بدلنه حسابی یوق لهویاتی حتی رهبانیت محوسیت فروعاتینی عبادته ادخال ایتدک. تمثیل طریقیله تعبیر ایدر ایسه‌ک عبادتک «دیانت»، «مدنیته» اسملی ایکی قانادینی کیسوب ظالم قارنمز قرآن ایتدک‌ده اورنینه عطالت، کسالت غرور هم جهالت ذمیمه‌لرینی وضع ایتدک. «عالم انسانیت فقط عبادت ایچون مخلوق‌در» اعتقادینک سوقیله عبادته بیک تق اهمیت ویردک ایسه‌ده لکن غره ویرمادی بلکه نه قدر عبادت ایسه‌ک شو قدر عطالت و کسالتمز آرتدی. غرور و جهالتمز قوتانندی. سعادتمز سفالته آشنیدی.

بو نیچون آلی؟ چونکه بز اوز المز بلهن عبادتک مبارک قاناد- لرینی طرح ایدوب جبراً لالتقصان لهویات و اباطلی ضم ایتمشیدک شو آیانچ حاللرک تأثیریه عالم اسلامیتده بر طائفه عبادتک تیوشلی اهمیتی علوتتی انکار ایدر اولدی. عام‌گه تفکرگه نقیض کبی کوستروب درجه عبادتی تنقیص ایدر اولدی. بو حال عبادت مخترعه عاشق‌لرینه فنا تأثیر ایدو سبیلی ایکی آراده عدلوت و شو کونه قدر انقطاعی یوق محاربه باشلانیدی. ایکی آراده تکفیر تفضیل کبی غایت مضر اخلاق فاسده حکم سوروب غایت سرعتله ارتقاع و ترقی ایتمش عالم اسلامیت، هبوط ایتمه باشلادی. لکن شو خصوصاً‌ده «عالم انسانیت فقط عبادت ایچون مخلوق‌در» اعتقادنده ذره قدر گناه اولماز. زیرا بو اعتقاد قرآن وار هر بر مکانده بالضروره باز اولاجق، آکلار ایسه‌ک اک فید، اک قطعی بر عقیده اسلامیته‌در. بلکه گناه ایکی

خاطر مزده در او چرانا آلمایمز. بو زمان روم طرفندنده کتاب
کیامیدر اوزمزنکی بوش توگل، حاضر او قوچیلر بار ایدی.
اوزمزن کیتسهك « اوج بوله » گه قویا کیتدر قصدمز بار ایدی.
یار یولداشلرغه اعلام قیله طوررسز تیز بولماسده اوچرار دیو
امید وار. بیکمحمد ملاده گی بالنی اوزرگزگه کیتوروب تابشررغه
یازاسز. بزدن سلام ایتهسز. بنگاه اوزرکردن بو طرف کیلوچی
بولسه صابوب یباراسز. مونده اوزمزن کرای حقنی نولاب آلورمزن
ولکن مقدارینی تعیین قیلوب یازاسز بالنگ هم کرای نگ. ملا
بیکتمر آغاغه وملا امیر آغاغه کوب کوب دعاومزن ایرشدرگایسز،
دعاه خیرده بولا کورسونلر. بو بی وفا دنیاده کوب حال بولادر،
راضی بولسونلر انشاءالله امیدمز بار کورشورگه. الداعی احقر
افقرالعباد دولتشاد ماه ذی القعدة نگ ۱۲ کونتهده.
(ایکنچی یاقده:)

داملا عبدالنصیرلرنی انتقال دیگان خبر تعین تابدی عبدالحالق
دن خط کیلوب، مکر عبدالحالق برله عبدالکریم حاجیلررغه
قالوبلر.

ملا امیر آغالره ایتهسز آندن کیلگان قوزلمز سلامتلردر،
سبقنی یاخشی او قیلر هم اوسنت باشلری بتوندر، الوغنی هم
نمازنی ده یاخشی او قیدر. مرسول علی القاری رساله سی برله
بزم قالغان ورقلرمز طابشرلدی ماه شریف آخرنده.

اسکنندر آغاده سکمان صوم اصل حقمز بار ایدی مسلمان
هیچ بولمغانده برر صفر صویوب یبارسهده شول کیعی طورر
ایدی هر نی بولسه اوتوب یازدق، سلامت بولسه لر شاید
بوش قویمازلر دیو. صنی ملاغه هم یازدق قرق صوم حقمز
بار ایدی. اگر بنگاه سزلرگه هر نی کیتوروب تابشرسه لرده
آلوب صاقلاغایسز، فرصت بولسه یباررسز، فرصت بولماسه
سزده طورغان اوز قونلرده طورغانرغه حسابدر.

الله تعالی عمر بیرسه بر کوررگه نصیب بولسه ایرکان هر نی
دعای خیرده بولاسز، استقامتمز و خانمه خیرمز برله.
(آدریسی:)

استری باش اولنده امام داملا نعمت الله ملا بیکتمر اوغلی الینه.
قاران بری «قورصا» دن.

مکتوب شوشی برده تمام بولدی، تانولماغان سوز قالمادی.
طنش و باشقه علامتلرنی بز اوزمز قویدق. بعض بر رسم
خطلرده اوزگردی. اوج دورت اورنده مهمله یازغان کلمهلرگه
نقطه لر قویدق. اصل نسخه نگ کلیشه سیئی یاصاتوررغه یباردهك،
بلکه آئی ده برر وقتده باصارمز.

اوله ایسه هیچ وقت هیچ بر لزومی بوق نوافل لاتحصی بی حتی
فریضه لری انکار ایتمک جنایتلرنی نیچک شمول ایده آلور عییا!
حیاتمزه سعادت مزه دشمنان، تعلیمات اسلامیه به صراحتا نقیض
او قدر بو زوق فکزلره مکرلره نهایت و یرمک وقتی کامش.
قلمزده ایماندن بر قطعه باقی ایسه - ملاحظه مزی آیات قرآنییه
توجیه ایدر ایکن او قدر باطل معنار جفارمقدن، جیماسه او
بطلانلری دین و اهتدا ناملریله بلا مبالات نشر ایتمکدن توبه و
انصاف ایتمک ساعتی سبقت ایتمش.
شاه کمال صالیف «قشقاری» قازبای.

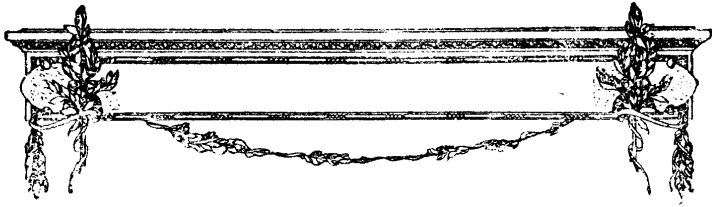

آثار قدیمه

(دولت شاه ایشانتک بو کوندن یوز یلر مقدم یازغان بر مکتوبی)

« استرلیباش » قریه سندن حرمتلو محمد شاکر مخدوم
جنابلری اوشبو کونلرده بزگه دولت شاه ایشان طرفدن اوزلرینگ
بابلری بولغان نعمت الله ایشان (رحمه الله تعالی) اسمینه یازغان
بر مکتوبینگ اصل نسخه سینی یبارگان ایدی «شورا» او قوچیلرینه
کورساتو ایچون مذکور مکتوبنی اوشبو اورنده درج ایتهمز:

بزم برادر گرامز داملا نعمت الله دام الله استقامتکم و شر
فکم سعادت الدارین. بو جانبدن استفسار اولورسه الحمد لله جان
تنده صحتمز بارچه جماعتمز ایله ولکن داملا عبدالنصیر و
عبدالحالق اوغلی سلیمان، داملا حج قصدی برله، عبدالحالق
سودا قصدی هم حضرت ذات شریفلرندن معهود امانتی ده
آلوب «اسلام بول» غه یتوب خیرلری ده کیلوب ایدی. یاکی بر
خبر کیلوب طورادر: داملا هم عبدالحالق اوغلی سلیمان طاعون برله
انتقال قیلوبلر دیب. خبر راست غه قریبدر. انالله وانا الیه راجعون.
اوزمز ایودن کیسلوب چقوب ایردک «بخارا» غه دیب. کوراسن
مونده نطقه بتمگنمو یا نصیب یوقو؟ الله تعالی خبر ایسون نصیب قیلاغی
ایدی. مونداغی یار یولداشلر « یولنگ خواطری کوب »
دیو توقتا لوررغه اتفاق قیلدیلر. راه نامه مز هم صابان اوستونده
طولادر. ایمدی الله تعالی عمر بیرسه نصیب بولسه صابان اوستونده
اول طرف غه بارررغه قصدمز بار راه نامه آلوب هم ممکن
بولسه سزنگ کبی کامیسیه دن بیلیت آلوررغه والا ممکن اولماغی
مشکل کبی اوکاررگه مذکور زعیمنک فتنه سی سیندن. شرح وقایه

دفع توهم

(گلستان ترجمه سی حقنده)

مین اوزم گلستانی ترجمه قیلورغه باشلاومنک آلدنده حرفیاً بولماسده حرفیا ترجمه که یاقینراق بر اسلوبده ترجمه قیلو طرفداری بولغان ایدم . بو اسلوبکه طرفدارلغم ایسه بولاسوننی سویکاناگمندن بولماینچه مونک سببی تاتار قرداشلرمز نك ، تانارچه تعبیر و شیوه لرنی فهملمکده . ترجمه و تفسیرنی تلقی ایتمکده زور بر تفاوت برله فهم و تلقی ایتمکلی ایدی . چونکه روسیه تاتار قرداشلرمز نك شهرلرده و زورراق اولارده تورغانلری هم مطبوعاتنی تعقیب ایلوب کیلگانلری هر تورلی شیوه و هر تورلی تعبیرنی آ کلابده موندن بر باشقه توبان صنفلر نك یاخشی آ کلامولری مع التأسف خفی توگلدن . بز ایسه توبان و صوگخی صنفنک خاطر ن رعایه ایچون گنه حرفیا که یاقین بر اسلوب برله ترجمه قیلمقنی لائق کوره در ایديک . آ کلامولری توبان درجهده . ساده لوح بر اویاز و گویرنلر بارکه برگنه تعبیر و بر تورلی گنه محاوره برله مثلا- کوماچ یا که ایکمک دیسهك ییلور ، نان دیسهك ییلماس ، چچک دیسهك ییلور ، چیچکه دیسهك ییلماس ، بر یالغز اوطورغان آدم گه : « سزنی بره و چاقره » دیسهك « کم برله ایکمزنی چاقرا ؟ » دیور ، یوق - « سز ننگ اوزگر نیگنه چاقره دیسهك » آلی بولغاچ « سینی » دیب آیت . « نیگه یالغان سویلیسک ؟ » یا که « یا گلش سویلیسک ؟ » دیب اختلاف چقاره باشلی . مونه بو مسلمان قرداشلرمز نك آراسنده شیوه و محاوره و آ کلامونک تفاوتن کورسه ته در .

مونه موندی اویاز و یا که گویرناخلاقینک ایك توبان صنفندن ییگرهك آزراق فارسچه یا عربچه بلگانی طاغنده طنچسزراق بولادر . چونکه موندی آزغنه عربچه یا فارسچه بلگانلرنی ب بعضلری هر لفظغه برگنه معنی بولادر و هر بر معنی دن برگنه لفظ برله تعبیر ممکن دیب بلده اوزینه برده اوچراماغان تعبیر ویا که معنی ، تفسیر ، ایضاح چغه قالسه لله نیندی گوزل معنی و مقام که ملائم تفسیر و تعبیرلر کیتورسه گده ییک تیزگنه « بو یا گلش » بو درست توگل دیب آیته باشلی .

مین ایسه روسیه تاتار قرداشلرمز ایچنده تورلی خلقنک بارلغن اعتبارکه آلب گلستانی ترجمه قیلغانده (اورنی اورنی برله جمه لرنی آلدروب تقدیم ، تأخیر ، تزئید و تنقیص اصولنی ییک

محمد شا کر مخدوم اوزینگ خصوصی مکتوبنده : « بو خط یازلغانغه یوز یلدن آرتق بولور . چونکه موندی بیکتمر بابی غه سلام بار ، بیکتمر بابی ۱۸۱۵ هجری یلده وفات بولغان » دیه در . درست ، مونک یازلغانینه یوز یلدن آرتق . بو خط ذوالقعدده یازلغان . عبدالنصیر القورصاوی نك ۱۲۲۷ هجری یل رمضان المبارک نك آخرغی اوننده وفات بولغانلغینی مرجانی حضرتلری میان قیلادر . خط ایسه شول یلدهغی ذوالقعدده یازلغان بولورغه تیوشلی . چونکه قورصاوی نك ریفقیری برله حج گه چیقوب کیتو واقعهریزی ده نعمت الله ایشانغه اوشبو مکتوبده خبر قیلنده در . اوشبوکا کوره خط ۱۲۲۷ - ۱۸۱۲ هجری یل ذوالقعدده ۱۲ (۵) هجری نو یابار) سه شنبه کون یازلغان بولادر .

بخاراده شیخ تورکانی و آنک بو مملکتده گی اسحابلری بولغان شیخ دولتشاه محمد شریف البرکدوی . نعمت الله الاسترلی نك قورصاوی مسلکینی تصویب ایتولری و اوزلری آ کا محاص و معتقد بولولری روایت ایتوله در ایدی . بو مکتوب ایسه شول روایت نك درست ایکانلغینی کورسه ته در . قورصاوی نك ایده شلری کیملر بولغانلغی ده بو خطدن معلوم بولادر . خطدهغی « حضرت ذات شریف » همده « امانت » دیگان سوزلردن مقصود کیم و نیندی نرسه ایکانلغینی بلور که ممکنک بولمادی . شیخ تورکانی و آنک طرفندن برر آدم اسمینه یازغان خط ارشاد بولورغه ممکن .

ملا بیکتمر آغادن مقصود شیخ نعمت الله نك آتاسیدر . امیر آغا ، محمدجان مفتی برله برلکده « پیتربورغ » (پیتروغراد) شهرنده بورگنلگی و صوکرده غالاوا بولوبده طورغانلغی حقنده بر خبر ایشندک . « اوچ بوله » دن مراد . بوری اویازنده گی مشهور « اچبوله » قریه سی بولسه کیردک .

قوللر نده ، کتبخانه لرنده شوشندی ایسکی مکتوبلر و ایسکی بازولر بولغان کشیلر ، ییک درست نسخهلر کوجروب مقابله ایتسونلر و امضالری برله تاریخلرنی یازوب درست کوجر ایکانلغینی تأکید قیلسونلرده . ییک یاخشی باقیه لرغه نومیرلاب جیسونلر و خلفلر ایچون صاقلاسونلر ایدی . ملی تاریخ نقطه سندن موندی آثار قدیعلر عزیز امانتلر در . آنلر نك اهللری کیله چک زمانده ظاهر بولاجقدر . دولتشاه حضرتلرنی مکتوبینی یباروی ایچون شا کر مخدوم جنابلرینه صمیمی صورته رحمتلر او قودق . ر . ف

چار و ناچار حرفیا ترجمه که یاقین بر اسلوبی اختیار
 قیلماسام، بعض بر او قوجیلر طرفندن جنلابوق آ کلاماولری
 سبیلی ویا که آ کلابده عنادلری سبیلی بر بهانه تابوب حقسز هجوم
 و حقسز تکذیب و تخطئه لرینه دوچار اولومنی ملاحظه قیلمه در ایدم.
 السنه شرقیه استودینتلی اولسون ویا که باشقه عالی مکتب
 استودینتلی بولسون بو نوغریده مشاوره قیاشدیغیمده هیچ قایسی
 حرفیا که یاقین بر روشده ترجمه قیلماقنی معقول کورمیلر ایدی.
 اما مین شولایده بولسه «شورا» مجله سینه حرفیا ترجمه اسلوبینه
 یاقین بر اسلوبده بر ترجمه غونه سی یازوب تجربه یاصاب قاریسم
 کیددی. هم تجربه و مشاوره مقصودبله بر ترجمه غونه سی یباردم.
 ایگک باشدهغی «پادشاهی راشنیدم» دیگان جمله نی ترجمه ایکنانده
 (اوتوز توری تعبیر و ترجمه میگا کورنوب طورسه ده) بیک ساده
 عبارت ایله «بر پادشاهی ایشتم» دیک گنه ترجمه قوبدم و بو
 غونه نی یبازماسدن اول مذکور عالی مکتب طلبه سینک بر سینه
 کورساتکاننده «بر پادشاهی ایشتم» دیگانجه «بورونغی زمانده
 بر پادشاه بارایکان» دیوکر، آندی تبدیل و تغییر نیک ضرری بوق،
 گوزلره ک بولور دیدی. آندی طیکلامادم، چونکه آلی ترجمه
 نیک یاری تورغانن اوزمده بله لکن موندی بر اسلوب برله
 مطبوعات که حقسون؛ خصوصی اوله رق مشاوره لر باصلوب کیلور
 دیک بیک نق امیدده طوردیم. مینم بو یبارگان نمونه م ۱۰ نجی
 عدد «شورا» ده باصلوب حقدی هم آگا قارشی محترم عالمجان
 الادریسی جنابلری طرفندن ۱۲ نجی عدد «شورا» ده گلستان
 ترجمه سی حقدده بر مقاله باصلوب حقدی. ترجمه اصولی حقدده
 ۳۶۳ نجی بیتده حرفیا که یاقین بر اسلوب برله ترجمه نی تقید ایتو،
 تزید و تقیص هم تبدیل کله و جمله لر نیک درستلگینی کورسه تو
 حقدده اوشبو سوزلر بار ایدی:

چغارو ایچون - اثر نیک اصلینه زور اوزگارش بیرماو شرطی بله.
 بعض بر کله لر حتی جمله لرده آرتدررغه هم ده جمله لر نیک و کله.
 لر نیکده اورنلرن آماشدررغه یاری. شونسز ترجمه نی یاخشی
 چغارو ممکن بولماغانلقدن بو اشکه یعنی کله لر و جمله لر آرتدروغه
 واورونلرن آماشدروغه یوقاریده غی شرط برله مترجملر هییتی
 طرفندن ده مساعده ایتولگان و همه سینک جمله لر ده شولای.
 فاتح افندینک بیک حقلی شلته سینه اوچراماو ایچون، مین اوزم
 اویلاغانجه ترجمه نیک غونه سینی ده یازوب اوغناکچی بولام. نمونه ده گی
 حکایه نی مین ترجمه ایتسم منه شولای ایتار ایدم: (...). دیک
 بزنگ نمونه مزدن اون یول اوزونراق قیلب ترجمه نمونه سی
 کورساتکان ایدی. عالجان افندینک بو نمونه سنده کله لر آرتدرور
 و جمله لر یوللاب و ایکی یوللاب آرتدروغه مثاللر و تفسیر باللازم
 و ترجمه بالمعنی و ایضاح بالهضمونلرغه مثالده آز توگل ایدی.
 حاصل کلام اول نمونه سی بله تزیدینک جوازن بیک ایرکون
 حریت دائره سنده کورساتکان ایدی. و اوزی شاهد بولوب یازغان
 توسلی «طوتوندی»، «حکم ایتدی»، «غنو قیلدی» کبی
 عبارتلرده بایتاق ایدی و سعدی گلستانده آنک برابرینه فارسی
 اساننده کله و یا که جمله تابلمی تورغان تورکی لفظ و عبارتلرده بیک
 کوب ایدی: (نمونه نیک اوزن قارارغه توصیه ایده مز).

بو ۱۲ نجی «شورا» ده مشورت بیروچیلر ایکی ذات اولوب
 برسی ادریسی جنابلری، برسی نجیب افندی بن بدرالدین الفزانی
 جنابلری ایدی. بولر هر ایکیسی فائده لی سوزلر یازوقدرسنده مساوی
 بولسه لرده نمونه یازوب کورساتووی سبیلی عالجان افندینک بیرگان
 مشورنی زور اهمیتتی حائر ایدی. ۱۲ نجی عدد «شورا» ده
 عالجان افندی الادریسی جنابلری طرفندن یازغان نمونه و مشورده
 تلرنی اوغواج ۱۳ نجی عدد «شورا» غه «ینه بر رجا» عنوانی
 برله اعلان صمان بر نرسه یازدم: «شورا» ده باصلغان هر ایکی
 ترجمه لر مزی تقید ایتوب عالجان افندی اصولی برله ترجمه
 نمونه سی یازوب کورساتما کلرینی اوتتم و یازغان نمونه لر حقدده
 و بیرلگان مشورتلر حقدده (قارئین طرفندن بیرلگان مشورت)
 ۱۵ نجی آوغوست غه چه انتقاد و محاکمه اوغورغه موفوق اوله آلماسام
 کورساتکان اصول و اسلوبلرینی عامه طرفندن قبول قیلنغان وقناعت
 حاصل قیلنغان حسابلاب اوزیمه ترجمه باینده دستور العمل اتحاد
 ایده حکمن» دیدم. ۱۵ نجی آوغوست اوزدی شول ایکی ذاتدن
 باشقه تقید یازوچی بولمادی و تقیدهم نمونه یازغان عالجان الادریسی که
 ردیه و محاکمه و انتقاد یازلمادی. شوکا بنا آنک کورساتکان
 ترجمه نمونه سی ترجمه باینده دستور العمل بولوب قالدی (کورسده
 تولگان اصول ترجمه نیک اهمیتلیسی البته عالجان افندینکی ایدی).

«ترجمه، کله لر و جمله لر جهنتندن اوزمزچه صاف تورکجه
 بولغان شیکلی جمله لر نیک ترتیبی یعنی شیوه یاغندن قاراغانده تهج
 تورکجه بولسون ایدی. حالبوکه ترجمه نمونه سنده برنجی جهت
 اعتبار که آنغان بولسه ده ایکنجی جهت اعتبارلسز قالدلغان.
 ایکنجی بر تعبیر برله ایتکانده تورکجه سوزلر برله فارسیجه یازغان.
 شول درجه ده که آزغنه فارسی بلگان و سعیدینک گلستانن کورگان
 کشی حکایتنک فارسیجه سین تابوب اوغورلق. حالبوکه بر اثرنی
 بر تلدن ایکنجی نلکه (حسن علی افندینک خاطری بولسون)
 آودارغانده ترجمه نیک موقبتلی چغوشنک ال برنجی شرطی اثر نیک
 اوزننگنه اوغوغان و قنده آنک ایکنجی بر تلدن ترجمه ایکنلگی
 آ کلاشلما بق درجه ده بولیدر. یعنی تمامیه شول ترجمه ایتولگان
 تانک اوز شیوه سیله یازلورغه تیوش. ترجمه نی شوشی روشده

تاریخی نرسه لرنک ضایع بولووی

کچکنه چاغمه بابالرمزدن قالغان بایتاق بورونئی یازمه کتابلر، ایسکی - موسقی کاغدی کیسه کاری بار ایدی. بورونغیراق بابالرمزدن علم بله شغله ننگانلری بولغان کی ایلر مزدن ده اوقوموشلی کشیلر بولغان بولورغه کیردک. بوکونگی کبک خاطرمده: بر وقت ائی کیره کلی کاغدینی تابا آلمی، ایسکی کتابلرنی آقتارغانده ییک ماتور یازولی، یوقاراقغنه بورونئی یاشل کاغدگه ییلی مسطر بله یول صزوب، بورونغیچه طنوشلر قویوب هم طنوش آرالن قزل بله صزوب (خاطرمده شولای قالغان) یازلغان بر کتاب کیلوب چقدی. کتابلنک اولی و آخری توشکان، ایکی یاغی ده طولی یازولی، بر ویرشوک قالدانغنده بار ایدی. مین: ای!... قارا ئلی ائی، ماتورده بو یازو! گل باصقان ایندی! دیب عجبکه قالدیم. آکارغه قارشلی ائی: «قرآن تفسیری اول! بزنگ بورونئی ایلردن ییک اوقوموشلی، ملالری بولغان. مونه بونی بر ائی یازغان!» دیدی. مین ائیدن بو سوزنی ایشکچ بیگرهک عجبانه ندیم. «فلان ائی فارسسیچه اوستا بولغان و فلان ائی عربچه ییک نق اوقوغان ایکان» دیگان سوزلرنی ایشکانم بولسه ده «فلان ائی اوستا قاحلی بولغان و فلان کتابلر یازغان» دیگاننی ایشکانم یوق ایدی. شونک ایچون مین ایلردن شوندی ماتور یازوچیلر بولووینه حیران قالدیم، آلارنک اشلرینه ایسم کیندی. اوزمدن اوزم شوشی اویلا رغه کیلدم: «قارا! بزنگ ئلککی ایلر ییک ملا بولغانلر ایکان، نیندی باصقان توسلی ایشوب کتاب یازغانلرا حاضر قایا آنک ایشی کشیلر طابلورغه؟ (چونکه اول وقتده خاتونلرنک یازو، صزوون کورو جلان موگری کورو قییلندن یات نرسه ایدی). مونه بزنگ ائی بیت بولای یازو یازا بلو توگل، تورکی ده تانومی، هفتیهک ایجگی ده اوقی بلمی. نه نه طانغی یراق ائی نیندی قارتایغان ده ایندی، اوزی یس ده بلمی، چاق مینم آرتدن ایرو بگنه اوقی. مین طوقناسام بارا آلمی، یا گهوشه... قایا آکارغه قرآن تفسیری یازارغه؟...»

اول تفسیر نیندی تفسیر ایدی؟ یازوچیسسی کم؟ اوقورغه و یازارغه قایدی اوبره نگان؟ آنسن صوراماغاغن ده، ایشتمه گانن ده. حاضرنده بلگان کشی ده یوق. بوکا ایندی بایتاق یلر اوزوب کبتدی. شورلکلرنده بورونئی کتابلر پاتا طورغان یورطلر،

عالمجان افدینک ۱۲ نچی عدد «شورا» ده بیرگان مشورت و نمونه سن اوقوغاچ خوشیمه کیلوب اوزینه: «رحمت! تزید و تنقیص اصولیه ترجمه نک جائزلگن کورساتکانسنز! مین ذاتا بو اصول برله ترجمه قیلورغه اوزم راغب بولسه مده و بو اسلوبنی حتی ییکل صاناسام ده تیک (بر اویاز خلقی یازلغان) لرنک چیکیرل لکلرینه ییک یاراب یتاس ده اوزیمه حقسز هجوم قیلولرینه سبب بولور دیگنه حرفیاً ترجمه گه لائق بر اسلوبنی اختیار قیلغان ایدم.» مضمونده بر مکتوب ایله مراجعت ایتدم. مذکور افدیندن ییک نیز مکتوب کیلوب قالدی (چونکه بیلگیده طنچلق وقت ایدی). مکتوبنک گلستان ترجمه سینه گنه دائر یرن خاصلاب بو یرده عینا نقل ایده مز:

«محترم... جنابلرینه! ۲۸ نچی ایون تاریخلی مکتوبگرنی آلدیم تشکر ایدم من. کندگر ائی ییلورسز بویله بر «گلستان» ترجمه سی کبی بیوک اشلرده اویله صاغینی صولندن تفریق ایدم مین چیککی (بر اویاز خلقی یازلغان) لرنک دیدی قودیلرینه باقمق هیچده جائز توگل. بلکه ذوق سلیم اربابینک مذاقینه همدی ترجمه اوانه چاق لسانک شیوه سینه باقمق لازم و کافی. فرانسزچه و عربچه دن تورکچه گه همدی انگلیز و روسچه دن فرانسزچه به ترجمه اولنان چوق اثرلر اوقودم هپسنده ده اهمیتسز تبدیله ده، مضمونی بسبتون خللدار ایتمه چک درجه ه تزید و تنقیصله اهمیت و برلما یوب بلکه دائما یوقاریده غی ایکی شرط کوز اوکنده طوتیاور سزی بو همت وفدا کارلنگر ایله بر دفعه دها صورت خصوصیه ده تبریک و بو بیوک اشی و مقدس وظیفه بی بلا مانع به جروب چمایه موفق اولما گرنی الوغ تا گریدن تمنی ایدیورم.»

(آخری بار) «گلستان» نی ترجمه قیلورغه تله وچی.

قطعه

ماتور بولماق ماتور یورمک ماتور اش
ماتوردن پاکله نور هر اچ و هر طش
ماتورلقنی طا تورمی بو تانارده
لکن هیچ اول کشی تیک اشله مهس اش
علم هنر طاون تیشمک تانارده
چیتندر اول آئی تیشمک آغر اش
چیتن اشنی چیتن کورمی طرشه
طبار شیکسز ماطور اچ هم ماتور طش.
کریم امیری.

مسجدلرده (اولرهك ايسكى كتابلرني مسجدكه ايلتوب قويو عادت بولغان) قايسى ايسكروب قايسى ياغنه اوچراب خراب بولغانلر. نليگي مين كورگان يازمه تفسيرده يانوب هواغه اوچدى. اول وقتده مين ده اول آقلى - باشلى كتابلرغه ته تي كبك گنه ايتوب قاراغامن، بر زمان كيرهك بولور ديب كو نليمه بولسون كيلمه گان. شولاي ايتوب قوچاق - قوچاق بورونغي كتابلردن بو كونده بر كاغد نرسه قالماغان، تريه سز اورنلرده طوتلوب، چروب آياق آستينه توشوب طوفراق بولغانلر. حاضر اش اوزغان. فرصت كيتكان. شونلقدن بابالرمزك تاريخي بزگه قاراغوقالغان، آلارنك كم ايكانلكلرن بلورگه يول قالماغان. ياقن بابامزك (آئينگ آناسى) بعض بر باصمه و يازمه كتابلرى بولسده. باشقه بابالرمزدن هيچ نرسه قالماغان. حالبوكه ايكنجى بوون بابامزك استفادهلى كتابلرى بولغان بولورغه كيرهك ايدى. چونكه اول اركازنوى ملا بولغان (عبدالجبار اسمنده). آندن صوك بلكان كشيلىنگ ايتويونه كوره بخارا علملرى بله مناسبتده بولونغان. آلا طرفندن بابامزغه بعض بر كتابلر هديه قيانغان. بعض بر كتاب چيتمده شوندى سوزلرني هم اوزمده كوردم. هديه ايتلگان كتابلر آراسنده «تواريخ بلغار» و «اقوام الترك» اسملرى بار. اما شوشى كتابلرنگ اسملردن باشقه جسملرى كوزگه كورلمه دى. حالبوكه آنده بورونغي بلغار توركلرينه عائد معلوماتنى اغان كتابلرده بولغاندر ديب كو كلكگه كيله.

بابامزنگ بر كتابن آقاروب او طورغانده عبد السلام مفتى نك بر يازووى كيلوب چمى. آنى اول اوكانزوى ملا عبدالجبار بابايغه يازغان بولورغه كيرهك. بازو بورونغي قالمون كاغده، يارتى تاباقلى زور فارماتده. «شورا» مجمه عه سنده آنك يازولرى باصوب كيلديگمندن مين ده كوچروب يبارونى مناسب كوردم. املاسى هم اشاره لرى عينا:

«بعد الحمد على الكريم الغفار و خاق (؟) النصليته على النبي المختار مع آله واصحابه الاخيار سز (بو يرده كاغد - بوچماغندن يرتلوب، توشكان) محمديه ديننده اولوچى مسلمان قرداشلارومزه سوزومز بودور اورونبوروخ تنك على منصبلو غراشه دان اسكوى (غراژدانسكى بولورغه كيرهك) عوبرناطور عصبودين ديو (بو سوزنى بلامدم) حضرتلارى بزلاره يازدور قايو كم حالير ديكان زحمت ورنجو بو اطرافلرده اوزاق زمانلار اولوب و چوق كمسنه لار وفات اولدى اما اوشبو مارطتنك باشدين بيرو تمام باصوب هيچ بر يرده معلوم بولغانى يوق الله تعالى مونداق اولوچ آفاتلاردين قوتقارعلقى اوچور هر قايلارومز برگه شادلقده اولوب اول حق جل و على حضرتلارينه چوق شكرانه لار قلماق

كراك شونتك حقنده سزلار كندونكزدين هر بر مسلمانلاره بلدوروب يازسه نكز ايدى شونكه بناء بن كندومه لازم كوروب يازامن هر قايو دين قرداشلارومزه اول حق جل و على حضرتى فضل وكرم برله بونداع اولوچ رنجو و زحمت لارنى و مرض عام اولان آفاتلارنى بو مملكستدين بالكل رفع ايتكانلكى تنك برابرينه بارچه لارونكز خلوص قلب ايله شكرانه لار ايدوب شادلقده اولوب هم دعاده و تضرعه اوله سزلار الله تعالى عظيم الشأن حضرتى كون بورون بارچه مملكستى مونداق مرض عام اولان آفاتلاردين صافلاب امنيت و استراحت ليك اوزارونده دايم توفيق و هدايت روزى قيلول رحمت و - الاملكده طاعت و عبادتده روزكار كچوروشمكمزنى نصيب و ميسر ايتكاي ايدى ديو هر قايلونكز مسجدلاره جيولوب اولايكى ركعت تحية مسجد نمازى اوقوب بعده سورة الفتح و يا كه سورة الكهف اوقوب بعده سجده شكر ايدوب چوق حمد و ثنلار و شكرانه لار قيه سزلار تنك كم سجده شكر تنك جوازي حقنده كتب معتبره لاردين منقول عبارتلار يازولدى، هاندلار و جاهل لار قيل رقاله و انكاره مجاللارى اولماسون ديو فتوى و يرولدى و كانوا اى السلف اذا جاهم امر يسره م اى بحملهم مسرورين سجدوا شكر الله تعالى بان يكبر و يختر ساجدا مستقبل القبلة فيحمد الله تعالى وشكره ويسبح ثم يكبر فيرفع رأسه مفاتيح الجنان) و مما يتصل بذلك سجدة الشكر الخ وقال ابو يوسف ومحمد رحمهما الله هي قربة ثياب عليها و صورتها عندهما ان من تجددت عنده نعمة ظاهرة او رزقه الله تعالى ولدا او وجد ضالة او اندفعت عنه نعمت او شفى مريض او قدم له غايب يستحب له ان يكبر ويسجد شكر الله تعالى مستقبل القبلة يحمد الله تعالى فيها ويسبجه ثم يكبر اخرى فيرفع رأسه كما في السجدة التلاوة كما في سراج الوهاب) قال في الحجة ولا يمنع العباد من سجدة الشكر لما فيها من الخضوع والتعبد وعليه الفتوى كذا في التاتارخانيه والفتوى على ان سجدة الشكر جائزة بل مستحبة لا واجبة ولا مكروهة حاي) وقال هي قربة لهما ما روى عنه النبي صلى الله عليه وسلم انه كان يفعل ذلك وقدروى انه كان اذا رأى مبتلى يسجد لله تعالى شكرا له كثر العباد) في المضع وتفسيره ان يكبر مستقبل القبلة فيختر ساجدا يحمد الله تعالى ويسجد ثم يكبر تكبيرة فيرفع رأسه كثر العباد) مفتى الاورونبوروى . ملا عبد الرحيم او على «

عبد السلام مفتى نك يازووى شونده تمام بولدى. كاغدنك ايكنجى ياغينه عبدالجبار باباينگ اوز قلمى بله شوشى سوزلر يازلغان: «مفتى حضرتلاروندان شكرانه اوكانزى يولقدوم آبريل

۲) کوچروب یازو اشن بالارغه باشده بیک آزلاب یعنی بر - ایکی یوللاقبه بیررگه کیرهک. هم بعضاً املاسی چیتزدهک بولغان سوزلرنی (ایشتلگانچه گه باشقه یازلا تورغان سوزلر، مثلاً: عربجه کیلر) بر نیچه قات تکرار یازدروده فایده سز توگل.

بو حقه شونی آچق بولرگه تیوشلی که باشقه وظیفه لر شیکلی اوک یازو اشینگ ده اهمیتی کوب بیرلورنده توگل، آز بیرلورده خیرلی نتیجه طودرا بارووننده در. کوچروب یازو اشی آزلاب بیرلرگنده بالارده بردن یالقماو و ایکنجیدن درست یازا آو توغریسنده قناعت، نورلک درجه ده موفقیت کورلورگه ممکن.

۳) کوچروب یازغانده بالار، تیک کتایقه غنه قاراب، حرفه که حرف کوچره بارماسونلر. بلکه بتون سوزنی یا که بتون بر جمله نی کوچروب اویره نسونلر. یعنی هر سوزنی یا که هر جمله نی شا کردلر تیک کتایقه قاراب و سوزلرنک یازغان شکلرینه - حرفلر مجموع سینه بیک دقت ایوب آنلرنی یاخشیلاب اوقوب آورلرده سوکندن شونلرنی کوکلدن (یاددن) یازارلر.

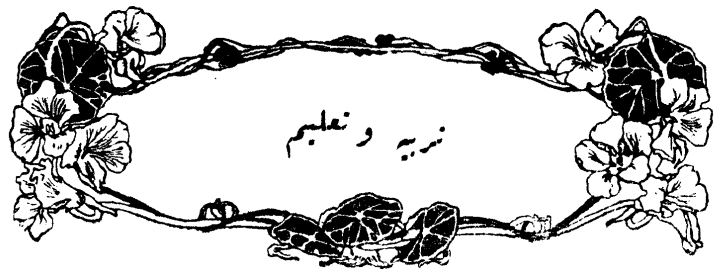
۴) کوچروب یازو اشنده قول حرکتی ایله برگه بالارنک عقلری و ذهنلری ده کیره گنجه اشهرگه تیوش. کوچروب یازونی تیک ماشینالی - میخانیکی بر اش حالینه ئوروب یه رودن بیک صاقلانورغه کیرهک. یوغیسه کوچروب یازو اشینگ درست املاغه کونگو که یاردمی تیمه به چک وقرده سز قلاچقدر. چونکه کوچروب یازو اشندن مقصود، سوزلرنی بالارنک تیک کتابدن قاراب یازغانده غنه درست یازا آلوری توگل. بلکه سوکندن آنلرنی کوکلدن یازغانده و املا چاغنده ده درست قیلوب یازارلق بولولریدر.

منه شونلرنی کوز آلدنده طوتوب، پیداغوغلر، کوچروب یازو اشن اوشبورده وشده آوب بارونی توصیه ایته لر: آ) کوچروب یازو ایچون بالارغه طوتاشدن بتون بر مقاله یا که بتون بر فقره و شعر بیرلمس، بلکه مقاله، فقره و شعرلر اچنده گی بر نیچه سوزلرنی هم جمله لرنی صایلاب آوب و کورسه توب شونلر نیغنه کوچروب یازارغه قوشلور.

مگر بو طوغریده، شا کردلرنک، اوزن یا کلس یازوغه کوب وقته دوچار بولا تورغان سوزلرنی یا که جمله لرنی کوچر توگه آرتق اهمیت بیرلور.

ب) مقاله و شعرلر اچندن بر مقدارنغه یا ایسه بر بولمکنه آروب آوب یازارغه قوشلور. محاوره (سویله شو - نه گگمه) طریقنجه یازغان مقاله و شعرلرنک اچندن بر کشینگ سوزلریگنه کوچرتلور. مثلاً: توقای نک «بالا ایله آنا» سنده آنانک ئه یتکان جوان بعی سوکنی بیتنی؛ «یلنک دورت فصلی» دیگان شعرنده

۲۶ کتنده محتسب ملا عصمة الله (۱) ملا عبدالرحمن اوغلی حضرتلاری آرقلی ۱۸۳۰ یلده . «طاشلی» ده ایکنچی محله ده امام: احمد علی حلیمی .

تل و ادبیات اوقتو اصوللری

کوچروب یازو - : املا درسینگ نهق اوزن نیندی . طریق بلن آوب بارو حقتده غی اصول و قاعده لرنی بیانندن تیک، کوچروب یازو اشی توغریسنده ده سویله ب اوتونی تیوش تابامز. چونکه، بالارنی مکتبده درست یازوغه - املاغه کونکدروب چاغرا تورغان واسطه لرنک برسی، شبهه سز، کوچروب یازو اشی بولا .

بو واسطه نک اهمیتی، بیگردک، یوقاریده سویله نگان اوج توری بلکه نک اهمیتدن طووا. شول حالده، بو وظیفه، اصل املا نک یاردمچیسی بولوب قالدور.

آرامزدن، بو وظیفه غه، تیک معلم بر صنفه سبق بیروب، ایکنچی صنفه کوچکانده (بر معلمگه بر ساعتده ایکی - اوج صنف بولسه) بالار شایاروب اوطورمانسون، بلکه آنلرغه بره توری اش بولسونده آنلر شونک بلن جوانوب اوطورسونلر یا که معلمرگه درس وقتلرنده ده بر آز استراحت ایته رگه فرصت بولسون، دیکنه قاراوچیلر و شولای ایوب آنی سؤ استعمال قیلوچیلر ده آز توگلدور.

هر نه ایسه کوچروب یازو اشینه بو رده وشده قورچاق اوینی کبی قاراب آنی سؤ استعمال قیلوغه بز، آنک غایه سن و اهمیتن آکلی آماو دیودن باشقه معنا بیره آلمیمز.

کوچروب یازو اشندن کوتولگان مقصود، آنک واسطه سی ایله بالارنی درست املاغه حاضرله و هم شوگا کونکدرو ایچون یاردم ایوایدی. منه شول مقصودقه ایرشو، توبه نده گی شرطلرنی کامل یرینه یتکروگه طوقتی :

۱) کوچروب یازارغه بیرله تورغان مقاله، فقره هم نظم لر اولده اوقلوب، معنلری شا کردلرگه تمام آکلشغان بولسون.

(۱) مونک ترجمه حالی «آنا» ده مذکوردر. ج ۲ ص ۱۲۲.

بولورغه ممکندر. منه شولارنی بو اورنده بر آز ذکر ایتهمز.
نانکه لر آلوغانده اوشبو ایکی مقصد یاخود شول ایکی
مقصدنگ برسی کوز اوکنده طوتوب آلنار:

۱) اوقاتی بر کسه بولاده بالانی اوز خاتوندن تریه
ایتدروب، اوز خاتون بورچیبسی کیلمی طورغان یاخود خاتونینگ
آگا فولی تهرگه هیچ بر امکان تابولمی تورغان بولادر. منه
شول وقتده بالاسن تریه لر ایچون بالا تریه سندن خبردار بر
نانکه آدر. بو روشده موندی مقصد برله آلونغان نانکه لرده بالا
نک اوز ملتندن آورغده ممکن بولادر. شونک ایچون مونسده
(اگر آلونغان نانکه بالانریه سندن خبردار ایسه) اول قدر قورقنچ
یوقدر. فقط موندی نانکه لرنک ده قایده اوقوغانلغی ویندی تریه
تحت تأییرنده ییتوشکانلگی. اخلاق واطواری نظر اعتبارغه
آنورغه تیوشلیدر. آنک ایچون یوقاریده آتار حقنده سویله گان
ملاحظه لر و عرض ایتولگان فکرلز موندی نایب آنا بولغان نانکه لر
حقنده هم جاریدر. ایندی مقصد آگلاسله کیرهک. شوگا کوره
اوز ایتیمز.

۲) نانکه نی ایکنچی بر توری مقصد برله طوتوجیلرده بولا.
بو ایسه بالانی تریه له ب اوسندرو اوستینه جیت - اجنبی تلردن
برسن بالانک شول نانکه واسطه سی ایله اویره نوب - یلوب قالوی
کوز اوکنده طوتولودن عبارت بولادر. یاخود نانکه واسطه سی
ایله بالانی بره در مکتبه که حاضرلاو مقصدی برله ن نانکه نی آلار.
شونک ایچون موندی مقصدلر برله ن بولغانده بر اجنبیه نی آلار.
مثلا: بره و نانکه واسطه سی بله ن فرانسز لسانن بلدرتوب قالونی
تلی ایکان بر فرانسز خاتونن و نیمس تلی اویره تدروب قالونی
تلی ایکان بر نیمکه نی طوتارغه طوغری کیله وشوگا مجبور بولادر.
بر ملتنگ تلن اول ملتنگ خاتونلردن اویره نو قدر
فائده لی ویکل بر اصول یوقدر. چونکه یندی گنه ملت بولسه
بولسون، اوز ملتینگ تلن خاتونلری قدر درست تلفظ ایشکان ،
آهنک و گارمونیا سن صاقلانغان بر طائفه یوقدر. شونک ایچون
تلنی یک درست ایتدروب بالاسنه اویره تدره سی کیلگان کشیلر ،
اویره نوله چک تلنک اوز ملتندن بر خاتوننی طوتارغه مجبور
بولار. بو اصول ایله بالارغه تل اویره نو ییک بکل واوگی بولادر.
بالا اینتکمیچه. قیونلق چیکمیچه، ییک گوزل روشده درست
ایتدروب بر تلنی بلوب قالادر. شونک ایچون صوگ وقتلرده بو
اصول ییگرهک شائع بولوب بارغانانی کورله در.

کبار عائله دن بولغان بر روس بر وقتنی میگا: «بزنگ
مکتبلرده بالارمزغه ۱۵۰ یادن بیرلی تل اویرتوب اوقوتوب،
بلدرتورگه طرشوب یاتار فقط موفق بولغانلری یوق. کیمنازیه ،

بر فصل (مثلا: یه یازیه جهی یا که کیز و قش فصلی) حقنده
یازغان بولمی؛ «بالا بله ن کوبه لهک» دیگان شعرنده یه بالانک
یا که کوبه لهکنگ سوزلرنکنه؛ «به یرم بوکون» شعرنده غی،
صونک طولقلنری ایله جیل حقنده غی صوکنی ایکی بیتنی؛
واقف جلالنگ «کیچکی دعا» سنده غی. بالانک قیغان دعاسن
باشقه لردن آیروب آلوب یازدرو کبی. بولای ایتو آرقاسنده
بالارده. یازغانلرن تمام آگلای، دقت ایله یازو نویغیبسی نق
قوزغالا. آدر شول سایه ده نرسه یازغانلرن هم نی ایچون یازغانقلرن
تیکشره باروغه مجبور بولوب، ماشینالنیغه اشله ودن قوتولارلر.
ج) املاسن درست یازا آلوده کوبرهک ملکه له نو کیرهک
بولغان قایسی بر سوزلرنک کوچروب یازغاندن صوگ اوستلرینه
یا که آستلرینه صزا باررغه قوشلور. مثلا: ایشتلگانچه یارلمی
نورغان عریچه، کشی اسملری و باشقه عریچه هم تاتارچه شوندی
سوزلر کبی.

۵) کوچروب یازغانده غی یا گشافلرن شاگردلر کتابلرینه
چاغشدروب اوزلری توزه تورلر.

۶) شاگردلر طرفندن کتابدن کوچروب یازغانلرنی معلم
صوکندن قایسی برده املا طریقه نچه ده یازدر.

۷) کوچروب یازو وقتلرنده ده معلم، شاگردلرینه همان
جدیت ایله نظارت ایتهر هم کیرهک بولسه، بعضاً نیچک یازو
توغریسنده تنبیه لرده یاصاب آلور.

معلم عبدالرحمن سعدی. «یکاترینبورغ».

بالا تریه سنده عائله

نانکه لر

اول وقتلرده بزده نانکه لر اورنن جاهله آصر او قورل
طونا ایدی. صوگ وقتلرده ایسه محیطمزده گی مدنی ملتر
تأییری ایله می نلله احتیاج اقتضاسی اولاردقی بزده ده اوقوغان
نانکه لر طوتوجیلر کورله باشلادی. نانکه لر طوتو خلقمز آراسنده
شائع بولا باشلاو مناسبی ایله آلارنگ ضرری و فائده لی یاقلردن
بحث ایتوب، یندی بولغانده فائده لی بولوون خلقمزغه آگلایتوب
نوشندروب بیرسهر ملتمز ایچون ضرر اولماس ایدی. دنیاده هیچ
بر نرسه یوقدرکه آنک فائده لی یاقلاری بولو بله ن برابر ضرری
یاقلاری ده بولماسون! ذاتاً یالنگر خیر محض و یالنگر شر محض
بتولایوک یوقده دیرلر. شونک شیکلی نانکه لرنک ده بالا تریه سی
طوغریسنده فائده لی یاقلاری بولغانلغی شیکلی ضرری یاقلاری ده

برنجی. مثله اعتبارلی بولو ایچون بزنگ طرفدن قوه اختیاریه استعمال ایتهره کیره ک بولمی؛ آنده اختیار اوزی اعتبارغه اییره. ایکنجی مثالنده ایسه، مونک کیریسنجه، اعتبارلی بولوايچون قوه اختیاریه غه احتیاج توشه. دیمک، بو مثاله اعتبار اختیارغه ایه رچنک ایته، یعنی، اختیار بولورنده مستقل بولوب قالا. اعتبارنک ظهورینه اختیار قاتناشو جهندن قاراغانده، اعتبار ایکیگه بولونه: ۱) مستقل (активный) اعتبار هم ۲) اییره چن (пассивный) اعتبار.

بالارده کوب وقتده اییره چن اعتبارغه بولا. بالار اوزی قزقدرغان و اوزلری اعتبارنی جلب ایتمک نهرسه لرگه گنه دقت ایتهر؛ چونکه بالار اوزلرنده بولغان روحی قوتلرنی اداره ایته بلمیلر و شونک سببلی اعتبارنی ده کیره گنجه معین نهرسه لرگه یونالته آلایلر. اوقو یاشینه یته باشلاو بله اوك بالانی مستقل اعتبارن اداره ایتهرگه، یعنی اوزنده گی دقتنی اوز اختیاری بله هر توری حاللرگه و نهرسه لرگه یونالتو (توجه ایتدرو) گه اویره ته باشلاو تیوش.

اعتبارنی اوزاق وقت معین بر نهرسه که توجه ایتدرو آو توری سبیلرگه توقف ایته: اعتبارنی بر نقطه غه توجه ایتدروگه مانکله نوگه، بالانک روحنده مراتب روشده حاصل بولغان آکر و تصورلرنک کوبلگینه طوقتی.

بالارغه و نادان بولغان زور کشیلرگه قاراغانده، معلوماتلی بولغان ذاتلرده اعتبارنی اوزاق وقت بر نقطه غه جیناب طوراً آو استعدادی لئله نیچه کره آرتق بولا.

بالارنک اعتباری یک تیز حرکتله نوچان بولا. آلارده غی اعتبار بر نهرسه دن ایکنجی نهرسه که بر طوقتاوسز گلگنه کوچب طوراً. حاضرگنه بالا کارتینار قاراو بله مشغول. مونه آنک یاتندن بر حیوان اوته، اول آنک آرتندن قارارغه و آنی تفتیش ایتهرگه کرشه. شولوق وقت بر چبقغه آنک کوزلری توشده، اول آنی آلوب بولغارغه سلکرگه طوتونا. شول چاقده آنک یاینه آغاسی یا آپاسی کیلوب کروب اول بالانک اعتبارن چیتکه جلب قیلاده، آلا برگه له شوب حاضر کتابلر آقتارغه، آندن قوش صورتلرن و باشقه شوندی نهرسه لر قارارغه طوتونالر. شول روشده بالانک اعتباری بر نهرسه دن بر نهرسه که اوچوب قونوده دوام ایته.

اعتبارنک بر نقطه غه جینالو قوتی ده توری-توری بولورغه ممکن. مثلاً: بر نه بیرنی اوستدنکنه قاراب اوتکازو بله آنی دقله ب تفتیش ایتو، آراسنده کوب آیرما بولغان شیکلی، بر کتابنی فقط اوقو یا که آنک مندرجه سی حقیقده مستقل روشده

ربالنی دن چقغان شاگردلر مزگه اوزلری اوقوب چقغان تلنگ توب ممالکته سیاحت قیلوق دیسهک، «آی های تل بلویاغی قیون شول، آنده نیچک سویله شوب بوررمز!» دیب محزلرن اظهار ایتلر. منه مین بر نانکه طوتوب یاش بالانریمه فرانسزجه اویره تدرگن ایدم، هیچده قیونلق چیکمیچه فرانسز لسانن یلوب آدیلهر و ملکه حاصل ایتدیلهر» دیگان ایدی. شوندن صوگ مین بزنگ مدرسه لرده شاگردلر ۱۰-۱۵ یل عربیات اوقوب باتوب ده عرب تان عربچه کتاب مطالعه قیلورلقدن آری بله آغانلری یوق. اگر عرب یرینه بارسه لر عربلر ایله توقتاماسدن مکالمه ایتولرن اویلاب ده قارارغه یارامی، دیگاج: «لله بزنگ روسیه ننگ اقلیمی شولای میکان؟» دیب مطایبه ایتمک ایدی.

نانکه لنگه جیت ملتدن بر خاتون طوتونک بالاغه تل اویره تو جهندن یا خود بره مکتبه (مثلاً: مسلمانلرنی روس مکتبه) حاضرلاو یاغندن فائده سی کوب بولسه ده، بزنگ ایچون بارسندنده اهم بولغان ملی تربیه مسئله سی کوز اوکنه کیتورلسه لنگی فائده بایتاق کچریه و شاقتی اهمیتن یوغالته در. بر اجنبیه قولینه بالانی تابشروب قویو تله سه گنه نیچک بولسون ملی تربیه جهندن بیگوک گوزل بر نهرسه ایکنن هیچ کم دعواعه قالماسه کیرهک.

عبد الحمید المسلمی

روح تربیه سی

(باشی ۲۱ نچی عددده)

شوشنده یازلغانلردن بلنه که، اعتبارنک انسان ایچون بولغان اهمیتی نی چاقلی زور. شولای بولغاج آنک (اعتبارنک) تربیه سی ایچون ده بیک طرشورغه تیوش ایکنی ده آکلانسه کیرهک. بعض بر نهرسه لر و بعض بر حاللر مز اعتبار مزنی اوزلری جلب ایتلر و اوزلری بزنی قزقدرالر؛ حتی اول نهرسه لرگه اعتبار ایتمه سه که بزگه بیک قیین بولا. مثلاً: بزگه بیک باغملی ایشولگان جر طاوشلرن طکلاغانده، بز جولاوچینک اوزلرینه اختیارسز دقت (*) ایته ز، آلا رغه اعتبار ایتماس ایچون بز بیک زور کوچ صرف ایتهرگه مجبور بولاچقمز. قای بر نهرسه لر، یا که حاللر بزنگ اعتبار مزنی جلب ایتمیلر. آندی نهرسه لرگه و حاللرگه اعتبار ایتو ایچون معلوم بر مقدارده کوچ صرف ایتهرگه کیرهک بولا. مثلاً: بزگه کیره کلی بولغان، بر اشنی اشله و تخامله و ایچون و آک اعتبار مزنی تمامی بله ن توجه ایتدرو ایچون بز بار غیرتمز بله ن طرشامز، یعنی آندی اش ایچون قوه اختیاریه صرف ایتهرگه توغری کیه.

(*) دقت بله ن اعتبار ایکیسی بر معناده

بلده در. میستر « براون » آدلی معارف سوپوچی بر کشینگ تشبثی ایله ۱۸۷۳ ده شوشی شهرده اونیورسیتیت آچالغان. شوندن بیرلی دوام ایتوب کیله. آچالغان وقتنده بو اونیورسیتیت ننگ شعبه لری باری ایکی، شاگرد لری ده یالغوز ۳۵ گنه بولغان. شوندن بیرلی دوام ایتوب ۴۰ یل اچنده شعبه لری ۲۳ گه ، شاگرد لری ننگ صانی آتی مگ گه یتکان . آمریقاده ترقی ننگ نینگ بارغانلغن کورسه تورگه بو کافی بولسه کیرهك . خصوصاً اوزمزننگ روسیه مسلمانلرنده ۱۵ یل اچنده بولغان ترقی ننگ نی درجه ده گنه ایکانلگی کوز آدینه کیتلرله فرق ییگرهك آچق ظاهر بولور.

بو شعبه لرننگ ایك مهمه لری زراعت، تجارت. طب، حقوق، تشبثی لك، علوم طبیعیه، معارف، موزیقه شیکلی علم و فنلردن عبارتند.

بو اونیورسیتیت گه کررگه حاضرله و ایچون، شونده اوزیننگ یاتندوق گیمنازیا درجه سنده بولغان «های اسقول» و «قولله ز» قسم لری ده بار. مکتب ننگ ایشگی هر کم ایچون آچق. دین، ملت، مذهب آیرمالری هیچ اعتبارغه آلمی، هیچ کم گه قصنق اق و پراسیتلر قوبلماغان. شوننگ ایچون مونده دنیانگ دورت طرفدن و جهات ننگ یش قطع سندن شاگرد لری بار. ایرلر ایله قرلر برگه اوقی. شاگرد لرننگ یارطی مقداری قزلردر. ذاتا، بو «والپاره زو» شهری اوزی ده آمریقاده علم و تحصیل شهری بولوب طانلغان. بو دارالفنونده اوقوچی استودینتلرننگ هیئت مجموعه سینه قاراسهك اوزگنی ملتلر ریستافقه سنده دیب حساب ایتهرگه ممکن: اسپانیول، ایتالیان، صرب، بلغاردن باشلاب یاوروپاده غی هر توری ملتلرننگ شاگرد لری اوستینه مونده ایرانی، یهودی، تاتار، پولاک، لیتوین بالاری ده آز توگل. بو توری ملت بالاری آراسنده کوبلکنی روسیه قول آستنده بولغان اجنبیلر تشکیل ایتلر. روسچه سویله شوچیلرننگ کوبلگنه فارغانده، بو یرنی روسیه اینارودیسلرننگ قولونیا سی دیب ایتورگه ممکندر. شوشی قدر کوب توری ملتلر و مذهب لری آراسنده مع التأسف مسلمانلرننگ حسابلرن صانار ایچون ایکی قولده غی بارمقلر یته بلکه بر آز آرتوبده فالالا: ایکی تاتار، ایکی عجم، ایکی عرب، بر هندی. بارلنی یدی کشی! مسلمانلرننگ صانلرینه کوره ییک آز ایکانلگی شبهه سزدر.

اونیورسیتیت دیموقراتیچسکی اساسلرغه قورولغان. مونده نسل، بایلق، کبارلق، مذهب، ملیت، تبعه لك شیکلی نرسه لر هیچ بر رول اونیمایلر. مکتب اداره سی موندی حاللرنی بلمی و شاگرد لرننگ موندی جهتلرن هیچ بر اعتبارغه آلمی. آننگ قاشنده همه سی ده تیگر. همه سی ده مکتب ایچون مقدس بالار

تفکر بله ن اوقو آرارنده ده اعتبار ننگ درجه لری ییک کوب. بالارده اوزلرن قزقدرغان نهرسه گه بعض وقتده ییک اوزاق اعتبار ایته آللر. لکن آلابده غی اعتبار ننگ درجه لری اوزلرنده بولغان عمومی آکلر (общее развитие) غه قاراب اولچه نه؛ یعنی بالانی چاقلی اعتبار ایتسه ده آننگ اعتبار ننگ بهاسی شول اوزنده گی عمومی معلوماتلرننگ بهاسندن آرعی. اعتبار غره سینگ درجه سی عمومی آگغه توقف ایتووی بالارده غنه توگل بلکه زور کشیلرده ده شولای اوقی. مثلاً: ییک ایسکی زماندن قالغان بر قیمتلی صاوتنی اوج کشی (مثلاً: مؤرخ، رسام هم آلتونچی) کیاب قاراسلر، شول صاوت حقتده اوجده سی اوج توری معلومات آلوب چغالر. مؤرخ صاوتنی دقتله ب قاراغاج: «اوستنده گی بیزه کرگه هم یازو علاه تلرینه قاراغانده، بو صاوت ۱۳ نچی عصردن قالغان اثر بولورغه کیرهك دردی رسام صاوت غه قاراب «بو صاوت ننگ نقش لری رومالیرده غی رسم صناعتی تأثیرنده اشله نگان؛ بونگ فورماسی ده هم بیزه کلری ده طویاقتنه، دیک بو صاوت یاصالغان زمانلرده رسم صناعتی ییک توبان درجه لرده بولغان ایکان، دی. آلتونچی یهود کیلوب صاوتنی کوته روب آورلغن قاری هم نیندی معدندن یاصالغان ایکانن بلده «بو صاوت نه غز آلتوندن اشله نگان، آورانق قداق یارم جاماسی، حاضرگی بهاسی مونگ فلان مگ صوم» دی. شوشی مثاللردن آچق بلوننه که، اعتبار ننگ غره سی بولغان معلومات - انسانده بولغان عمومی آکلرغه متعلق.

اعتبار ننگ قوتلی هم اوزاق بولووی بزده حاصل بولا تورغان نهرسه لرننگ تصورلرغه و آلرننگ آتی و آچق بولولرینه ییک نق تأثیر ایته. نهرسه لر بله نی چاقلی یاقبن طانشساق ونی قدر آلا رغه کوب اعتبار ایتسهك، شول درجه ده آلا حقتده تیره ن معلومات آلامز. هم آلا ردن حاصل بولغان تصورلرده شول چاقلی اوق آتی بولالر. عموماً نه یتکانده، عقلی اش (умствен- ные работы) مؤقیقنلی بولووی ایچون اعتبار ننگ بر نقطه غه جینالا آوری غایت اهمیتلی. مثلاً: شاگرد ننگ یازو اشلری (تحریر لری) ننگ بهالی یاکه بهاسز بولولری فقط اول اشنی تیوشنچه اعتبار بله ن یا ایسه بالکل اعتبار سز اشله و دن کیله.

مرد عالم محمدوف

«والپاره زو» اونیورسیتیتی

(آمریقاده)

«والپاره زو» شهری شمالی جواهر متفقه ننگ « ایندیانا » ایالتنده، چیقاقو شهرینه ایکی ساعتک یرده ۴ - ۵ مگ خلقلی بر

اش توگل. چونکه عمومی تعطیل وقتلر نده غنه تحصیل ایچون ته رلك آقچه طابوب بولامی. شوکا کوره، تحصیل وقتلر نده اوقوننی موقت طوقتاوب طوروب اشابه آقچه طابارغه طوغری کیله. بو ایسه اوقو مدت کیچدررگه سبب بولا. مثلا: بز مونده اوقوب یاتقان ایکی تاتار بالاسی شول آقچه سزلق سببلی اوقومدتمزنی ایکی یل یارم کیچکدررگه مجبور بولامز. بو ایکی یل یارم مدت شول مکتبهده اوقووهزنی تأمین ایچون آقچه طابوغه صرف اولوناچقدر.

آقچهسی بولغان شاگردلر غایت طنج و غایت راحتکده اوله رفق تحصیل ایتلر. ییک راحت عمر کیچره لر. مکتب اوقو اورنی غنه توگل، شاگردلرنگ آشاو اچولری، طورولری ده شونده. بولارنی بارسن ده مکتب ادارهسی قاری.

مکتب یاتنده، شول آتی مگ استودینت طورلوق ییک زور وهیت بنار بار. بولار ئله نیچه بنا. هر قایوسنده ایکشهر کشیک بولمهلر یاصلغان. بولمه لرده کیره کلی همه میبلر، قاروات، یورغان، مندره، آدیال. خلاصه: همه نرسه بار. هر قایوسی ایس کیتکچ پاک و تازه. هر نرسهسی نفیس و گوزمل. کرلرنی هر آطه ده یووب طابشروب طورالر. بولارنگ باریسی ده مکتب ادارهسکی. مونده شاگرد مکتب گه کیلگاندن بزده گی شیکلی باستیلر، مندرلر و ئله نرسه لر یوکله ب یورومی. کتابن طوتوب کیله، کتابن طوتوب کیته. آشاوده مکتبنگ اوزنده. مکمل آشخانلری بار. غایت زور و منظم استالایدری بار. ایر وقز شاگردلر برگه اوطورالر. حتی ۱۲ اوردنقلی بر اوستال تیره سینه اوطورلغانده شاگردلرنگ آلتیسی ایر، آلتیسی قزلر بولادر. شولای طابیلر مونده مساواتی، شولای حر تریه ایتلر مونده یاشلرنی. شوندی حر و ادراکی تریه گنه آدمی آدم ایتکانلنگ مونده ییک یاخشی آ کلاغانلر.

ایرته وکوندز. کیچ برله اوچ مرتبه آش بیرلر. آش حق آی غه ۳۶ صوم ایله ۴۸ صوم آراسنده در. اشلر شول طریقچه قورولغان که همه نرسه منظم ماشینا شیکلی اشلر طور. شاگردلر نگ هر نرسه لری تأمین ایتلگن. کوکلاری طنج، بتون مشغولیتلری درس گنده در. لکن شونی ده ایسده طوتارغه کیره که: مکتب ادارهسی دیگان ابرده مونده شاگردلر اوزلریدر. بو اشلرنی بر کشینگ پریکازی، امری یوروتمی. شاگردلرنگ صاوت مجاسلری آلارنگ اوز تدبیر و فکرلری یوروته. مکتب مدیری باری ماشینه نگ ناظمی قیلندن گنده در. اول شول اشلرنگ منظم یورولرینه نظارت گنه ایتوب طور. حتی مکتب نگ ایدهن سبرو، بولمهلر حیشدرو، آش پشرو، طاباق صاوت یووو، قش کونی بیچلرنی یاغو شیکلی اشلرنی ده شاگردلر اوزلری اشلیر. فقط، بولارنی فقیر شاگردلر اشلی. بونگ ایچون آلا رغه حق تعیین

صانالا. مکتب. شاگردلرگه: اوقورغه. علم و معرفت تحصیل ایتوب بر مسلک و هنر ایسهسی بولورغه کیلگن دیب قاری و آلارنی شول مقصدلرینه ایرشدرر ایچون همه خدمت و فداکارلقنی ایته. مکتب ادارهسی اوزن شول قدر یاخشی قویغان که شاگردلر بو مکتبنی محض اوزلرینگ سعادتلری ایچون کوکدن ایندرلگن بر نعمت دیب قاریلر. مکتبنی چن کوکدن، چن محبت ایله سویه لر. شولای ایتماسلک ده توگل: اوقو قصدیه بو مکتب گه کیلگن کشی هیچ وقت کیری قایتارلمی. علم یورظینه کیلگن کشینی مایوس ایتوب کیری بوروب یبارونی آمریقایلر «گناه کیره» دن صایلر. مکتب گه مراجعت ایتکان کشینگ اوقورلق، طوررلق بیلغی بولماسه مکتب ادارهسی اوزی رهن طابوب آتی اوقوتا، آش بره، فایر بره. موقت بر زمان ایچون آکا هر نرسه نی تأمین ایته. لکن، بوش توگل. آمریقاده «بوش»، «صدقه» دیگان نرسه لر یوق. بولسه بیله مونده هیچ گم آندی یوز صووی مقابله آلونا طورغان نرسه لر ن فائده لاناچق توگلدن. مونده هر نرسه نگ مقابلی «اش» در. مونده هر نرسه اش. سعی و غیرت ایله آلونا و بیرله.

محتاج شاگردنی مکتب ادارهسی شولای اوزی تأمین ایتکاج، اوزی ایچون چقغان همه مصرفنی توله رگه آندن بر سند (راسپسقه) آلا. تحصیل زمانی یو ایله مکتب ادارهسی آکا اوزینه مناسب و اوزی بلگن بره خدمت طابوب بره. شولای ایتوب آقچه طاباق شاگرد اوزینگ مکتب اداره سینه بولغان بورچن تولی. آنسک اوستینه بر آز مدت اوقورلق آقچه ده حاصل ایته. ایکنچی تعطیل ده طانغی شولای ایته. شول طریقچه اوقووی سایه سنده اوقوب کالات و هنر کسب ایته بارا. برکتلی حرکت توگلمی؟ ذاتا، مونده عام و معرفت گه ده بوتان تورلی قاریلر. مونده عام دیب اشلی بلوگه، یاصی بلوگه، تقر تقر آقچه تنگارته طورغان نرسه لرنی میدان غه کیتره بلوگه ایتلر. قاعده لری یادلاو، شولای بولسه بولای بولور، بولای بولسه تگیله ی بولور دیب چوبک چاینا ب طوروغه، کوکدن و فرض برلن ئله نیندی مسئله لرگه فتوالر بیروگه مونده علم دیمیلر. نی دیب ایته طورغانلر در. — بلمیم. چونکه مونده آندی نرسه لر بتونله یوک یوق..

مکتبهده اوقی طورغان شاگردلر، شول شاگردلک زمانلرندوق اشاه گه نلری ایچون آشاو اچو ایله برابر کونینه بر دوللار (ایکی صوم) آقچه طابا آلار.

شول صورتله فقیر شاگردلر اوزلری اشلر آقچه طابوب تحصیللرن دوام ایتدره آلار. فقط بو رهوشچه اوقو چیکل بر

ابن اثیر و ابن خلدون هم ده باشقه مؤرخلرنك خبرلرینه كوره ۹۶ نجی یلده «كاشغر» نی فتح قیلدی. ایلچیلر یاروب چین امپراتورینی تهدید قیلدی. بزك ایچون بیک متصل سویله نووی آرزو ایتولگان اوشبو حادثه، عرب تاریخلرنده قسقه و بیک بحال روشده حکایت ایتوله در. اوشبو حقدده چین تاریخلرنده معلومات بولورغه تیوشلی. قتیبه اوزی اوشبو ۹۶ نجی یلده مقتول بولدی. قولزده سرمایه و ماخذلر بولماغانلقدن تفصیلات بیررگه اقتدارمز یوق. مەذور کورگیز. مونگک تفصیلاتی شون مملکتلرنك اوزلرنده بولورغه کیرهك ایدی.

♦♦

اورسبورغ. نیندی بولسده یا سکی چفقان برکتانی آلوب اوقی باشلیسک، بیک لذتله نوب گنه اوقوغان وقتده موسی افندی چغاده شول کتانی تنقید قیلوب تتوب ناشلی. ضیاء الدین الکهمالی حضرتلری نك «دینی تدبیرلر» اسغنده گی کتاین موسی افندی تنقید قیلوب یوقته چغاردی. ایندی حاضر «دینی و اجتماعی مسئلهلر» نی تنقید قیلورغه کرشدی. مونی کوروب بعض مطالعه هوسکارلری شاشوب فال، اصل کتابده غی فکر بله ن تنقیده گی فکرنی برگه اویوشترا آلماینچه آبدراب قالاده، بعضلری حقسز اولاراق کتانبک یا مانلغی بله ن حکم ایته باشلی در. شاه احمد اوغلی.

شورا: برکتانبک «انتقاد» قیلنووی اول کتانبک اشدن چغووندن یگرهك اش که کروینه سبدر. شونك ایچون مؤافلر، اثرلرنك انتقاد قیلنووینی امید ایتلر، اگرده کتابلرنك انتقاد ایتلوینی کورسهرلر راحتله نوب قازاب طورالر. حتی بیک کوب مصنلر و مرتبلر اثرلرنك انتقاد قیلنووینی مطبوعات واسطه سی برله اوزلری اوتلر. بو کونلرده گنه باصلفان «رسمی الفبا» اسملی اثرینک اوستینه معلم شا کر جان طاهری افندی «انتقاد قیلولرینی اوتتم» دیب باصدرغان. ۱۹۱۰ نجی یل «وقت» مطبسه سنده احمد اسحاقی افندی طرفندن نشر ایتدرلگان «امام غزالی» اسملی رساله آخرنده مرتبی طرفندن «علم اهللرندن بر التماس» دیب اوشبو مضمونده بر جمله باصاغان: «قلم برله شغله نوومزدن مقصود، اوزمزی تریبه ایتو و یاش شاگردلرگه کوبمی آزمی فائده تیدرودر. شولای بولسده هر وقت خطارغه اوچراب طوروومز و آداشو سبلی یا گلش یولارغه کروومزدن امین توگلمز. اوشبو حکمت ایچون اثرلرمزده خطالقلر کوروچیلر کوز یوموب کیتاسونلر و عییلرینی برده لهب قالدردماسونلر، کیرهك الوغ و کیرهك کچوک یا گلش تابسه لرده قاعده سینی رعایت قیلو شرطی برله «انتقاد» قیاسونلر ایدی. تحقیرلر و سوگولرنك

ایتلگان و آش ایچون آقچه توله و دن عنو ایتلرلر هم بولسده و آلارنك تحصیلرینه ده مانع بولمی، چونکه اشلری کونینه ایکی ساعتدن آرتمی. شونی ده خاطرده طونارغه کیرهك که: بزده عبادت که نیچک مقدس قاریلر ایسه مونده اش که شولای مقدس قاریلر. بزده، عبادت ایتکان کشی کنگنه بولسون، نیچک گنه بولسون، نیچک یاخشی سانالهمده ایسه، مونده، اشله گان کشی قایدغه بولسون ونی گنه اشله سون کم گنه بولسون، شولای یاخشی سانالهمده در. اشله مونده هیچ کم ایچون هیچ وقتده عیب سانالمی. اشله مهو، اشدن طارتتو، اشدن جیره نوگنه ایک زور عیب سانالا. آندی کشیگه ماشینانک حرکتته مانع بولوب طورغان بر چوب دیب قاریلر. بارا طورغاج اول چوبلر چیت گه آرغتلورغه مجبور بولالر.

اگر، بزده شول قدر کوب جبرلی باشقردلر بار، جبرلرن اشله فائده لانه یلر، جبر اشله و علملرن اوگره نمیلر، آج طورالر، آما یا شیلر، بعضیلری خیر صوراشالر یا که باشقه کشیلرنك نرسه لرن اوغرلیرلر دیب سویله سهك و الله اعلم هیچ کنی اشاندرو ممکن بولماسدر. چونکه آندی بر حالنی مونده غی خلق ذهنلرینه هیچ بر توبرلی صیدرا آلاچق توگلر. بز، مونده ایکی تاتار بالاسی اوقوده مز. ایده شم تاشکنده تاتارلر ندن عالجان افندی سیف الملو کف در. سیبیربالی نوادانور. «وقت».

عاجلات. مختصر تواریحلرده قتیبه بن مسلم اسملی ذات نك كاشغر یاقلرینه کیلگانلنگن بازارلر. لکن بز بونك تفصیلینه اوچر امدق. قتیبه بن مسلم كاشغر طرفینه نیمه ایچون کیلگان و آنده نیشه گن؟ بونك تفصیلینی و بو عصرده غی تاریخی واقعه لرنی مفصل اولاراق «شورا» ده یازسه گر ایدی. بونی بیلو بز اوغور اولادینه بیک مهم ایدی. هر حالده تاریخ ماریخ لرغه حواله قیلمی بز قناعتله نورلك معلومات یازوو گرنی تورلكك نامه اوتنه مز.

تورکستانلی: اوغور بالاسی.

شورا: قتیبه بن مسلم، امویلر زماننده بولغان قهرمان سر عسکرلردن ایدی. هجرتدن ۸۶ تاریخندن صوگ اسلام عسکری برله خوارزم، بخارا، سمرقند و فرغانه نی فتح ایدی. طبری.

مسامره

(مشرق برله مغرب بولدزلى)

اسلام دنياسنده غي برله آوروپاده غي مؤرخلر و شاعرلر آراسنده بر برينه اوخشاغانلر بار. مثلا: «الاهي» ديب مشهور بولغان الفرددى موسى عربلردن بشاربن بردگه اوخشيدر. مونلردن هر ايکيسينگ شعرلى غزل و محبت هم عشق حقتده بولوب ايکيسي ده شعرلرينى کوز ياشلرى توگوب سويليلر. فقط بشار، صوقور بولغانى سببلى کوزى ياش توکيدر ايدى. شولاي بولسه ده کوررگه حاجت بولا طورغان نرسه لرني کوزليلردن، آرتق درست تعريف قيله و هر کيمنى حيرانلق غه قالدردر ايدى. اوزى ده بو حقتده :

عجبت فاطمة من نعتي لها
هل يجيد النعت مكفوف النظر

(اوزينى صفتلاومدن فاطمه عجب ايتدى و: «صوقور کشى ده بو قدر اوستا صفت قيله بلور ايگان!» ديب حيران قالدى) ديشدر. اون ايکي مگ قصيده سويله گاني ايچون بشارغه شاعرلر پادشاهلرينگ تاجينى کيدرديلر و اوزينى «ابوالمحدثين» (شعر روايت قيلوچيلرنگ آتارى) ديب عنوان بيرديلر. بشارنى يامانلاوچيلر اصل شعرى ايچون توگل بلکه آدم بيغمبرنگ ياراتلوى حقتده ابليس دعواسينى تقويه ايتوب سويله گان :

الارض مظلمة والنار مشرقة
و النار معبودة مذكات النار

(توپراق قارا، اوت ياقتى و نورلى. اوت ايتدى اول اوزينگ عمرى بوينچه معبودلك منصبده در) بيتى برله يامانلير.

موسه، بر طوغوروده بشاردن آرتق بولسه، بشار موسه دن بيک کوب طوغوريدنه آرتق.

عرب لغتده بلاغت ايشکلرينى آچوچى عبدالحميد الکتاب برله فرانسز لغتينى هر تورلى بغاولردن اچقندروب ايرکن يياروچى ويکتور هوغو، بر برينه بيک اوخشيلر.

فرانسزلرنگ هجويه سويله وچى «رابليه» لرى عربلرنگ هجويه سويله وچى حطيه لرينه اوخشيدر. مسخره قيلورغه کشى تابماسه حطيه، اوز اوزينى هجو قيلورغه کرشه در ايدى. رابليه ده اوز عمرنده بر کيمسه ننگ ده خاطرينى صاقلاب طورمادى.

عربلر: «يغليسگ کيلسه خنسا» (ترجمه سى «مشهور خاتون- نلر» کتابنده بار) شعرلرينى اوقوا: «ديشيلر. فرانسزلردن «لامارتين» شعرلى ده کوبلرني يغلاتادر. خنسا، اوزينگ طوغمه سى حقتده اما لامارتين اوزينگ دوستلرى حقتده مرثيه سويله ب عمر اوزدرديلر. لامارتين شعرلى، خنسا شعرلرينه کورده اثرلى بولسه مونگ سببى شاعرلرنگ استعداد وطلاقتلر نده توگل بلکه «زمان» لرده در. خنساء، بدويت عصرنده بولوب لامارتين حسياتلر افراط درجه ده نازوکه نگان مدنيت عصرنده ايدى.

فولترنى ايتدى ابوالمعراى ننگ کوييه سى دبرگه ممکن. معرى، دنيا جمع قيلور ايچون «دين» کيولملى ايچنده بوروچى منافقلىر، مرثيلرني تمام مسخره ايشکانى حالده فولترده موندن کيم توگل ايدى. شونگ ايچون اوزينه پاپالغنت قيلدى لکن حقلقنى مقصد ايتوب طوتوچيلر قاشنده فولترنگ ده، معرينگ ده کفرلى ثابت توگل. مونگ اوستينه هر ايکيسينگ شعرلر نده بولغان حکمتلر، ايس کيتارلك درجه ده على و معناليدرلر. اگرده ايکيسينگ شعرلى آراسنده قياس يورتاسه معرى شعرلرينگ اوستون بولورونده شهبه يوق. اول :

وانى و ان كنت الاخير زمانه
لآن بمالم تستطعه الاوائل

ديوونده صادقدر.

فرانسزلرنگ «اخلاق» يازوچيلر نندن بولغان لابرور، عبدالله ابن المقفع گه اوخشامقده در. (ابن مقفع ترجمه حالى ۶ نچى جلد «شورا» ده يازلدى).

فکرلرينى تاريخ غه قوشوب يازوچى جبرتي گه فرانسزلرنگ دى سان سيمون لرى اوخشيدر. فرانسز لسائنده شعرلر گه ميزان توزوچى بو آلو. عرب لسائنده غي شعرلر گه عروض توزوچى خليل بن احمد گه اوخشيدر (خليل ترجمه سى «شورا» ده يازلدى). آروپايلر طرفندن «اسلام دنياسنده ظاهر بولغان آدملرنگ الك الوغسى» ديب صفت ايتوله طورغان غزالى گه فرانسز عالملر نندن ژول سيمون اوخشيدر (مونگ ترجمه حالى بو يلغى «شورا» ده يازلدى، غزالى ترجمه سى حقتده «امام غزالى» اسمنده آيروم بر مطبوع اثر بار). غزالى، «تهافت» يازغان بولسه ژول سيمون «اعتقاده حریت» و «سياسته حریت» اسملى اثرلر تاليف ايتدى. فرانسزلرنگ اوندورتنجى «لويس» لرى مسلمانلرنگ «مأمون» لرينه اوخشيدر. لويس، علمنى حمايت ايتدى و علم اهللرينه زور حرمتلو کورساتدى، مونگ عصرنده يتشکان آدملر علم و فنى «اينسکلوپادى» لرنگ ترتيب قينولرينه باعث و سبب بولديلر.

باشلادی . «فکر» ، «قازان مخبری» غزته لرنده . «العصر الجديد» زور نالده بولغان شعرلرنی تعقیب ایتارگه ویندی غره لر کورلور؛ دیب کوتارگه کرشدم، شوکا قدر «یوانچ» نی باصدرمی طور غه قرار یردم . مین ، اگر عبدالله نی «معری» . عبیدالله نی «متبی» ، احمدنی «طغرائی» ، عبدالکریم نی «فضولی» دیب آتاغان بولسه م اوزمزدن کشیلر یتشوگه حریص بولووم ، زمانه هبه لرندن اوز قومزگه ده نصیب چیقوونینی آرزو قیلووم تاثيری برله آتاغان بولورهن . موندی مغلوبیتلر و اوز اوزینی ضبط ایته آلماوچیلقلر بزده توگل بلکه بیک صبرلی و بیک وقارلی آدملر دده بولادر . شونک ایچون مینم طرفدن یازغان شوندی سوزلرنی کوروچیلر ، سوزلرنی حقیقتکه توگل بلکه دعا و تفال ، امید و آرزو ایتو هم ده یاشلرنی ترغیب و تشویق قیلوغه حمل قیلونلر ایدی . عبدالله نی «معری» دیب آتاوم هیچ بر خاطرمد بولماغان حالده حرمتلو ص . ابراهیموف افندینک «اقبال» غزته سنده عبدالله افندی حقنده یازغان مقاله سیننی اوزمده شول روشده توجیه ایتکان ایدم . مینم سوزمنی اوقوچیلردن ده شوندی توجیه قیلولرنی صمیعی صورتده رجا ایتهم .

اگرده مینم عبدالله حقنده غی سوزم حقیقتکه حمل ایتولسه آنک برله عبدالله افندینک درجه سی کوتارلماز ، «معری» تحقیر ایتولگان بولور ، اوز حقمده ده کشی تانیماو اوچلور-زالک برله قرار یرلور .

مین ، عبدالله شعرلرنی کوردم . معری دیوانلرنی حتی خصوصی مکتوبلرینه قدر اوقودم ، ترجمه حالینی تیکشردم ، مونک حقنده بولغان محاکمه لر برله شغالندم ، «توزسزنی کوزسزده بله» دیگان سوزگه موافق ، کوب بولماسده بعض بر نرسه لر آکلادم . اسمی ، مشرق برله مغرب آراسنده غی علم اهللرینه معلوم بولغان . «شاعرلر فیلسوفی و فیلسوفلر شاعری» عنوانده تفرده ایتکان ، «نظامیه» مدرسه سینک مدرسلرینه استاذلق قیلغان ، بغداد شهرینه بازوب اک مشهور عالملر و زور عائله لر آراسنده حرمت کورگان ، عالملر و ادیبلر طرفندن «اشعر الطالیین» بلکه «شاعر قریش» عنوانی یرلگان شریف رضی مثالنده نادره لرنک مجلسلرنده یورگان ، کتبخانه لرده یاتوب اک عزیز اثرلرنک مندرجه لرینه آشنا بولغان علم دگرینه و عقل خزینه سین عبدالله افندی و آنک طبقه سنده بولغانلرنی حقیقی معناسی برله تیکله . شدرمک لیچولک ممکن بولور؟ . استغفرالله . . . موندی بر اش بولسه آکا «علم که جنایت و فضیلت که خیانت» دیکدن باشقه معنا یرلماز . عقل درستلگی ، زیراکلک و حفظ قوتینک کوچایلگی ، حق سوزلیک ، زهدلک ، دنیانی و آدم بالالرنی درست تانولق

شونک ایچون مونک عصرینی فرانسزلر «آتون عصری» دیب اسمیلر . اما مأمون ، بتون عمرینی علم که صرف ایتدی ، مونک زمانته بغداد ، یر یوزنده گی شهرلرنک آناسی حکمنده بولوب طیبیلر ، فیلسوفلر ، شاعرلر ، فقیه و ادیبلر یتشدردی . رسمی صورتده «آقادیمی» دیب مشهور بولماسده حقیقت حالده بو وقتده بغداد ، بیک گوزل آقادیمی که مالک بولوب ، مونک اعضالری حسابسز ایدی . فرانسزلرنک نمبتالری ، عبدالله ندیم که وکیزو ، سید جمال الدین افغانی که ؛ یوسف میشو ، ابن خلدکان که ؛ میرابو ، مصطفی کامل پاشاغ ؛ اوغست بارییه ، معروف رصافی غه اوخشیلر .

مونده قدر بولغان سوزلرنی مشرق و مغرب عالملرنک اثرلرنی طوغریدن طوغری تیکشروچی و تیره ن معلوماتی بر آدمک عریجه یازغان اوزون مقاله لرندن صایلاب آلدق . اوزمزنک مرجانمز برله غصپرینسکی لرمزگه آوروپانک مشهور علملردن کیملر اوخشی طورغاندر؟ بوکون بولماسده شاید بر کون فونی تابوب یازوچیلر بولور .

اوشبو «مسامره» نی یازوب او طورغان وقتده قولمه «عبدالله توقای مجموعه آثاری» اسمنده الوغ جلدده بر کتاب تابشرلدی . قلمنی بر جیت که قویوب مذکور اثرنی اقتاررغه و جمال الدین افندی ولیدی طرفندن یازغان ترجمه حالده توقالوب اوقورغه باشلادم . مونده مینم ، عبدالله افندینی «معری» دیب آتاغانم حکایت ایتولگان . شول مناسبت برله بعض سوزلر یازوب بو «مسامره» که یالغارغه لزوم کوردم . مذکور سوزنی قابسی اورنده سوبله گانلگم یا که یازغانم خاطرمه کیامادی ، ایزله رگه ده فرصتم بولمادی . قایده بولسه ده بر یرده یازغاندر ایدی .

«اوا» ده طورغان وقتلرمد روسلرنک پوشکین و لبرمنتو فلری ، فارسیلرنک فردوسی و سعیدیلری هم ده خیام و حافظلری ، عثمانلی تورکلرنک کمال و ضیالری ، باقی و فضولیلری . عربلرنک زهر و لیبیلری بولغانده بزده ده شونلر جمله سینه تزلورلک کشیلر بولمازمی؟ دیب خیال برله یوردم . حتی تجربه قیلوب قاراقصدی برله هبت الله ایشان ، عبدالرحمن تايصوغانی ، شمس الدین صوفی ، ابوالمنیخ حاجی و معاصرلر مژدن دردمند ، حیدر چولپانی ، عاشق شیدا و درویش دلریش صادق افندی شعرلرندن غونه لر جیدمده «یوانچ» اسمی برله بر مجموعه ترتیب ایتدم . باصدر ایچون سینزوردن رخصت ده آلم .

باصدر و اجتهادنده یورگان وقتنده دنیلرده اوز گارشلر بولوب کیندی . غزته و مجموعه لر چیقارغه و یاخشی غنه قاملر اشهرگه

ديگان بيتلرني اوقودن باشقه چاره بولماز.

آدم بالالرينگ كالات تابولرى و فضيلت كسب ايتولرى حقنده الك كوچلى عامل محيط، دوستلر و مجلسدشلردر. فرشته بولاجق آدملر محيطلرينگ تاثيرى برله اشدن چيتوب قالورلر و آياق آستلر نده يوروجيلر فداكار و همتملى يولداشلر سيبندن عرشلرگه كوتارلورلر. اسلام دنيا سنده غي اخلاق عالملرينگ «صحت» مسئله سینه اهميت بيرولرى و بوزوق يولداشلر غه قوشلودن صافلانور غه وصيت ايتولرى، بو طوغروده تاثيرلى شعرلر سويله ولرى بوش اش توگلدردر.

« معرة النعمان ». « شام » ده بولغان محيطينى حساب غه آلماساق ده معرى نك بغداد ددغنه بولغان محيطى ده بريليات حلقه دن عبارت ايدى. شوندى بر محيط ايجينه معرى توگل حتى « باقل » باروب توشكان بولسه ايدى « اعمى من باقل » مثلى دنيا ده يورمگن بولور ايدى. معرى اوزى ده ابن سيككه گه يبارگان خطنده مجلسلرى برله مشرف بولغان ذاتلرينى: « وجدت العلم ببغداد اكثر من الحصى عند حجرة العقبة وارخص من الصيحاني بالجابرة وامكن من الماء بخضاره واقرب من الجريد باليامه » ديب توصيف ايتيه و مجلسده شلر سيبندن اوزينگ بر بختيار آدم بولووينى امتنان و شكران اورنده ذكر قيله در موگا مقابل عبدالله افندى نيندى اثرلر آدى؟ عبدالله افندينگ ترجه حالينى يازوجيلر اوستنده بولغان وظيفه نك اهميتلى نقطه سى اوشبونى تيكشرمك ايدى. ترجمه حال يازلودن مقصود، حكايه سويله و توگل، بلكه خالفلر ايجون عبرت آلورلق مادهلر حاضرلمكدر. معرى « بغداد » غه بارغاندن صولك شوندى ايبده شلر

و شوندى بر محيط تابدى كه آنلر حقنده:

وبالعراق رجال قريهم شريف
هاجرت في جبههم رهطى واشياعى
على سنين تقضت عند غيرهم
اسمت لا بل على الايام والساع

ديب شوق اظهار قيله و صاغنوب مو كايه در. آناسى برله بر طوغمه قارنداشى ابوالقاسم غه يازغان مکتوبنده ده شول محيطى حقنده: « رعاية الله شاملة لمن عرفته ببغداد فلقد افردونى بحسن المعاملة واثوا على فى الغيبة واكرموني دون النظراء والطبقة ولما آسوا تشميرى للرحيل واحسوا بتأهبي للظعن اظهروا كسوف بال وقالوا من جميل كل مقال وتلفعوا من الاسف يبرد قشيب وذرفت عيون اشياخ وشيب » عبارتلرينى يازوب آنلرني مدح قيله در. اگرده اوزى آرزو قيلغان بولسه ايدى عبدالله افندى ده قازان شهرنده محبت اهللرندن و ظريفلردن عبارت بر محيط

طوغر و سنده معرى، نظير سز بر آدم ايدى. مليون ييلرده بر كورلوب اوتيه طورغان قويرقلى يولدزلر قيبانندن معرى، اسلام دنيا سنده بر مرتبه كورلوب اوتدى ده اسلام عالمى معرىنى ايكسچى مرتبه هميشه ده كوره آلمى طورادردر. يوز يلدغى يوقسه مك يل و باخود آندن ده آرتق يللر اوتكاندن صولكمى كورلور، بزرگه معلوم توگل. الوغ عالمردن برى مونگ حقنده: « ان المعرى جوهرة جئت الى الوجود و ذهبت ولم يعرفها الا القليل » ديشدر. ابن خلدون شيخلرى اكرده: « معرى برله متنبى شعرلرى، شعر توگل » ديگان بولسه لر مونگ بر تاويللى بولور غه تيوشلى (۱). معرى برله متنبى شعرلرى شعر بولماسه عرب لسائنده هيچ شعر بولماز سزلق لازم كيلور.

معرى شعرلر نده اولدن متداول بولوب كيلگان معنلر كوب كورلور گه ممكن. شونك برله برابر سليس معنلر اختراع قيلوده، لذتلى مضمونلر ايجاد ايتوده. امثال اورنده يورلك شعرلر سويله وده. انسانلر نك روحى حاللرينى تانوده معرى، مثال سز بر آدمدر. مونگ اوشبو مستور معنلرندن و گيزلى سرلرندن بر آز پرده لرني كوتارر گه. يوزاقلرينى آچوب زور بر خزينه نى كورساتور گه صولك و قتلرده بزنك « موسى » مز موفق بولدى. بو طوغروده « موسى » نك ساقى بار ايديمى يوقمى ايدى بز اوزمز مونى بله آلمادق. شونك ايجون بو طوغروده موسى افندى « متنبى » نك:

انا الذى نظر الاعمى الى ادبى

واسمعت كلماتى من به صمم

ديگان بيتى برله نخل ايتسه حتى بار.

ابن خلدون شيخلرى سوزنجه معرى شعرلرى شعر بولماسه، آنك فلسفه لرى ده فلسفه توگميدر؟ اكرده ابن خلدون شيخلرى مونى انكار ايتماسه لر معرينك يوقارى طبقة آدملرندن بولووى ايجون شول كيفايت ايتار. اكرده فلسفه سيني ده انكار ايتسه لر اول وقت معرينك:

اذا وصف الطائى بالبخل ماد

وعير قسا بالضاهاة باقل

وقال السهى للشمس انت خضية

وقال الدجى يا صبح لونك حائل

وطاولت الارض السماء - فاهة

وفاخرت الشهب الحصى و الجنادل

فيا مسوت زر ان الحياة ذميمة

ويا نفس جدى ان دهرك هازل

عبدالله افندی حقنہ یازغان ترجمہ حالدرده کوب نرسه لر بار، مکرده عبرت آلودغه تیوشلی بولغان اگ اهمیتلی نقطه یوق. بو نرسه بزنگ محررلر مزنگ خاطرلر ندرن چیقوب قالدی. اول ایسه عبدالله افندینگ قابلیتق سؤ تصرف قیلنو و وقتسز ضایع ایتلو مادهسی ایدی.

عبدالله افندی ده بیگ یاخشی استعداد و گوزهل شعرلر سویله رکه اساسلی بر اقتدار بارلغی معلوم بولغان ایدی. لکن لازم درجه ده «تربیه» ایتولمه گانلکدن هم ده «محبت» دنیاسی برله علاقہسی بولمادیغندن، زار و موگر برله مناسبت حاصل ایتمادیکنندن، عالی مطلبغه بارا طورغان چاغنده ریفقلمی طرفندن باشقه اورنغه بولوب یبارولدیکنندن، امید قیانغان نتیجه لر چیقماذی و برنجی طبقه ده غی شاعرلر مز مرتبه سنه ایرشه آلمادی. بزنگ برنجی درجه ده گی شاعرلر مز باشقه لردر. سلامت کشیلرنی کوتارو گوزل بر اش بولسه ایدی بز مونلرنگ اسملرنی ده یازغان بولور ایدک. شونک برله برابر عبدالله افندی، اوز اقرانینگ و معاصرلرینگ هر برندن یوقاری مرتبه ده گی شاعر در. بز اوشبو ره ووشده ظن ایتمز و شاید اوشبو ظنمز برله کیتارمز.

•••

بو اورنده یازغانلر مز دن عبدالله افندینگ موافقلمی ده مخالفلمی ده (اگرده مخالفلمی بولسه) رضا بولمازلر. لکن «حقیقت» دیب اعتقاد ایتولگان فکرنی سویله و حقنہ خلقلرنگ رضا بولوب بولماولرینگ اهمیتلی یوق. شونک ایچون زهاوینگ:

هی الحقیقه ارضاها وان غضبوا
وادعیها وان صاحوا وان جلبوا
اقولها غیر هیاب وان حنقوا
وان اهانوا وان سبوا وان ثلبوا

دیگان بیتلمی برله ثقل ایتوب اوزمزننی تسلیه قیلامز.

ر. ف.

محرری: رضاء الدین بن فخرالدین.

ناشری: «محمد شاکر و محمد ذاکر رامیفلر».

تایقان، صحبتلمی لذتلی بولغان ادیبلر مجلسینه کرگان و هر وقت آنلرنگ فضل و کلماتلر ندرن استفاده ایتوب طبیعی قابلیتق اشته ته آغان و عالی فکرلرگه طوتاشقان بولور ایدی. لکن تأسف که عبدالله افندی، محیط اختیار ایتو طوغروسنده «معری» قیلندن موفق بولمادی. عبدالله افندی که گوزل تاثیر بیررلک و خیرلی مثال بولورلق آدملردن قازان شهری محروم توگل ایدی لکن عبدالله افندینگ یولی مونلرغه اوچرامادی یاخود اوچراسه ده اوز محیطینه مغلوب بولو سببلی مونلردن استفاده ایتادی. ایرشکان خبرلرگه کوره عبدالله افندینگ محیطی اوزیننی فلاکت چوقورینه اوستردب طوردی و الله تعالی طرفندن هبه ایتولگان سرمایه سینی ناموسلر و عرضلر برله اویناو یولینه صرف ایتدردی. اما معری محیطی، معرینک «سقط الزند» ترتیب ایتوونه باعث بولغانلر ایدی. محیطلر آراسنده غی فرقدن، محاطلر آراسنده غی آیروماق معلوم بولسه کیرهک. شولای بولغاچ نیچوک ایتوب عبدالله نی، حقیقی معنا برله «معری» دیب آتارغه ممکن بولور؟. بو اش که قایسی بر علم صاحبی رضالق کورساتوب چیتدن قازاب طور؟. . .

ریاضی و حکیم، شاعر و داهی عنوانلری آلوچی عمرالحیام رباعیاتنده بولغان قیمتلی معنالرنگ اصل خواجهسی بولووی ظن ایتولگان ونثرلری ده گوزل شعرلر جمله سندن صانلغان «معری» برله مجموعه آتاری میدانده طورغان عبدالله افندینی بر صفده یورتو، نری برله ثریانی بر تیگز کورو قیلندن مناسبتسز بولاچقدر.

عبدالله افندی وفات بولوب جسمی دفن ایتولگان کونده بزنگ مطبوعاتمز غلیانغه کیلدی، درد اهللرینگ تأثرلری تاشوب چیقدی، قلملر سیکرتوب-سیکرتوب چابدیلم، محررلر مز خاطرلر باصدردیلم و عبدالله برله نیچوک تانوشدقلمرنی حکایت ایتدیلم و اوزلری برله آنک آراسنده مناسبت بولغاناقتنی آکلاتدیلم، اوست اوستینه ترجمه حالدر نشر قیلدیلم. لکن بو حاللرنگ اصل موسمی، عبدالله افندینگ جسمی دفن ایتولگان کونده توگل، بلکه موندن بر قاچ یللمر مقدم آنک استعدادی دفن ایتولگان کونده ایدی.

«شورا» اورنبورغره اوه بشمه کونره بر مظانه ادبی، فنی و سیاسی مجموعه در.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЕ: НА 2-й СТРАНИЦЪ СБЛОЖКИ 30 КОП., НА 3 и 4 СТР.—20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.

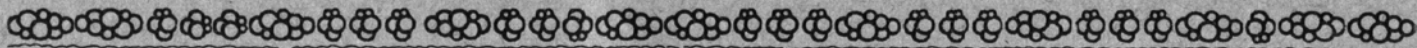
Адресъ: г. Оренбургъ, редакция журн. „ШУРО“.

آبونه بدلی: سنهک ۵، آتی آیلق ۲ روبله ۶۰ تین.

«وقت» برلن برگه آلوچیلرغه:

سنهک ۹، آتی آیلق ۴ روبله ۶۰ تین در.

ایسکی شجره

تعالی «یتمه الدهر» اسملی اثرنده (ج ۱ ص ۴۰۷ - ۴۸) اوشبو جمله نی یازادر: «ان هذان لسا حران یغر بان بما یحلبان ویدعان فیما یصنعان وکان ما یجمعهما من اخوة الادب مثل ما یظمهما من اخوة النسب فهما فی الموافقة والمساعدة یحیان بروح واحدة ویشترکان فی قرض الشعر وینفردان ولا یکادان فی الحضر والسفر یفترقان . . .»

بو ایکی طوغانی ساحر یا که شوشندی عبارت یازا آلوجیمی ساحردر؛ مونک قواسی علوم عربیه اوقوتوچی معلملر قلمنده بولسه کیرهک . ر. ف.

تاسماقلر:

۲۴

بر کله تابکر اوکدن اوقوغانده روسچه، صولدن اوقوغانده تورکیچه بر حیوان اسمی چیتسون. خیرالانام شکور. اورسکی.

۲۵

صو اسملرندن بری برله اولهن اسملرندن برینی قوشکرده ایکیسندن برکیوم اسمی حاصل بولسون. احسن شیخ قورماشف

۲۶

بر ایگنچینک بر صوم آقچهسی بولغان. ایگنچیکه شول بر صوم آقچهسینه ۱۰۰ اشچی یالارغه کیرهک. ایگنچی ایسه اشچیلرنی تاتار، روس هم یهودیلردن باللاماچی بولغان. تانارلر نك برسی ۵ تین، روسلر نك برسی ۲ تین، یهودیلر نك اونسی بر تین بولسه نیچه تاتار، نیچه روس، نیچه یهودی یالارغه کیرهک؟ تابشماچی قرداشلر جواب بیرسهر ایدی.

زینب سامیتوا، رابعه یوماغولوا

سامارا غویرناسی. نیکولای اویازی «حسن» قریه سنده.

تصحیح

I

«دینی و اجتماعی مسئلهلر» نك ۷۴ نچی بیتنده ۱۰ نچی بولده «الی الله» صوگنده «والرسول» گنه کیرهک. «الی» آرتق. همه ۷۵ نچی بیتده برنچی بولده شول اوق «الی» آرتق.

II

اوشبو عدد «شورا» نك ۶۷۴ نچی بیت ۱ نچی باغانا ۷ نچی بولده «۱۰۰۰» نی «۱۰۰۰» دیب اوقورغه تیوشلی.

بزنگ «قاسیم» مسلمانلری آراسنده الك مشهور عائلهلر «دولتکلیدیف»، «شاقولف»، «مقصودف» هم «شیرینسکی» لردر. حاضرکه مین شاقولفلر نك شجره لرینی ایسکی یازودن توگل بلکه یاشکی بر یازودن کوچرب یباردم و «شورا» نك طشینه باصووگرنی اوتنهم. یا کشلیری بولسه بلوچیلر توزاتورلر، تارماقلرینی و بو کونده سلامت بولغانلرینه قدر هر بر بالالرینی اوز سزقلرندن یازوب کورسه تورلر. بزنگ مشهور عائله لرمنز کوندن کون واقلانوب، اونودلوب بارالر. مونک بر سببی خلقلر نك اوز شجره لرینی، نسب وقبیله لرینی اونوتودر. مشهور فامیلیه لر اوز شجره لرینی مطبوعاتغه یازوب منگولک ایتوب قالدروسولر ایدی.

شاقولف (شاه قولف) شجره سی اوشبودر:

۱) محمد (صلی الله علیه وسلم. ۲) آنک قزی فاطمه (رضی الله عنها). ۳) آنک اوغلی حسین بن علی (رضی الله عنها). ۴) امام زین العابدین. ۵) محمد الباقر. ۶) جعفر الصادق. ۷) موسی الکاظم. ۸) موسی الرضا. ۹) محمد التقی. ۱۰) علی التقی. ۱۱) حسن العسکری. ۱۲) محمد ناهد میر. ۱۳) محمد صمعانی. ۱۴) یوسف هدانی. ۱۵) اسماعیل. ۱۶) مودود وحشی. ۱۷) محمد حسرائی آتا. ۱۸) رکن الدین سلطان. ۱۹) علی خاقانی. ۲۰) محمد بخاری. ۲۱) بیکت احمد. ۲۲) شاه احمد. ۲۳) خلوات. ۲۴) محمد. ۲۵) شاه بای. ۲۶) شاه محمد. ۲۷) شاه قلی (قاسیمده بولغان فامیلیه باشلی اوشبو آدم بولسه کیرهک). ۲۸) برهان سید. ۲۹) کاشکی. ۳۰) بولاک سید. مونک بر اوغلی ایشمحمد اسمنده ایدی. ۳۱) آق محمد. ۳۲) تن محمد. مونک خاتونی علیکای آتالق قزی ایدی. ۳۳) احمد. ۳۴) یعقوب. ۳۵) بیکتیمر. مونک برهان، عبدالله، مصطفی، موسی اسمنده اوغلاری بار ایدی. برهان اوغلی صالح، عبدالله اوغلی سلیمان، مصطفی اوغلی مررضی، موسی اوغلی سلطان محمد ایدی.

شجره شوشی یرده بتدی. لکن بو کونده قاسیمده شاقولفلر کوب. آنلر شوشی شجره ده گی کشیلر نك تارماقلری بولسه لر کیرهک. بلکه اوزلری مونده غی شجره نك آخرینی یازوب یالغارلر. دولتکلیدیف، مقصودوف، شیرینسکی لر نك شجره لرینی تابا آلو احتمال یوق.

«شورا» اوقوچی.

هاشم الخالیدی نك ابوبکر محمد برله ابو عثمان سعید اسمنده ایکی اوغلی بولوب هر ایکسی ده معروف ادیبلر دندر. شولر حقتده

Ш У Р О

№ 22.

НОЯБРЬ 15 = 1914 ГОДА.

«Кتب سته و مؤلفارى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

حديث وسنت عالملى قاشنده «كتب سته» ديب مشهور بولغان صحيح البخارى . صحيح مسام ، سنن ابى داود ، جامع ترمذى ، سنن نسائى ، سنن ابن ماجه ، موطا مالك كتابلى حقنده يازلغان بر رساله در . حديث علمى برله شغلله نوجيلر ايجون كيره كلى معلوماتلرده بار . ۱۳۶ بيتدن عبارت بو رساله نك حقى پوچتەسى برله برلكده ۵۵ تين .

آدریس : Редакция газ. „Вактъ въ Оренбургъ.

«ابن تيميه»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

اسلام عالملى نك ايگ مشهورلرندن بولغان ابن تيميه نك ترجمه حالى ، مسلگى و فكرلى يازلغان ۱۴۸ بيتك بر اثر در . حقى پوچتەسى اينله برلكده ۶۰ تين . هر بر مشهور كتابچيلرده ساتلور . باش اسقلادى «وقت» اداره سنده .

«ابن عربى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

شيخ محي الدين بن عربى ترجمه حالى حقنده ترتيب ايتولگان بر رساله در . مونده ابن عربى نك مسلگى و اوزيه خاص بولغان فكرلرندن مهملى ذكر ايتولگان . ۱۴۶ بيتده باصلغان بو رساله نك حقى پوچتەسى برله برلكده ۶۰ تين . باش اسقلادى «وقت» اداره سنده .

زينگر جبهى نك

فانوشقهسى ۵ تين

صاتولادر

قامپانيه زينگر نك

همه مغازينلر نده .